

DABAS PIEMINEKĻA

„LĒDURGAS DENDROLOĢISKIE STĀDĪJUMI”

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

Krimuldas novads Lēdurgas pagasts

plāns izstrādāts laika posmam
no **2016.** gada līdz **2027.** gadam

Plāna finansētājs:
Latvijas vides aizsardzības fonds
Krimuldas novada pašvaldība

Izstrādātājs:
Latvijas Dabas fonds

Dabas aizsardzības plāna izstrādes vadītāja:
Lelde Eņģele

Rīga, 2016

Dabas aizsardzības plāna izstrādē iesaistītie eksperti

Uvis Suško, augu sugu un biotopu eksperts

Egita Grolle, augu sugu un biotopu eksperte

Mārtiņš Kalniņš, bezmugurkaulnieku un putnu sugu eksperts

Gunārs Pētersons, zīdītāju sugu eksperts

Andris Čeirāns, abinieku un rāpuļu sugu eksperts

Andrejs Svilāns, dendrologs

Edgars Neilands, arborists

Inese Pudāne, asistente

Dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa

Dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas sastāvs ir noteikts ar Dabas aizsardzības pārvaldes 30.07.2015. rīkojumu Nr. 1.1/43/2015-P (grozījumi 28.01.2016., Nr. 1.7.14/2/2016-P)

Evija Lakotko, Dabas aizsardzības pārvalde

Māris Bērziņš, zemes īpašnieku pārstāvis

Dace Dumbere-Bregže, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra

Ilze Rubīna, Krimuldas novada pašvaldības struktūrvienība Lēdurgas Dendroparks

Dace Actiņa, Krimuldas novada pašvaldība

Anete Liepiņa, VVD Valmieras reģionālā vides pārvalde

Iveta Mackejeva, LAD Kontroles un uzraudzības daļa

Normunds Zīriņš, VMD Rīgas reģionālā virsmežniecība

SATURS

Kopsavilkums.....	4
1. Teritorijas apraksts	7
1.2. Vispārēja informācija par teritoriju	7
1.2.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība.....	7
1.2.2. Zemes īpašuma formas un zemes lietošanas veidi	7
1.2.3. Pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktā plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana ...	7
1.2.4. Esošais teritorijas funkcionālais zonējums.....	9
1.2.5. Teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture.....	9
1.2.6. Teritorijas kultūrvēsturiskais raksturojums	10
1.2.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība.....	12
1.2.8. Normatīvo aktu normas, kas tieši attiecas uz teritoriju	13
1.3. Teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums	18
1.3.1. Klimats	18
1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija	19
1.3.3. Hidroloģija	19
1.3.4. Augsnes	19
1.4. Teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas raksturojums	19
1.4.1. Iedzīvotāji.....	19
1.4.2. Teritorijas izmantošanas veidi.....	19
1.4.3. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz teritoriju.....	20
2. Teritorijas novērtējums	20
2.1. Ainavas.....	20
2.2. Biotopi.....	20
2.2.1. Citzemju kokaugu sugu stādījumi	20
2.2.2. Meži.....	25
2.2.3. Zālāji.....	28
2.2.4. Ūdeņi	29
2.2.5. Īpaši aizsargājami biotopi.....	31
2.3. Sugas	31
2.3.1. Augi.....	31
2.3.2. Bezmugurkaulnieki	33
2.3.3. Putni	36
2.3.4. Abinieki un rāpuļi.....	40
2.3.5. Zīdītāji	41
2.4. Teritorijas citas vērtības	47
2.5. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un to ietekmējošie faktori.....	47
3. Teritorijas saglabāšanas mērķi	50
3.1. Teritorijas apsaimniekošanas ideālie jeb ilgtermiņa mērķi	50
3.2. Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam.....	50
4. Apsaimniekošanas pasākumi.....	51
5. Plāna ieviešana un atjaunošana	74
5.1. Priekšlikumi teritorijas individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem ...	74
5.1.1. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts	76
5.1.2. Pārskats spēkā esošo prasību iekļaušanu individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā.....	85
Izmantotā literatūra	88
Pielikumi	89

Kopsavilkums

Dabas piemineklis “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” atrodas Krimuldas novada Lēdurgas pagastā (1.att.) un tā platība ir 47,2 ha. Teritorijas lielākā daļa (29,9 ha jeb 62%) ir Krimuldas novada pašvaldības īpašumā, pārējā platība – piecu zemes īpašnieku privātajā īpašumā. Lielāko daļu dabas pieminekļa teritorijas (32 ha jeb 66 %) aizņem mežs, citzemju kokaugu sugu stādījumi aizņem 9,6 ha (20 % no teritorijas) lielu platību.

Dendroloģisko (citzemju kokaugu sugu) stādījumu izveidošanu Lēdurgā 1973. gadā uzsāka Arvīds Janitens. Valsts nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas statuss Lēdurgas dendroloģiskajiem stādījumiem piešķirts 1987. gadā un apstiprināts ar Ministru kabineta “Noteikumiem par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem” Nr.131, 20.03.2001. Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā atrodas arī Lēdurgas jeb Mudurgas dižakmens (Lēdurgas laukakmens), kā arī 1 dižkoks un 6 potenciāli dižkoki. Dabas pieminekļa dienvidrietumu daļā un pie tā dienvidu robežas starp “Ķipkalniem” un “Bērzainēm” atrodas valsts aizsargājamais kultūras piemineklis 1459 Ķipukalnu senkapi.

Nozīmīgākā teritorijas vērtība ir citzemju kokaugu sugu stādījumi, kas ietver ~540 taksonus un ir viena no Latvijas bagātākajām kokaugu kolekcijām. Vairākiem no dabas pieminekļa teritorijā sastopamajiem citzemju kokaugu taksoniem šī ir viena no retajām vai, iespējams, vienīgā augšanas vieta Latvijā. Teritorijā atrodas nozīmīgas sēklas ražojošas introducēto kokaugu audzes, kas dod vērtīgu, Ziemeļvidzemes apstākļos aklimatizētu stādu un sēklu materiālu. Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi ir vērtīgi arī kā zinātniskās izpētes un mācību objekts skolu audzēkņiem, dendroloģijas un daiļdārzniecības studentiem. Teritorija ir nozīmīgs apskates objekts interesentiem un tūristiem, kā arī iecienīta vietējo iedzīvotāju pastaigu un atpūtas vieta.

Dabas pieminekļa vērtības nozīmīgi papildina arī daļēji dabiskās ekosistēmas – meži, zālāji un ūdeņi. Lai gan teritorija vēsturiski atrodas cilvēku apdzīvotā apvidū un vienmēr tikusi vairāk vai mazāk apsaimniekota, tajā esošie meži, zālāji un ūdeņi ir ne tikai nozīmīgi Lēdurgas ciema ainavā, bet ir dzīvotne daudzām vietējām augu un dzīvnieku sugām. Dabas pieminekļa teritorijā konstatētas 5 īpaši aizsargājamās augu sugas (2 no tām iestādītas, ierīkojot dendroloģiskos stādījumus), 4 īpaši aizsargājamās un 2 retas bezmugurkaulnieku sugas, 9 īpaši aizsargājamās un 3 retas putnu sugas (no tām 6 sugām iespējama ligzdošana dabas pieminekļa teritorijā) un 4 īpaši aizsargājamās zīdītāju sugas (sikspārņi un ūdrs). Īpaši jāatzīmē plašās un vitālās vijīgās efejas *Hedera helix* audzes, kaut arī šī suga teritorijā ir iestādīta un atradne nav dabiskas izcelsmes. Aģes labajā krastā konstatēts arī Eiropas Savienībā un Latvijā īpaši aizsargājamais biotops *6510 Mēreni mitras pļavas*. Dabas vērtību veidošanos un saglabāšanos ir sekmējusi teritorijas ekstensīvā apsaimniekošana.

Dabas pieminekļa turpmākās apsaimniekošanas un aizsardzības mērķi noteikti, ņemot vērā teritorijas vērtības un cenšoties sabalansēt zemes īpašnieku, zinātniskās (dendroloģiskās), dabas aizsardzības, teritorijas apmeklētāju un attīstības intereses. Kā teritorijas apsaimniekošanas ideālie jeb ilgtermiņa mērķi izvirzīti:

- Saglabāt un attīstīt citzemju augu kolekciju, vienlaikus veidojot vides izglītībai un dabas tūrismam pievilcīgu dabas pieminekļa teritoriju.
- Saglabāt un palielināt teritorijas bioloģiskās daudzveidības un ainaviskās vērtības, veicot ekstensīvu teritorijā esošo mežu, zālāju, ūdenstilpju un ūdensteču apsaimniekošanu.
- Saglabāt A.Janitēna kā Lēdurgas dendroloģisko stādījumu izveidotāja piemiņu.

Īstermiņa mērķi izvirzīti dabas aizsardzības plāna darbības periodam 2016.-2027. gadam:

A. *Institucionālie un organizatoriskie aspekti*

A.1. Prasības dabas pieminekļa teritorijas aizsardzībai un apsaimniekošanai nodrošina tās vērtību saglabāšanos un teritorijas ilgtspējīgu apsaimniekošanu.

A.2. Atbilstoši dabas vērtībām un loģiskiem orientieriem noteikta un dabā atpazīstama dabas pieminekļa robeža.

A.3. Tiek nodrošināts pastāvīgs personāls teritorijas apsaimniekošanai.

B. Dabas vērtību, tostarp dendroloģisko stādījumu citzemju augu sugu kolekcijas, saglabāšana

B.1. Veikti prioritārie pasākumi citzemju kokaugu sugu stādījumu atveseļošanai un kopšanai.

B.2. Notiek pastāvīga citzemju kokaugu sugu stādījumu teritorijas apsaimniekošana un stādījumu attīstības plānošana.

B.3. Sakārtota dendroloģisko stādījumu citzemju taksonu kolekcijas dokumentācija, un notiek taksonu reģistrācija.

B.4. Dabas pieminekļa teritorija tiek ekstensīvi apsaimniekota, un bioloģiskā daudzveidība teritorijas mežos, zālajos un ūdeņos saglabājusies vismaz pašreizējā līmenī.

C. Zinātniskā izpēte un monitorings

C.1. Notiek teritorijas dendroloģisko vērtību un apsaimniekošanas rezultātu monitorings, un turpinās teritorijas zinātniskā izpēte.

D. Informatīvie pasākumi un infrastruktūras apsaimniekošana

D.1. Attīstīta dabas tūrisma un vides izglītībai nepieciešamā infrastruktūra, izmantojot teritorijas potenciālu un nodrošinot tās vērtību saglabāšanos.

D.2. Sabiedrība ir informēta par dabas pieminekļa teritorijas vērtībām, teritorijas apmeklēšanas iespējām un aizsardzības prasībām.

Īstermiņa mērķi ir sasniedzami, īstenojot dabas aizsardzības plānā paredzētos teritorijas apsaimniekošanas pasākumus (skat. dabas aizsardzības plāna 4. nodaļu). Visapjomīgākie pasākumi paredzēti teritorijas dendroloģisko vērtību saglabāšanai:

B.1.1. Ar priežu dzinumu vēzi inficēto priežu stādījumu atveseļošana,

B.1.2. Dažādu citzemju sugu taksonu stādījumu retināšana,

B.1.3. Ceriņu sugu un šķirņu stādījumu un sēklaudžu lauku kopšana,

B.1.4. Citzemju kokaugu sugu stādījumu iežogošana,

B.2.1. Citzemju kokaugu sugu stādījumu regulāra kopšana,

B.2.2. Mežā stādīto citzemju kokaugu taksonu kopšana un citzemju kokaugu sugu stādījumu apsaimniekošana ārpus dabas pieminekļa teritorijas,

B.3.1. Dendroloģiskās kolekcijas dokumentācijas sagatavošana.

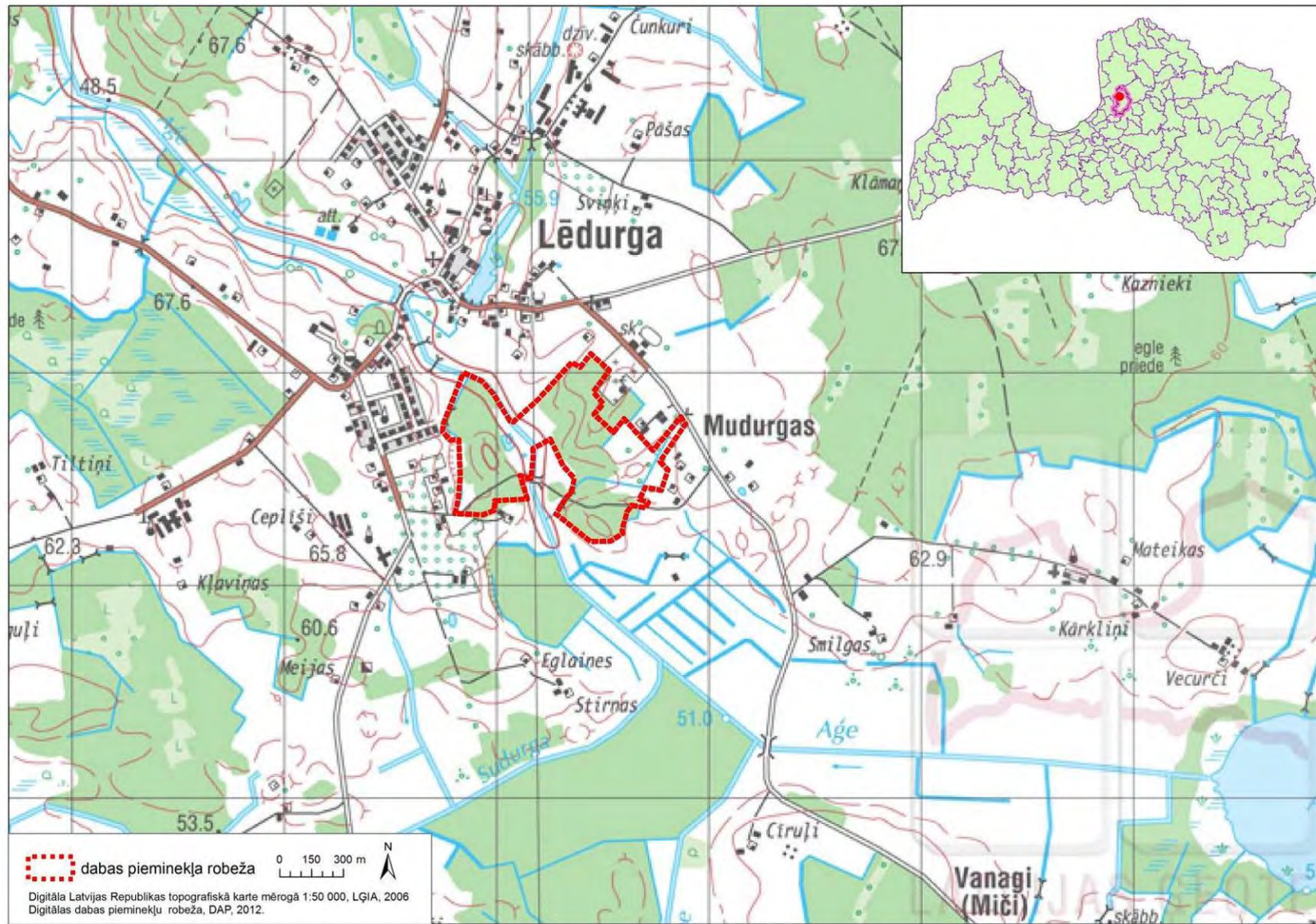
Šo pasākumu īstenošanai nepieciešams nodrošināt pastāvīgu personālu – pašvaldības struktūrvienību Lēdurgas Dendroparks. Taču, ņemot vērā teritorijas statusu un vērtības, būtu nepieciešams arī valsts finansējuma atbalsts teritorijas vērtību uzturēšanai.

Dabas aizsardzības plānā paredzēti arī pasākumi, kas sekmē dabas pieminekļa bioloģiskās daudzveidības un ainaviskās vērtības saglabāšanos: zālāju uzturēšana, mežaudžu ekstensīva apsaimniekošana bez kailcirtēm, ūdeņu biotopu kvalitātes un funkcionalitātes uzlabošana u.c.

Lai sekmētu teritorijas izmantošanu vides izziņā un dabas tūrismā, paredzēta labiekārtojuma atjaunošana un izveidošana atbilstoši izstrādātajam rekonstrukcijas un labiekārtojuma projektam, vienlaikus ņemot vērā teritorijas vērtības un apmeklētāju plūsmu. Paredzēta arī informatīvo materiālu sagatavošana par dabas pieminekļa teritoriju.

Dabas aizsardzības plāna 5. nodaļā doti priekšlikumi teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam, lai nodalītu prasības citzemju kokaugu sugu stādījumu un pārējās dabas pieminekļa teritorijas apsaimniekošanai. Salīdzinājumā ar pašlaik spēkā esošajiem noteikumiem, individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā paredzēts atteikties no koku ciršanas mežā saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi, tā vietā nosakot kailcirtes aizliegumu (skat. 5.1.1. un 5.1.2. nodaļu).

Dabas aizsardzības plāna izstrādi finansēja Latvijas Vides aizsardzības fonds un Krimuldas novada pašvaldība.

1. attēls. Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” atrašanās vieta

1. Teritorijas apraksts

1.2. Vispārēja informācija par teritoriju

1.2.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība

Dabas piemineklis “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” atrodas Rietumvidzemē – Krimuldas novada Lēdurgas pagastā, Lēdurgas ciema teritorijā ~1 km no Lēdurgas ciema centra (1.att.). Teritorija atrodas autoceļa Lēdurga-Inciems (V81) malā, kā arī 0,5 km no autoceļa Straupe-Lēdurga-Vidriži-Skulte (V128) un attiecīgi ir viegli sasniedzama apmeklētājiem, kas dodas no Rīgas (70 km), Siguldas (30 km), Cēsu (40 km), Limbažu (25 km) un Saulkrastu (30 km) apkārtnes.

Dabas pieminekļa platība ir 47,2 ha, aprēķinot to ar *ArcGis* programmu pēc dabas pieminekļa digitālās robežas precizēšanas atbilstoši robežu aprakstā minētajām zemes vienībām un orientieriem dabā (meža un lauku malām). Līdz robežu precizēšanai šīs aizsargājamās dabas teritorijas platība bija 48,3 ha.

Teritorijas centra koordinātas Latvijas koordinātu sistēmā (LKS-92):

X	545280
Y	352621

1.2.2. Zemes īpašuma formas un zemes lietošanas veidi

Lielākā daļa dabas pieminekļa teritorijas (29,1 ha jeb 61 %) ietilpst Krimuldas novada pašvaldības īpašumā “Dendroparks”. Pašvaldības īpašumā ir arī dabas pieminekļa teritoriju šķērsojošais autoceļš Mudurgas-Ķipkalni. Pārējā dabas pieminekļa teritorijā esošā zeme ir piecu zemes īpašnieku privātīpašumā (3.1. pielikums).

Lielāko daļu dabas pieminekļa teritorijas (32 ha jeb 66 %) aizņem mežs, citzemju kokaugu sugu stādījumi aizņem 9,6 ha (20 % no teritorijas). Dabas pieminekļa teritorijā atrodas arī zālāji (3,4 ha jeb 7 % no teritorijas), Aģes upe un dīķi (0,8 ha), veca kapsēta (0,45 ha) un pašvaldības autoceļš (0,7 ha), skat. 3.2. pielikumu.

1.2.3. Pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktā plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana

Krimuldas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013.-2038. gadam (apstiprināta ar Krimuldas novada domes 2014.gada 25.jūlija sēdes lēmumu) viena no novada ilgtermiņa prioritātēm ir *mūsdienīga un ilgtspējīga dzīves vide*. Attīstības stratēģijā ir minēts, ka pašvaldība atbalsta idejas, kas ir balstītas uz ekoloģisku un ilgtspējīgu pieeju, kā arī tiek koptas un uzturētas, un saglabātas kultūrvēsturiskās un dabas vērtības. Teritoriju attīstības vadlīnijas ietver arī šādas tēzes:

- Dabas daudzveidība un kultūrvēsturiskais mantojums ir viena no novada lielākajām vērtībām.
- Dabas teritorijas iesaistāmas novada tēla un zīmola veidošanā un popularizēšanā.
- Veicināt vietējiem iedzīvotājiem un tūristiem publiski pieejamu kultūras, sporta un brīvā laika pavadīšanai piemērotu teritoriju izveidi.
- Attīstoties pilsētīpašības apbūvei ciemos, ir jāpaaugstina zaļo koridoru vides kvalitāte un drošums, kā arī jāradā iespējas izmantot minētās teritorijas iedzīvotāju rekreācijai. Zaļo koridoru teritorijās jāparedz publiskās ārtelpas risinājumi, kā arī jāizvērtē nepieciešamība sakārtot esošās ūdensteces vai ūdenstilpes, pārkārtot vai izveidot meliorācijas sistēmas, atbilstoši kvalitatīvas vides principiem.

Dabas piemineklis “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” novada stratēģijā ir minēts kā prioritāri attīstāma dabas un izziņas tūrisma teritorija un tiek plānots kā tūrisma “enkurobjekts” Lēdurgas pagastā, paredzot:

- papildināt teritoriju ar uzskates, informatīvo un interaktīvo materiālu;
- iegūt sakārtotu, mūsdienīgu un ērtu vidi, nezaudējot dabas daudzveidību;
- padarīt teritoriju atraktīvāku, inovatīvāku, atpazīstamāku un neparastāku;
- sekmēt dendroloģisko stādījumu kā Lēdurgas pagasta tūrisma „enkurobjekta” nozīmi, iekļaujoties kopējā novada tūrisma tīklā.

Krimuldas novada attīstības programma 2015.-2021.gadam ir apstiprināta ar Krimuldas novada domes 2015.gada 29.maija sēdes lēmumu. Attīstības programmā viena no vidēja termiņa prioritātēm ir *“droša un harmoniska vide ar kvalitatīvu un energoefektīvu infrastruktūru”*, kur viens no rīcības virzieniem ir *“RV3.4: LAUKU TELPA”*, nosakot uzdevumu *“U3.4.1 Attīstīt ilgtspējīgu resursu izmantošanu”*. Dabas pieminekļa dabas aizsardzības plāna izstrāde ir tieši saistīta ar novada attīstības programmā paredzētajiem pasākumiem *“R.3.25. Izstrādāt Lēdurgas Dendroparka rekonstrukcijas un apsaimniekošanas plānu”* un *“R.3.29. Veicināt dabas aizsardzības plānu izstrādi īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”*. Dabas aizsardzības plāna izstrāde netieši ir saistīta arī attīstības programmā paredzētajiem pasākumiem: *“R.3.27. Attīstīt dabas objektu un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apskates un aizsardzības infrastruktūru”* un *“R.3.28. Saglabāt, sakopt un nodrošināt pieejamību kultūrvēsturiskiem objektiem un ainavām”*. Investīcijas ir paredzētas iepriekš minētā Lēdurgas Dendroparka rekonstrukcijas un apsaimniekošanas plāna izstrādei un Lēdurgas Dendroparka rekonstrukcijas un apsaimniekošanas plāna 1.etapa realizācijai, kā arī tūrisma informācijas punktu izveidei un informatīvo tūrisma stendu uzstādīšanai Turaidā, Raganā un Lēdurgā.

Pašlaik ir spēkā Lēdurgas pagasta teritorijas plānojums 2006.-2018.gadam, kas tika apstiprināts ar Lēdurgas pagasta padomes 26.10.2006. sēdes lēmumu. Teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstā minēts, ka dabas piemineklis “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” 48,3 ha platībā noteikts kā labiekārtota koplietošanas teritorija (parks) un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošana iespējama tikai saskaņā Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, dabas aizsardzības plāniem (ja tādi ir) un citiem normatīvajiem aktiem. Teritorijas plānojuma plānotās (atļautās) izmantošanas kartē ir norādīta dabas pieminekļa teritorija, kas iekļauta Lēdurgas ciema robežās. Kā labiekārtota koplietošanas teritorija (parks) norādīta tikai daļa no dabas pieminekļa teritorijas – daļa no mežiem Aģes upes labajā krastā, vecā kapsēta un daļa no citzemju kokaugu sugu stādījumu platības. Pārējā dabas pieminekļa teritorija attēlota atbilstoši tās faktiskajai izmantošanai – kā mežsaimniecībā, lauksaimniecībā un ūdenssaimniecībā izmantojamās teritorijas, kā arī pašvaldības 3.grupas neasfaltēts autoceļš. Kā mežsaimniecībā izmantojamā teritorija kļūdaini norādīta arī daļa no citzemju kokaugu stādījumu platības. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 8.2. nodaļā ir minēts, ka *“(3) Dabas pieminekļu izmantošana atpūtai un izglītošanai nedrīkst būt pretruna ar dabas un kultūrvēsturisko vērtību aizsardzības mērķiem. Atpūtai un izglītībai nepieciešamo objektu izvietojumu, apjomu un izmantošanas intensitāti nosaka dabas aizsardzības plāns.”*

Ar Krimuldas novada domes 27.09.2013. sēdes lēmumu tika uzsākta Krimuldas novada teritorijas plānojuma 2015. – 2027. gadam izstrāde. Ir noslēgusies teritorijas plānojuma 1. redakcijas atkārtotā publiskā apspriešana, un Krimuldas novada dome 26.02.2016. sēdē pieņēma lēmumu pilnveidot teritorijas plānojuma 1.redakciju.

Teritorijas plānojuma 1. redakcijas, kas bija publiskajā apspriešanā, teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas kartē ir norādīta dabas pieminekļa teritorija. Lielākā daļa dabas pieminekļa teritorijas ir iekļauta Lēdurgas ciemā, kura robeža noteikta pa pašvaldības ceļu L-20 Mudurgas-Ķipkalni. Visa dabas pieminekļa teritorija, ieņemot pašvaldības ceļu un ūdensteces un ūdenstilpes, ir noteikta kā *“Dabas un apstādījumu teritorija (DA2)”*, kas saskaņā ar Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem *“ir funkcionālā zona aizsargājamo dabas pieminekļu*

dendroloģisko stādījumu „Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi”, Lēdurgas mežaparks „Zaļā birzs” un „Lēdurgas Dendroparks” teritorijās, lai nodrošinātu zinātnisku, kultūrvēsturisku, estētisku vai ekoloģisko vērtību, kā arī rekreācijas un tūrisma funkciju īstenošanu daļēji pārveidotās dabas teritorijās, ietverot ar attiecīgo funkciju saistītu ēku un inženierbūvju izvietojumu”. Kā šīs teritorijas galvenā izmantošana Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir noteikta “*Labiekārtota publiskā ārtelpa (24001): Labiekārtoti parki, ietverot apstādījumus un labiekārtojuma infrastruktūru atpūtas aktivitāšu nolūkam, gājēju kustības infrastruktūra*”, kā papildizmantošana – “*Tirdzniecības un/vai pakalpojumu objektu apbūve (12002): Sezonas rakstura tirdzniecības un/vai pakalpojumu objekti (tirdzniecības kioski un segtie tirdzniecības stendi)*”, kā arī “*Tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve (12003)*”. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir minēts, ka “*aizsargājamo dendroloģisko stādījumu vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamās un aizliegtās darbības veidus nosaka normatīvie akti īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības jomā*”. Kā Dabas un apstādījumu teritorijas (DA2) teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas kartē ir noteiktas arī dabas piemineklim pieguļošās zemes vienības pie dabas pieminekļa rietumu robežas un dienvidu robežas ielokā, kā arī citzemju kokaugu sugu stādījumus Aģes krastā Lēdurgas ciema centrā.

Dabas pieminekļa teritorijā un pie tā dienvidrietumu robežas atrodas valsts aizsargājamais kultūras piemineklis *1459 Ķipukalnu senkapi*, līdz ar to dabas pieminekļa teritorijas dienvidrietumu daļa pie Bērzinēm ir noteikta kā kultūras pieminekļa aizsardzības zona. Savukārt gandrīz visa dabas pieminekļa teritorijas daļa Aģes labajā krastā ietilpst Lēdurgas kapsētas sanitārajā aizsargjoslā. Aģes upei Lēdurgas ciema teritorijā noteikta 10 m plata aizsargjosla, ārpus ciema robežām – 100 m plata aizsargjosla. Aģei noteikta arī 10 m plata valsts nozīmes ūdensnotekas ekspluatācijas aizsargjosla.

1.2.4. Esošais teritorijas funkcionālais zonējums

Dabas pieminekļa teritorijai nav izstrādāts un apstiprināts īpaši aizsargājamās dabas teritorijas funkcionālais zonējums.

1.2.5. Teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Pašreizējā dabas pieminekļa teritorija 18.-19. gadsimtā piederēja barona Tīzenhauzena dzimtai. Pēc dzimtbūšanas atcelšanas zeme tika izpirkta un izveidojās vecsaimniecības. Daļu zemes, tostarp platību, kur pašlaik izveidoti citzemju sugu stādījumi, par 80 zelta rubļiem nopirka Ansis Apinis un izveidoja Mudurgu vecsaimniecību. 19. gadsimta sākumā viņš to sadalīja saviem trīs dēliem. Zeme ar Mudurgu dižakmeni tika Jānim. Vēlāk to mantoja viņa vienīgais dēls Hugo Apinis. 20. gadsimta sākumā dabas pieminekļa teritorijā atradās lauksaimniecības zemes un meža puduri (2. att.). Nodibinoties kolhozam, zemi un mežu nacionalizēja. Laukus izmantoja lopbarības sagādei trīs tuvējām fermām.

Dendroloģisko stādījumu izveidošanu Lēdurgā 1973. gadā uzsāka Arvīds Janitens, un tie ir kļuvuši par nacionālas nozīmes kokaugu kolekciju, kurā pašlaik tiek uzturēti ap 540 kokaugu taksoni, ierindojot šo objektu Latvijas taksoniem bagātāko dendroloģisko kolekciju pirmajā desmitniekā.

Valsts nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas statuss Lēdurgas dendroloģiskajiem stādījumiem tika piešķirts jau 1987. gadā un apstiprināts ar Ministru kabineta “Noteikumiem par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem” Nr.131, 20.03.2001. Dabas pieminekļa teritorijā atrodas arī Lēdurgas jeb Mudurgas dižakmens (Lēdurgas laukakmens), kas ir 2 m augsts, 4,3 m garš, 3,7 m plats, tā apkārtmērs ir 13,5 m, tilpums – 19 m³ (<http://dziedava.lv>) un aizsargājamo skaitā ir jau kopš 1957. gada.

Ilgu laiku bez pastāvīgiem palīgiem un palaikam nesaprasts un apšaubīts, A. Janitens paralēli kolhoza “Lēdurga” dārznieka darbam kolhoza maz izmantotā tūrums, meža un pārpuvotu pļavu platībā sāka stādīt svešzemju kokus un krūmus, kā arī ziemcietes. Domājams, ka A. Janitenam dendroloģisko stādījumu veidošanas mērķis bija pārbaudīt svešzemju kokaugu introdukcijas spējas Ziemeļvidzemē, vietā kur pats dzīvoja – Lēdurgā, nevis tradicionālajās introdukcijas vietās – botāniskajos dārzos un kokaudzētavās, lai novērotu sugu mijiedarbību ar vietējiem biotopiem un atlasītu vietējiem apstākļiem piemērotus sēklaudžus.

A. Janitens sadarbojās ar Nacionālā botāniskā dārza speciālistiem R. Cinovski, M. Brici, D. Šmiti u.c., kā arī ar citiem dabas draugiem, dendrologiem un dārzniekiem. Lielākā daļa augu stādījumos nonākuši no Nacionālā botāniskā dārza kokaudzētavām, ekspedīcijās vāktiem materiāliem (sēklām, spraudņiem), retumu atradumiem Latvijas un kaimiņzemju parkos un dendroloģiskajos stādījumos.

1993. gadā A. Janitens aicina profesoru R. Cinovski veikt dendroloģisko stādījumu inventarizāciju. Tiek konstatētas 939 koku un krūmu sugas un tiek domāts par stādījumu paplašināšanu.

Ap 1999. gadu A. Janitenam dendroloģisko stādījumu uzturēšanas darbos sāk palīdzēt Karola Treija ģimene. Tiek veidoti jauni stādījumi, un teritorija tiek piemērota tūristu apmeklēšanai. K. Treijs 2004. gada beigās lūdz Dr. biol. A. Zvirgzdu veikt dendroloģisko stādījumu inventarizāciju. Par ieguldījumu Lēdurgas dendroloģisko stādījumu izveidošanā A. Janitens 2003. gadā apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

No 2011.-2012. gadam teritorija paliek bez saimnieka. 2012. gada nogalē Krimuldas novada domē tiek pieņemts lēmums izveidot pašvaldības struktūrvienību Lēdurgas Dendroparks, lai nodrošinātu pašvaldības īpašuma “Dendroparks”, kas aizņem lielāko dabas pieminekļa daļu, apsaimniekošanu. 2013. gada pavasarī tiek pieņemta darbā Lēdurgas Dendroparka vadītāja un dārznieks. Līdz ar to pakāpeniski tika atsākta stādījumu kopšana, kā arī pašvaldības nekustamā īpašuma “Dendroparks” dokumentācijas sakārtošana.

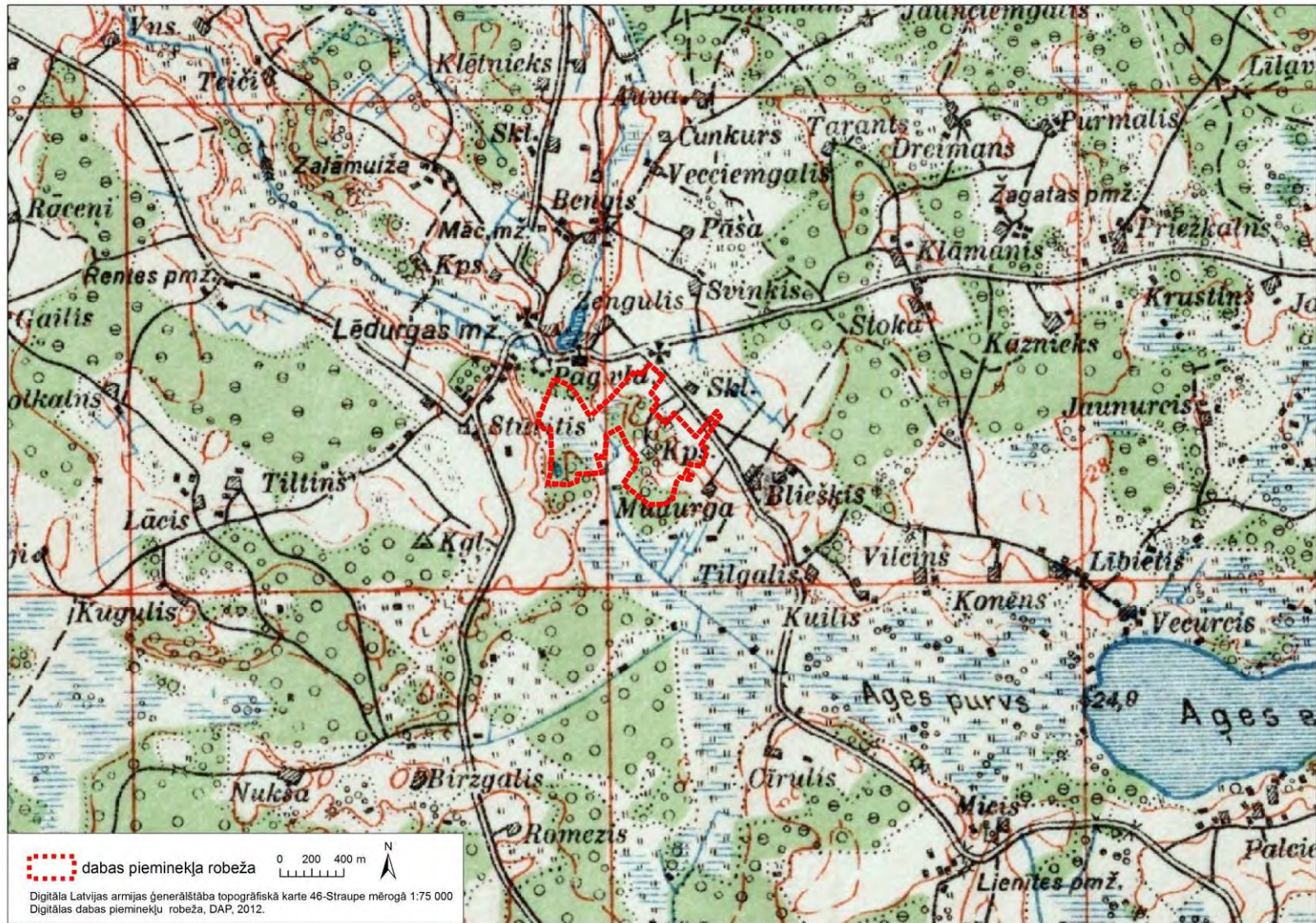
1.2.6. Teritorijas kultūrvēsturiskais raksturojums

Lēdurgas teritorija minēta jau 1211. gadā Indriķa Hronikā kā apdzīvota vieta Gaujas līvu zemē. Somugru ciltīm piederīgie lībieši Lēdurgas apkaimei ir devuši vietvārdus, no kuriem daudzi saglabājušies līdz mūsu dienām – Mudurga, Sudurga, Jugla, Lībieši u.c.

Dabas pieminekļa dienvidrietumu daļā un pie tā dienvidu robežas starp “Ķīpkalniem” un “Bērzinēm” atrodas valsts aizsargājamais kultūras piemineklis *1459 Ķīpukalnu senkapi*. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja arheoloģisko objektu kolekcijā senākās ziņas ir Pētera Stepiņa 15.12.1938. ziņojums par Ķīpukalnu senkapiem. 1976. gadā senkapus apsekojis arheologs Juris Urtāns un 1995. gadā Ritvars Ritums. Pēc viņu apsekojumu materiāliem senkapi iezīmēti kartēs. Tie ir četri senkapu uzkalniņi, no kuriem viens atrodas arī dabas pieminekļa teritorijā. Šie uzkalniņi pēc ārējām pazīmēm atšķiras no lībiešu kapu uzkalniņiem un nav saistāmi ar lībiešu apdzīvotības laiku Lēdurgā. Visticamāk tie ir bronzas laikmeta un senākā dzelzs laikmeta sākuma akmeņu uzkalniņi ar akmeņu šķirstiem (Krimuldas novada teritorijas plānojums 2015.-2027. gadam. Valsts aizsardzības kultūras pieminekļu individuālo aizsargjoslu (aizsardzības zonu) projekts, 2016).

Pie Mudurgu dižakmens apkārtējo māju iedzīvotāji svinēja vasaras Saulgriežus. Nostāsti vēsta, ka pie akmens vienmēr varēja redzēt dzijas kamoliņšus, graudus, maizi. Tas liecina, ka tas varēja būt upurakmens.

Dabas pieminekļa teritorijā atrodas arī Lēdurgas vecā kapsēta, kā arī Otrā pasaules kara ierakumi teritorijas dienvidaustrumu daļā.

2. att. Dabas pieminekļa teritorija 20. gadsimta sākumā

1.2.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība

Dabas aizsardzības pārvalde, kas ir vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, realizē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju pārvaldi.

Saskaņā ar MK apstiprināto nolikumu Dabas aizsardzības pārvalde

- uzrauga dabas aizsardzības plāna izstrādi un atjaunošanu,
- veicina un koordinē dabas aizsardzības plāna ieviešanu,
- plāno un organizē nepieciešamos dabas aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumus aizsargājamajā teritorijā,
- nodrošina informatīvo zīmju izvietošanu dabā aizsargājamo teritoriju ārējo robežu apzīmēšanai,
- kontrolē aizsargājamo teritoriju, sugu un biotopu, kā arī mikroliegumu aizsardzību regulējošo normatīvo aktu ievērošanu,
- sniedz atzinumus un saskaņojumus dabas aizsardzības jomā,
- nosaka to aizsargājamās teritorijās esošu īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu sarakstu, kuru dzīvotņu vai atrašanās vietu atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai,
- ierosina ierobežot, apturēt vai aizliegt sugu un biotopu izmantošanu, ja tā var apdraudēt sugu populāciju un biotopu eksistenci
- koordinē un veic aizsargājamās teritorijās zinātniskos pētījumus un monitoringu dabaszinātņu jomā, apkopo un glabā zinātnisko pētījumu rezultātus un monitoringa datus, uzkrāj un apkopo informāciju par veiktajiem, notiekošajiem un nepieciešamajiem dabas aizsardzības pasākumiem aizsargājamās teritorijās un mikroliegumos,
- izglīto sabiedrību dabas aizsardzības jautājumos,
- sniedz teritoriju plānojumu izstrādei nepieciešamo informāciju par aizsargājamām teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem un to aizsardzības režīmu, kā arī, ja pašvaldība atrodas aizsargājamā teritorijā, sniedz nosacījumus teritoriju plānojumu izstrādei un atzinumus par teritoriju plānojumiem.

Valsts vides dienesta Valmieras reģionālā vides pārvalde kontrolē vides aizsardzības normatīvo aktu ievērošanu, kā arī izsniedz atļaujas un saskaņojumus vides jomā.

Meža apsaimniekošanas normatīvo aktu ievērošanu kontrolē Valsts meža dienesta Rīgas reģionālā virsmežniecība.

Krimuldas novada pašvaldībā ir izveidota struktūrvienība Lēdurgas Dendroparks, kas apsaimnieko pašvaldības īpašumā esošo dabas pieminekļa teritoriju.

Likums par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām nosaka, ka:

- vietējās pašvaldības var finansēt un veikt savā administratīvajā teritorijā esošo aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu;
- Dabas aizsardzības pārvalde divu nedēļu laikā rakstveidā informē attiecīgo pašvaldību, ja plānots mainīt aizsargājamās teritorijas robežu, zonējumu, kategoriju vai aizsardzības režīmu;
- pieņemot lēmumu par aizsargājamās teritorijas robežu, zonējuma, kategorijas vai aizsardzības režīma izmaiņām, kā arī jaunas aizsargājamās teritorijas izveidošanu, ņem vērā tās pašvaldības atzinumu, kuras administratīvajā teritorijā atrodas aizsargājamā teritorija vai paredzēts izveidot aizsargājamo teritoriju;

- dabas liegumus, dabas parkus un dabas pieminekļus, kuri ir nozīmīgi dabas vai kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai attiecīgajā teritorijā, var izveidot arī pašvaldības.

1.2.8. Normatīvo aktu normas, kas tieši attiecas uz teritoriju

1.2.8.1. Latvijas likumdošana

LR **“Vides aizsardzības likuma”** (02.11.2006., ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 18.04.2013.) mērķis ir veicināt ilgtspējīgu attīstību vides aizsardzības jomā, kā arī radīt un nodrošināt efektīvu vides aizsardzības sistēmu. Tās uzdevumi ir saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti, saglabāt bioloģisko daudzveidību, veicināt dabas resursu un enerģijas ilgtspējīgu izmantošanu, nodrošināt sabiedrības līdzdalību ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā, kā arī nodrošināt sabiedrībai iespēju brīvi saņemt vides informāciju.

Likums piemērojams saistībā ar kontroli vides aizsardzības jomā un resursu izmantošanu, iedzīvotāju tiesībām un pienākumiem vides aizsardzības jomā.

„Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas” (MK noteikumi Nr.281, 24.04.2007., ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 30.08.2013., izdoti saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 27.panta trešās daļas 5.punktu, 28.panta sesto daļu, 31.panta trīspadsmito daļu un 34.panta otro daļu un Sugu un biotopu aizsardzības likuma 4.panta 3.punktu) nosaka tieša kaitējuma draudu gadījumus, kuros Valsts vides dienests organizē preventīvos pasākumus; kārtību, kādā tieša kaitējuma draudu gadījumā Valsts vides dienests organizē preventīvos pasākumus; sanācijas mērķus un metodes, kuras izmanto, ja ir nodarīts kaitējums videi; kārtību, kādā nosaka un veic sanācijas pasākumus, ja ir nodarīts kaitējums videi; kārtību, kādā novērtē kaitējumu videi un aprēķina preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas; kārtību, kādā Valsts vides dienests un operatori sniedz informāciju Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūrai par gadījumiem, kad radušies tieša kaitējuma draudi vai radies kaitējums videi; zaudējumu atlīdzināšanu par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu.

LR likums **“Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”** (02.03.1993., ar grozījumiem, kas izdarīti līdz 11.01.2014.) definē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk tekstā ĪADT) sistēmas pamatprincipus, to veidošanas kārtību un pastāvēšanas nodrošinājumu, pārvaldes, stāvokļa kontroles un uzskaites kārtību, kā arī valsts, starptautisko, reģionālo un privāto interešu savienojamību ĪADT izveidošanā, saglabāšanā, uzturēšanā un aizsardzībā. Likuma 6. pants nosaka, ka *“dabas pieminekļi ir atsevišķi, savrupi dabas veidojumi: aizsargājamie koki, dendroloģiskie stādījumi, alejas, ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi un citi dabas retumi, kam ir zinātniska, kultūrvēsturiska, estētiska vai ekoloģiska vērtība”*. Lai nodrošinātu aizsargājamo koku un akmeņu saglabāšanu un to apskates iespēju, tiek aizsargāta arī teritorija 10 metru rādiusā ap akmeņiem un teritorija zem koku vainagiem, kā arī 10 metru rādiusā ap tiem, skaitot no koka vainaga projekcijas.

Likuma 19. panta 5. punkts nosaka, ka aizsargājamo teritoriju funkcionālās zonas nosaka, ņemot vērā īpaši aizsargājamo sugu un biotopu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas vajadzības, kā arī līdzšinējo saimniecisko darbību un tās ietekmi.

Dabas aizsardzības plāns tiek izstrādāts saskaņā ar likuma 18. pantu.

MK noteikumi Nr.131 “Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem” (20.03.2001., izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas

teritorijām” 13. panta otro daļu) *nosaka dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” robežas.*

„Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr.264, 16.03.2010., izdoti saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 14. panta otro daļu un 16.pantu) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus aizsargājamās teritorijās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību.

Dabas pieminekli “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” ir spēkā noteikumu vispārējās prasības un prasības attiecībā uz dabas pieminekļiem. Piemēram, *aizliegts mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot zemes lietošanas kategorijas maiņu aizsargājamajos dendroloģiskajos stādījumos saskaņā ar normatīvajiem aktiem par parku ierīkošanu un apsaimniekošanu; koku ciršana un dendroloģisko stādījumu atjaunošana atļauta saskaņā ar aizsargājamā dendroloģiskā stādījuma rekonstrukcijas projektu pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas.*

„Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (MK noteikumi Nr.686, 09.10.2007. ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 04.12.2010., izdoti saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 18. panta trešo daļu) nosaka īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību. Dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts saskaņā ar šiem noteikumiem.

LR **“Sugu un biotopu aizsardzības likums”** (16.03.2000. ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 21.03.2014.) veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu Latvijā, saglabājot Latvijai raksturīgo faunu, floru un biotopus, regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu atbilstoši ekonomiskajiem un sociālajiem priekšnoteikumiem, kultūrvēsturiskajām tradīcijām, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums definē valsts pārvaldes un institūciju kompetenci, zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, nosaka nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000. ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 27.07.2004., izdoti saskaņā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 4. panta 1. punktu) nosaka īpaši aizsargājamo sugu sarakstu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu.

Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā konstatētas 22 īpaši aizsargājamās sugas.

“Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” (MK noteikumi Nr.940, 18.12.2012, izdoti saskaņā ar Sugu un biotopu aizsardzības likuma 4. panta 4. un 20. punktu) nosaka mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas kārtību, kā arī sugas, kuru aizsardzībai var veidot mikroliegumus.

Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā mikroliegumi nav izveidoti.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 421, 05.12.2000. ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 01.01.2014., izdoti saskaņā ar Sugu un biotopu

aizsardzības likuma 4. panta 2. punktu) nosaka īpaši aizsargājamo biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā konstatēts viens īpaši aizsargājamais biotops – *Mēreni mitas pļavas*.

LR likums „Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās” (04.04.2013., ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 01.02.2014.) paredz nosacījumus kompensācijas piešķiršanai par saimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts un pašvaldību izveidotajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos un kompensācijas piešķiršanas kārtību.

„Noteikumi par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, par kuriem pienākas kompensācija, tās izmaksas nosacījumiem, kārtību un apmēru” (MK noteikumi Nr. 891, 17.09.2013., izdoti saskaņā ar likuma “Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos” 2. panta ceturto daļu) nosaka saimnieciskās darbības ierobežojumus, par kuriem pienākas kompensācija, kā arī kompensācijas izmaksas nosacījumus, kārtību un apmēru.

Kompensāciju piešķir par šādiem lauksaimnieciskās vai mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kuri nav Eiropas nozīmes aizsargājamās teritorijas (*Natura 2000*):

- aizliegta uzāršana un kultivēšana;
- aizliegta visu veidu saimnieciskā darbība;
- aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība;
- aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē, kailcirtē vai kopšanas cirtē.

Kompensācijas apmērs:

- lauksaimniecības zemēs – 44 *euro* par hektāru;
- meža zemēs atkarībā no saimnieciskās darbības ierobežojuma veida visa gada laikā:
- ja aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība, – 157 *euro* par hektāru;
- ja aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē un kopšanas cirtē, – 157 *euro* par hektāru;
- ja aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē, – 128 *euro* par hektāru;
- ja aizliegta koku ciršana kailcirtē, – 43 *euro* par hektāru.

LR “**Meža likums**” (24.02.2000., ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 29.02.2015.), likuma mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības pārstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

“Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (MK noteikumi Nr. 936, 18.12.2012., izdoti saskaņā ar Meža likuma 13. pantu un 37. panta pirmo daļu,) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā, galvenajā un kopšanas cirtē, kā arī saimnieciskās darbības ierobežojumus dzīvnieku vairošanās sezonas laikā.

“Noteikumi par koku ciršanu mežā” (MK noteikumi Nr. 935, 18.12.2012., izdoti saskaņā ar Meža likuma 13.pantu un Aizsargjoslu likuma 36. panta ceturtais daļas 2. punktu) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, maksimālo kailcirtes platību, kailcirtes cirsmu izvietojuma nosacījumus, koku ciršanas kārtību izlases cirtē, ainavu cirtē un atmežošanas cirtē, neproduktīvas mežaudzes atzīšanas un ciršanas kārtību, sauso, vēja gāzto, slimību inficēto, kaitēkļu invadēto vai citādi bojāto koku ciršanas kārtību, dabas aizsardzības prasības koku ciršanai, cirsmu sagatavošanas kārtību, kārtību, kādā izsniedzams apliecinājums koku ciršanai,

un tā derīguma termiņu. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās šos noteikumus piemēro tiktāl, ciktāl tie nav pretrunā ar to aizsardzību un izmantošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem.

„Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža” (MK noteikumi Nr.309, 02.05.2012., ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 04.11.2013., izdoti saskaņā ar Meža likuma 8. panta pirmo daļu) nosaka kārtību koku ciršanai ārpus meža.

Lai cirstu kokus ārpus meža īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ir nepieciešama vietējās pašvaldības izsniegta atļauja, izņemot, ja celma caurmērs ir mazāks par 20 cm, augļu kokus un citus šajos noteikumos minētos izņēmuma gadījumus.

„Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtējās situācijas izsludināšanu mežā” (MK noteikumi Nr. 947, 18.12.2012., izdoti saskaņā ar Meža likuma 28.pantu) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināma ārkārtējā situācija meža ugunsgrēka, meža kaitēkļu savairošanās vai slimību masveida izplatīšanās dēļ un kārtību, kādā kontrolējama meža sanitārā stāvokļa prasību ievērošana. Noteikumi attiecas arī uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, ciktāl to aizsardzību un izmantošanu reglamentējošie normatīvie akti nenosaka citādi.

LR **„Aizsargjoslu likuma”** (05.02.1997., ar grozījumiem līdz 21.12.2015.) mērķis ir noteikt aizsargjoslu veidus un to funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas, grozīšanas un likvidēšanas pamatprincipus, aizsargjoslu uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību un saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās.

LR **“Medību likums”** (08.07.2003., ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 01.01.2014.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā. Nosaka arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

“Medību noteikumi” (MK noteikumi Nr. 113, 26.02.2013., izdoti saskaņā ar Medību likuma 3. panta ceturto un piekto daļu, 5. panta otro daļu, 8. un 9. pantu, 13. panta otro daļu un 17. un 26. pantu, ar grozījumiem līdz 22.07.2014.) nosaka medijamo dzīvnieku sugas, to medību termiņus, kā arī gadījumus, kādos iespējamas medības ārpus medību termiņiem, medību pieteikšanas kārtību, medību norises dokumentēšanas kārtību un medību iecirkņa plāna saturu, medību vadītāja pienākumus un tiesības, medību šaujamo roņu un medību municijas izmantošanas kārtību, medību drošības prasības, šķirnes medību suņu izmantošanu medībās, kārtību, kādā rīkojas ar medījamiem dzīvniekiem, kuru bojāejas cēlonis nav medīšana, ķeršana vai turēšana nebrīvē, kārtību, kādā Valsts meža dienests ir tiesīgs mainīt zīdītāju medību termiņus, kā arī noteikt papildu ierobežojumus medību organizēšanai atbilstoši attiecīgās dzīvnieku populācijas stāvoklim, meteoroloģiskajiem apstākļiem un fenoloģiskajai situācijai.

Dabas pieminekļa teritorijā medības ir atļautas saskaņā ar šiem noteikumiem.

LR **“Teritorijas attīstības plānošanas likuma”** (13.10.2011., ar grozījumiem, kas apstiprināti līdz 26.02.2014.) mērķis ir panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku. Teritorijas plānošanas viens no uzdevumiem ir saglabāt dabas un kultūras mantojumu, ainavas un bioloģisko daudzveidību, kā arī paaugstināt kultūrainavas un apdzīvoto vietu kvalitāti.

„Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” (MK noteikumi Nr. 628., 14.10.2014., izdoti saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likuma 7. panta pirmās daļas 4. un 5. punktu) nosaka pašvaldības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentu – ilgtspējīgas attīstības stratēģijas, attīstības programmas, teritorijas plānojuma, lokālplānojuma un to grozījumu, detālplānojuma un tematiskā plānojuma – saturu un

to izstrādes kārtību, kārtību, kādā organizē sabiedrības līdzdalību pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādes procesā, nosacījumus, kas iekļaujami līgumā par lokālplānojuma vai detālplānojuma izstrādi un finansēšanu un prasības pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādātājiem. Teritorijas plānošanas dokumentā apraksta un attēlo arī dabas teritoriju telpisko struktūru, tai skaitā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīklu.

1.2.8.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās prasības

Eiropas Padomes Direktīva 2009/147/EK “Par savvaļas putnu aizsardzību” (30.11.2009.) attiecas uz visu savvaļas putnu sugu aizsardzību, kas sastopamas dalībvalstu teritorijā. Direktīva nosaka šo sugu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, un to izmantošanas normas. Direktīva attiecas uz putniem, putnu olām, putnu ligzdām un putnu dzīvotnēm. Dalībvalstīm jāveic nepieciešamie pasākumi, lai uzturētu šo sugu populācijas tādā līmenī, kas, pirmkārt, atbilst ekoloģijas, zinātnes un kultūras prasībām, tajā pašā laikā ņemot vērā saimnieciskās un rekreatīvās prasības, vai lai tuvinātu šo sugu populācijas minētajam līmenim. Dalībvalstīm jāveic nepieciešamie pasākumi, lai pietiekamā mērā saglabātu, uzturētu vai atjaunotu visu šo putnu sugu dzīvotņu daudzveidību un teritoriju.

Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā konstatētas 11 šīs direktīvas pielikumos minētās sugas.

Eiropas Padomes Direktīvas 92/43/EEK “Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (21.05.1992.) mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību. Direktīvas paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (saukts par *NATURA 2000*), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību un saglabātu vai atjaunotu labvēlīgu aizsardzības stāvokli dabiskās izplatības areālā.

Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā konstatēti viens šīs direktīvas I pielikumā minētais biotops – *6510 Mēreni mitras pļavas*, kā arī 8 šīs direktīvas pielikumos minētās sugas.

Ūdens resursu aizsardzību un izmantošanu regulē **Eiropas Parlamenta un Padomes 2000.gada 23.oktobra direktīva 2000/60/EK, kas nosaka struktūru Eiropas kopienas rīcībai ūdeņu aizsardzības politikas jomā (Ūdens Struktūrdirektīva)**. Šīs direktīvas prasības Latvijā ir noteiktas Ūdens apsaimniekošanas likumā (15.10.2002.) un saistītajos Ministru kabineta noteikumos.

Eiropas Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīva 91/676/EK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes nitrāti.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva 2008/105/EK par vides kvalitātes standartiem ūdens resursu politikas jomā, un ar ko groza un sekojoši atceļ Padomes Direktīvas 82/176/EEK, 83/513/EEK, 84/156/EEK, 84/491/EEK, 86/280/EEK, un ar ko groza

Direktīvu 2000/60/EK. Nosaka ūdens objektu kvalitātes klases.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Eiropas Ekonomikas komisijas 1998. gada 25.jūnija **Orhūsas konvencija** par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem Latvijā tika pieņemta un apstiprināta ar likumu **"Par 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem"** (18.04.2002.). Tas ir jauna veida starptautisks līgums, kurš sasaista vides tiesības ar cilvēka tiesībām. Orhūsas konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības

saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs.

Konvencija par bioloģisko daudzveidību Latvijā tika pieņemta un apstiprināta ar likumu **“Par 1992.gada 5.jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību”** (31.08.1995.). Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Ar MK noteikumiem Nr.10 **„Noteikumi par līgumu par sikspārņu aizsardzību Eiropā”** (07.01.2003., izdoti saskaņā ar Ministru kabineta iekārtas likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktu) pieņemtais un apstiprinātais **„Līgums par sikspārņu aizsardzību Eiropā”** (04.12.1991.) nosaka, ka Latvijā ir jāaizliedz sikspārņu apzināta ķeršana, turēšana vai nogalināšana, jānosaka teritorijas, kas ir nozīmīgas sikspārņu saglabāšanas statusam, ieskaitot mītnēm un aizsardzībai, jāņem vērā nepieciešamie ekonomiskie un sociālie apsvērumi, aizsargājot šīs vietas no izpostījuma vai traucējumiem, jācenšas identificēt un aizsargāt svarīgākās sikspārņu barošanās vietas no izpostīšanas vai traucēšanas, jāveic atbilstoši pasākumi, lai sekmētu sikspārņu aizsardzību un sekmētu sabiedrības apziņas veidošanos par sikspārņu saglabāšanas nozīmīgumu. Līgums izstrādāts Londonā 1991.gada 4.decembrī.

Bonnas 1979.gada konvencija **„Par migrējošo savvaļas dzīvnieku aizsardzību”** Latvijā tika pieņemta un apstiprināta ar likumu **„Par 1979.gada Bonnas konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību”** (11.03.1999.). Puses atzīst migrējošo sugu saglabāšanas nozīmīgumu un šim mērķim lietojamo pasākumu saskaņošanu starp areāla valstīm, un, kur tas iespējams un ir mērķtiecīgi, sevišķu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs, kā arī veicot pasākumus, kas nepieciešami šādu sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

Bernē 1979.gada 16.septembrī pieņemtā konvencija **“Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu”** Latvijā tika pieņemta un apstiprināta ar likumu **„Par 1979.gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību”** (17.12.1996.). Šīs Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpašs uzsvars likts uz apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tajā skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas ainavu konvencija, kas tika pieņemta Florencē, 2000.gada 20.oktobrī, mērķi ir veicināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā. Konvencija attiecas uz visām pušu teritorijām un ietver dabiskās, kā arī lauku, urbānās un piepilsētu teritorijas. Tā ietver sauszemes un jūras teritorijas, un iekšējos ūdeņus. Tā attiecas uz ainavām, kuras var uzskatīt par izcilām, tāpat kā uz ikdienišķām vai degradētām ainavām.

Latvijā ir izstrādāts un 2007.gada 29.martā Saeimā pieņemts **Likums par Eiropas ainavu konvenciju**, ar kuru tā tiek pieņemta un apstiprināta. Konvencijā paredzēto saistību izpildi koordinē Vides aizsardzības un reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija.

1.3. Teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Dabas pieminekļa teritorija atrodas Vidzemes Centrālās augstienes un teritorijas uz ziemeļiem no tās klimatiskajā rajonā, kas ir vismitrākais un aukstākais rajons ar visbargāko ziemu. Sniega segas biezums ziemas beigās var sasniegt 0,5 m (A.Kalniņa, 1995). Ilggadējais vidējais nokrišņu daudzums 800 – 850 mm (R. Krūmiņš, A. Pastors, 1998).

Ziemeļvidzeme ir platība ar bargāko un kontrastaināko klimatu: ziemas aukstākas ar noturīgāku salu, vasaras mēreni karstas un ar lielāku nokrišņu daudzumu, salīdzinot ar visu Latviju (A. Zvirgzds, <http://www.arijasstadaudzeta.lv/>).

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

Dabas pieminekļa teritorija atrodas Idumejas augstienes Limbažu viļņotā līdzenuma Aģes ielejveida pazeminājumā, ietverot Aģes ielejas abu krastu nogāzes un īsu ielejas posmu. Atbilstoši topogrāfiskajai kartei, teritorijas reljefa augstuma atzīmes mainās no 49,2 m virs jūras līmeņa pie Aģes upes līdz 62,5 m vjl. teritorijas ziemeļaustrumu daļā.

Dabas pieminekļa teritorija aizņem ļoti mazu savdabīga ģeomorfoloģiska veidojuma posmu. Aģes ielejveida pazeminājums ir 16,5 km garš un 9-12 m dziļš (vidusdaļā līdz 20 m dziļš) ledāja veidojums. Pazeminājuma rietumu daļā, kur atrodas dabas pieminekļa teritorija, tas ir izstiepts ziemeļrietumu-dienvidaustrumu virzienā un ir 0,3-0,4 km plats. Aģes ielejveida pazeminājuma krastos atrodas ledāja veidoti vaļņi un paugurgrēdas. Tā austrumu daļa ir plašāka (0,8-1 km), un tajā atrodas Aģes purvs un Aģes ezers ar priedēm apaugušiem osveida vaļņiem krastos (V. Zelčs, 1994). No Aģes ezera iztek Aģes upe, kas augštecē tek pa Aģes ielejveida pazeminājumu. Sākotnēji ielejveida pazeminājuma gultni aizņēmuši zāļu purvi, taču tagad to aizņem pļavas uz nosusinātas kūdras augsnes. Arī uz ielejas nogāzēm ierīkotas meliorētas lauksaimniecības zemes, vietām sastopami arī meži, tostarp dabas pieminekļa teritorijā.

1.3.3. Hidroloģija

Dabas pieminekļa teritoriju šķērso Aģes upe un tās pieteka Mudurga. Abas upītes meliorācijas laikā ir pārraktas, Aģei ir piešķirts valsts nozīmes ūdensnotekas statuss (www.melioracija.lv).

Teritorijā atrodas arī vairāki dīķi – uz Mudurgas uzpludināts un padziļināts dīķis, neliels izrakts dīķis netālu no Mudurgas, kā arī veci kūdras karjeri Aģes kreisajā krastā.

1.3.4. Augsnes

Dabas pieminekļa teritorijai raksturīgas augsnes uz mālsmilts un smilšmāla, atsevišķās vietās arī uz smilts cilmieža, kā arī kūdras augsnes Aģes ielejā.

1.4. Teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas raksturojums

1.4.1. Iedzīvotāji

Dabas pieminekļa teritorija nav apdzīvots. Vairākas viensētas un dzīvojamās mājas atrodas netālu no dabas pieminekļa robežām.

1.4.2. Teritorijas izmantošanas veidi

Teritorija pašlaik galvenokārt tiek izmantota zinātniskiem mērķiem kā dendroloģiskie stādījumi – citzemju kokaugu taksonu kolekcija, kā arī atpūtai un vides izglītībai. Teritorijā notiek dažādi ar tautas paražām un svētku atzīmēšanu saistīti pasākumi. Teritoriju apmeklē tūristu grupas, t.sk. bērni, skolnieki, studenti, ģimenes, speciālisti ar profesionālu interesi un individuāli interesenti.

Teritorijā esošie meži dažādā intensitātē ir izmantoti mežsaimniecībā. Pašvaldības īpašumā mežsaimnieciskā darbība ir veikta minimāli – galvenokārt meža kopšana. Arī dažos privātajos mežos koku ciršana ir bijusi minimāla, bet dažos veikta kailcirte vai sanitārā cirte.

Daļa no teritorijā esošajiem zālājiem tiek izmantoti siena vākšanai un ganībām.

1.4.3. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz teritoriju

Pašreizējā antropogēnā slodze uz teritoriju ir nevienmērīga un dažāda. Kā galveno var minēt atpūtnieku radīto slodzi biežāk apmeklētajās vietās, galvenokārt atpūtas vietā pie Mudurgas dižakmens.

Ievērojamu antropogēno slodzi ir radījusi arī meža izciršana atsevišķos privātajos īpašumos.

Jāatzīmē arī motociklistu un kvadriciklistu ietekme (galvenokārt troksnis), jo nereti teritorijā esošās takas tiek izmantotas kā treniņu "trase".

Paredzams, ka teritorijas apmeklētāju radītā slodze pieaugs, kas ir jālīdzsvaro ar savlaicīgi un mērķtiecīgi ierīkotu infrastruktūru.

2. Teritorijas novērtējums

2.1. Ainavas

Dabas pieminekļa teritorija atrodas terasēto upju ieleju un ielejveida pazeminājumu ainavā (O. Nikodemus, R. Krūmiņš, J. Pērkonis 1998).

Izteiksmīgas tālo skatu perspektīvas dabas pieminekļa teritorijā paveras Aģes ielejā gan Lēdurgas centra virzienā, gan Aģes ezera virzienā. Ainavas vizuālo pievilcību veido plašie zālāji, meža puduri, viensētas, kā arī tālumā redzamā Lēdurgas apbūve. Redzama arī Lēdurgas baznīca. Ainavu būtiski pārveidojusi Aģes upes iztaisnošana meliorācijas laikā. Ainavas kvalitāti mazina zālāju aizaugšana ar krūmiem un kokiem Aģes ielejā, aizsedzot tālos skatus.

Dabas pieminekļa teritorijā ir liela tuvo skatu ainavu dažādība, ko veido gan citzemju koku, krūmu un lakstaugu grupas dendroloģisko stādījumu teritorijā, gan meža, zālāju, Aģes upes, dīķu ainavas. Kā īpašs ainavas akcents jāatzīmē arī Mudurgas dižakmens. Tuvo skatu ainavu kvalitāti iespējams uzturēt un palielināt, atbilstoši plānojot un veidojot dendroloģisko stādījumu, Mudurgas dižakmens apkārtnes un dīķu ainavas, uzturot augu sugu daudzveidību zālajos, pārdomāti apsaimniekojot mežus, saglabājot un atbilstoši izceļot dažādus akcentus meža ainavās, piemēram, lielu dimensiju un ainaviski interesantus kokus un krūmu grupas, lielu dimensiju dažāda vecuma kritālas un sausokņus,

2.2. Biotopi

Dabas pieminekļa „Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā biotopu izpēte tika veikta 2014. gada aprīlī – jūlijā un 2015. gada jūlijā – septembrī. Teritorijā izdalāmas šādas biotopu grupas: citzemju kokaugu sugu stādījumi, meži, zālāji, ūdeņi, kā arī kapsēta, ceļi un ceļmalas u.c. cilvēka darbības pārveidoti biotopi.

2.2.1. Citzemju kokaugu sugu stādījumi

Dabas pieminekļis „Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” ir viena no Latvijas bagātākajām kokaugu taksonu kolekcijām (ap 540 kokaugu taksoni). Tās vērtīgākā daļa atrodas dienvidaustrumos no Lēdurgas kapiem un veido dabas pieminekļa citzemju augu sugām visbagātāko teritorijas daļu 7,2 ha platībā. Tā atrodas pašvaldības īpašumā "Dendroparks" un ikdienā vietējie iedzīvotāji šo dabas pieminekļa daļu dēvē par Dendroparku. Citzemju kokaugu stādījumi izveidoti arī vairākās citās vietās, piemēram, lielāki parastās egles *Picea abies* dekoratīvo šķirņu un citzemju sugu stādījumi atrodas pie tilta pāri Aģes upei. Kopā dabas pieminekļa teritorijā citzemju kokaugu sugu stādījumi aizņem 9,6 ha lielu platību.

Citizemju kokaugu sugu stādījumi atrodas arī ārpus dabas pieminekļa teritorijas – pie Lēdurgas Evaņģēliski luteriskās baznīcas (pārsvarā balteglu sugas un hibrīdi) un citur Lēdurgas pagasta teritorijā.

Lēdurgas dendroloģiskajiem stādījumiem ir liela nozīme augu introdukcijas un aklimatizācijas pētījumos, kā arī tie ir piemēroti izmantošanai vides izglītības un rekreācijas vajadzībām. Dabas pieminekļa teritorijā tiek veiksmīgi audzēti arī tādi citizemju kokaugu sugu eksemplāri, kuri nav atrodamī nevienā citā Latvijas dendroloģiskajā kolekcijā vai ir vieni no nedaudzajiem šo taksonu (sugu, pasugu, varietāšu, formu, šķirņu, klonu) eksemplāriem Latvijā. Līdz ar to Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi ir uzskatāmi par vienu no nozīmīgākajiem dendroloģiskajiem stādījumiem valstī.

Teritorijas nozīmīgākās dendroloģiskās vērtības ir dižkoki, kā arī taksoni *Abies magnifica*, *A. holophylla*, *A. x arnoldiana* (iespējams, vienīgais eksemplārs valstī), *Menispermum dauricum*, *Acer hyrcanum* (iespējams, vienīgais eksemplārs valstī), *Acer opalus*, *Acer opalus var obtusatum* (iespējams, vienīgais eksemplārs valstī), *A. pictum*, *Acer trautvetteri*, *Alnus hirsuta*, *Carpinus betulus* 'Foliis Argenteovariegatis', *Carpinus caroliniana var. virginiana*, *Carya alba* (*Carya ovata*), *Carya cordiformis*, *Carya ovalis*, *Castanea sativa* (ražojoša!), *Cercidiphyllum japonicum*, *Cercidiphyllum magnificum*, *Chamaecyparis pisifera* šķirnes un daži šķirņu sēklaudži (daži ļoti interesanti), *Cladrastis kentukea*, *Chionanthus virginicus*, *Euonymus alatus*, *Euonymus macropterus*, *Hedera colchica*, *Magnolia kobus*, *Magnolia kobus var. borealis*, *Magnolia stellata*, *Micromeles alnifolia*, *Morus alba*, *Morus alba var. tatarica*, *Morus nigra*, *Petteria ramentacea*, *Phellodendron amurense*, *Phellodendron japonica*, *Phellodendron sachalinensis*, *Pterocarya fraxinifolia*, *Quercus alba*, *Quercus castaneifolia*, *Quercus dentata*, *Quercus iberica*, *Quercus lyrata*, *Quercus macranthera*, *Quercus mongolica*, *Quercus mongolica var. grosserrata*, *Quercus robur* 'Pectinata' (sēklaudzis), *Thuja occidentalis* šķirņu sējeņi (neliela daļa), *Tilia platyphyllos* 'Aurea', *Tilia x euchlora*, *Tilia americana*, *Ulmus rubra* u.c., kā arī ceriņu *Syringa vulgaris* šķirņu sējeņi (daži ir izcili, un tie varētu pretendēt uz jaunas šķirnes statusu) un dekoratīvo ābeļu hibrīdi un šķirņu sēklaudži (daži ir izcili, un tie varētu pretendēt uz jaunas šķirnes statusu).

Lēdurgas dendroloģisko stādījumu kokaugu taksonu kolekcijas apsaimniekošanā ir vairākas aktuālas problēmas:

1. Dokumentācijas trūkums par teritorijā stādīto koku izcelsmi, par stādīšanas vietu un par stādīšanas laiku ir būtisks trūkums kolekcijas kā zinātniskas informācijas avota izmantošanai.

Nav veikta uzskaitē vai ir pazaudēta saņemtā augu materiāla dokumentācija. Pieejamais kartogrāfiskais materiāls ir shematisks un nepilnīgs. Teritorijā kopā dažkārt stādīti viena un tā paša taksona (bet acīmredzami dažādas izcelsmes) eksemplāri vai arī dažādās vietās stādīti vienas un tās pašas izcelsmes eksemplāri. Tā kā sarakstos iekļauts tikai taksona numurs, tie nereti ir grūti nodalāmi, tostarp arī tuvradniecīgi un grūti atšķirami taksoni, kam specifiskās morfoloģiskās pazīmes var arī epizodiski nebūt izteiktas. Morfoloģiski ļoti līdzīgu vai morfoloģiski mainīgu sugu (un to savstarpējo hibrīdu) identifikācijā ir svarīgi dati par augu materiāla izcelsmi un tā sākotnējo identitāti, pretējā gadījumā iespēja noteikt taksonomisko piederību var būt ļoti apgrūtināta un var ilgt gadiem un prasīt dārgas ģenētiskās analīzes, kas konkrētajā gadījumā būtu nesamērīgi dārgs pasākums, salīdzinot ar prognozējamo ieguvumu.

2. Daļa vērtīgu kokaugu taksonu atrodas ārpus pašvaldībai piederošās zemes, daļa – ārpus dabas pieminekļa teritorijas, kas var radīt juridiskus šķēršļus to veiksmīgai apsaimniekošanai un saglabāšanai.

3. Dendroloģisko stādījumu funkcionālā zonējuma trūkums kopā ar ekoloģiskās pieejas trūkumu kokaugu un lakstaugu stādījumu plānošanā.

Liela daļa skujkoku zemo formu, ēriku dzimtas augu, zemo dekoratīvo krūmu un ziemciešu var veiksmīgi augt un parādīt sevi tikai intensīvi koptās dobēs, tiem nepieciešama regulāra atjaunināšana, ceru dalīšana un citi darbi. Plašākām teritorijām no ainavas veidošanas viedokļa ir nepieciešami ar vizuālās ārtelpas lielumu samērojama izmēra krāsu laukumi. Arī no apsaimniekošanas viedokļa ir vienkāršāk kopt dažas lielas dobes, nekā daudzas sīkas. Šobrīd tikai pēc novārgušiem stublājiem var atpazīt peoniju dobes, bijušajā stādaudzētavā tikai pateicoties ēncietībai saglabājušās hostas un lakstveida arālijas (retas!).

Vietām augi (arī lakstaugi – hostas un peonijas, lakstveida arālijas) stādīti sugu augšanai nepiemērotās vietās (sausu vietu augi upes mitrajā palienē) vai arī šobrīd tie aug tiem nepiemērotos apstākļos (apēnojums). Atsevišķos gadījumos tas ir zinātniski interesanti, tomēr no kolekciju saglabāšanas viedokļa šis risinājums nav optimāls.

4. Atsevišķu citzemju sugu haotiski, izklīdēti un pārmērīgi apjomīgi stādījumi.

Dabas pieminekļa teritorijā nesamērīgi daudz un pārāk blīvi stādīti desmiti kalnu kļavu, desmiti sarkano ozolu, parastā zirgkastaņa, klājeniskās jeb zvilnāja ciedru priedes, Maķedonijas priedes un citas sugas. Kalnu kļavas, fizokarpi, bērzi, riekstkoki, egļu šķirņu sējeņi haotiski (vai pēc pagaidām nenojaušamas loģikas) stādīti gar ceļmalām, meža laucēs pat vairāku kilometru attālumā no dabas pieminekļa teritorijā esošo dendroloģisko stādījumu centrālās daļas. Iespējams, ka atsevišķos gadījumos tas ir bijis saistīts un attaisnojams ar ekoloģiski piemērotākās vietas meklējumiem mazpazīstamām kokaugu sugām.

5. Nepārdomāti sablīvēti stādījumi.

Diemžēl jāatzīst, ka arī šeit nav gājusi secen stādījumu ierīkošanas tradicionālā problēma – pārmērīgi sablīvētu stādījumu veidošana un savlaicīgas retināšanas trūkums. Tā rezultātā:

1) ir panīkuši (pēc daudzu taksonu „iztrūkuma” spriežot – arī gājuši bojā) vairāki unikāli kokaugu eksemplāri,

2) faktiski ir zudušas vairāku ģinšu kolekcijas (arī objektīvi – klimata kaprīžu iespaidā),

3) priežu stādījumos strauji izplatās priežu dzinumumu vēzis,

4) kokaugi apēnojumā (bērzi, daļa riekstkoku, ozoli, kļavas, baltegles, ir zaudējuši apakšējos zarus un savu vainaga formu, ar to lielā mērā apgrūtinot gan to noteikšanu, gan izmantošanu vides izglītības vajadzībām, vienlaikus zaudējot savu vizuālo izteiksmību,

5) ceriņu, ābeļu, plūmju sējeņi ir izstīdējuši un nevar tikt izmantoti pilnvērtīgai to kā potenciālu jaunu šķirņu novērtēšanai,

6) uz iznīkšanas robežas ir daļa formu laukā stādīto sīkkrūmu,

7) topogrāfiskajā kartē gandrīz nav iespējams atzīmēt un diferencēt nesamērīgi blīvi stādītus eksemplārus.

Pārmērīgi sablīvēto stādījumu dēļ daudzas klājeniskās ciedrupriedes un melnās priedes priežu galotņu vēža infekcijas dēļ jau ir uz bojāejas robežas. Savstarpējā konkurencē (arī klimata dēļ) aizgājušas bojā retākās lapegļu sugas. Zem sarkano ozolu noēnojuma nīkuļo vilkābeles. Vairāku ģinšu kokaugiem (īpaši, vilkābeļu un sausseržu) taksonomisko piederību varēs noteikt tikai tad, ja tiem būs pietiekams apgaismojums, tie spēs uzziedēt un ražot augļus. Parastā ceriņa un dekoratīvo ābeļu šķirņu sēklaudžu audzes šobrīd veido tādu biežokni, ka to novērtēšana praktiski nav iespējama (daudzi novecojušie augi noēnojumā vairs pat nezied).

6. Intensīvas kopšanas trūkums, kādēļ faktiski ir zaudēta daļa no zemajiem krūmiem un puskrūmiem (tai skaitā zemās skujkoku formas), kuri sākotnēji bijuši stādīti nevis kompakti, bet gan izklaidus konkurējošu sugu „ielenkumā”. Šī iemesla dēļ ļoti novājinātā formā (neziedošas, augumā atpalikušas) ir arī daļa ziemciešu, šīs vietām ir viens no iemesliem arī ceriņu un tūju šķirņu sēklaudžu vārgajam izskatam.

7. Savlaicīgi nekopti un neizvērtēti hibrīdu stādījumi.

Pašvaldības īpašumā “Dendroparks” un tā apkaimē stādīti parastā ceriņa, dekoratīvo ābeļu šķirņu, filadelfu, rietumu tūjas un parastās egles dekoratīvo formu sēklaudžu stādījumi. Hipotētiskais mērķis, acīmredzot ir bijis, atlasīt izcilākos eksemplārus un izveidot jaunas perspektīvas šķirnes. Diemžēl savlaicīgi nav veikta ne mazvērtīgo un neperspektīvo eksemplāru izvākšana, ne izcilāko pārstādīšana vai atbrīvošana no līdzās augošo koku un krūmu konkurences. Rezultātā liela daļa augu aug biezoknī, ir izstīdzējuši vai nomākti konkurences iespaidā, daļa ābeļu un ceriņu vairs nezied un to objektīva novērtēšana pašreizējā stāvoklī praktiski nav iespējama.

8. Dažas kokaugu sugas (kalnu kļava, vēsturiski arī mazā kapmirte *Vinca minor* u.c.) apkārtnē izplatījušās tādos apjomos, ka no zinātniski interesanta fakta par tām jau var runāt kā par vides problēmu – invazīvu citzemju sugu izplatīšanos.

9. Dabiskais mūža ilgums – daudzi kokaugu taksoni objektīvi vai kādu iepriekšminētu papildus apstākļu ietekmē ir sasnieguši mūža galējo robežu, pamazām sāk noārdīties to vainagi, atmirst stumbra segmenti, tajos ieviešas slimības un kaitēkļi.

10. Pēdējo gadu klimata kaprīzes, kā rezultātā:

- 1) ir faktiski zudusi savvaļas rožu un bārbeļu kolekcijas,
- 2) gājušas bojā aprikozes, liela daļa *Prunus* ģints (plūmes, dekoratīvie ķirši) un ābeļu (sugas un sēklaudži),
- 3) ļoti cietusi un zaudējusi savu estētisko vērtību (gan daļēji pārāk sablīvētu stādījumu dēļ) ir riekstkoku *Juglans* kolekcija,
- 4) daļa krūmu (rozes, bārbeles, sausserži) ir gājuši bojā vai saglabājušies vārgu atvašu veidā,
- 5) cietušas ir egļu un balteglu kolekcijas.

11. Apmeklētāju un tūristu intereses bieži ir pretrunā ar dendroloģisko stādījumu aizsardzību un kopšanas pasākumiem.

Daļa apmeklētāju, ja netiek kontrolēti, pret stādījumiem neizturas īpaši saudzīgi. Augi ir viegli pieejami, jo pašlaik teritorija nav iežogota, t.i., sēta ir saglabājusies tikai daļēji no stādījumu ierīkošanas pirmsākumiem. Tādēļ augi tiek patvaļīgi apgriezti komercijas vajadzībām, izrakti un citādi postīti. Rudeņos arī sēnotāji nejauši nobradā viņiem neatpazīstamos mazos augus un interesantās nepazīstamās sēnes.

Lēdurgas dendroloģisko stādījumu dendroloģisko vērtību turpmākās apsaimniekošanas ieteicamie pamatuzdevumi ir:

1. Uzsākt ienākošā augu materiāla izcelsmes reģistrāciju, pakāpeniski iekļaujot reģistrā arī kolekcijā esošos augu taksonus. Tā kā vairāki taksoni ir stādīti pat 3-5 vietās, kolekciju dokumentēšanai būtu svarīga kolekciju uzskaites un kartēšanas sistēmas ieviešana atbilstoši ceļu tīkla norobežotajiem stādījumu segmentiem, tas arī vienkāršotu darbus no apsaimniekošanas viedokļa.

2. Jautājums par to dendroloģisko vērtību saglabāšanu (īpaši vērtīgi – skujkoku stādījumi pie Lēdurgas centrā pie baznīcas), kas atrodas aiz dabas pieminekļa robežām, ir diskutabls un tam var būt dažādi risinājumi:

- 1) šo teritoriju iekļaušana esošās valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas sastāvā,
- 2) šo teritoriju iekļaušana esošās valsts nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorija sastāvā, tajā iekļaujot arī apkārtējās palieņu pļavas un citas bioloģiski un kultūrvēsturiski nozīmīgās teritorijas, diferencējot šo objektu saglabāšanai pieļaujamo un nepieciešamo darbību apjomu,

3) pašvaldības (vietējās) nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorija statusa noteikšana, kas atvieglotu dendroloģisko stādījumu apsaimniekošanas veikšanu.

Ikvienā no risinājumu variantiem dendroloģisko (citzemju kokaugu sugu) stādījumu zonā jāparedz apsaimniekotājam tiesības bez īpašas saskaņošanas veikt stādījumu retināšanu, kaitēkļu apkarošanu, koku un krūmu vainagu kopšanu, bojā gājušo koku izvākšanu, jaunu stādījumu ierīkošanu.

Parasto egļu šķirņu sēklaudžu stādījumu perspektīvie eksemplāri jāpavairo un jāatjauno stādījumos dabas pieminekļa teritorijā. Šo formu oriģinālie eksemplāri aiz Aģes upes tilta uzturami no konkurences brīvā zonā, lai tos saglabātu un ātrāk novērtētu to īpašības un komerciālas pavairošanas lietderību.

Dabas pieminekļa teritorijas robežu tuvumā uz privātām zemēm augošo koku aizsardzībai nepieciešams informēt zemes īpašniekus par šāda fakta esamību un nepieciešamajiem kopšanas pasākumiem. Nevienošanās gadījumā jārisina jautājums par vietējas nozīmes aizsargājamās teritorijas statusa noteikšanu šiem kokiem vai teritorijai.

3. Sadarbībā ar ainavu arhitektu nepieciešams veidot konceptuāli jaunu pieeju zema auguma kokaugu un lakstaugu (virši, ērikas, rododendri, skujkoku zemās formas, klintenes, zemie puskrūmi un lakstaugi) stādījumu plānošanā.

5. Nepieciešama pakāpeniska atsevišķu taksonu stādījumu retināšana. Tostarp nepieciešams retināt parastā ceriņa, dekoratīvo ābeļu šķirņu, filadelfu, rietumu tūjas un parastās egles dekoratīvo formu sēklaudžu pāraugušos stādījumus. Tā kā topogrāfiskajā uzmērījumā daļa koku nav uzmērīti vai arī stādījumi ir ļoti blīvi, tas darāms ziedēšanas laikā.

6. Nepieciešams veikt mazvērtīgāko kokaugu grupu (ceriņi *Syringa*, tūjas *Thuja*, parastā egle *Picea abies*, augļukoki *Malus*, *Prunus*) atlases un selekcijas darbu. Daļa no iegūtajiem augiem noteikti uzskatāma par perspektīviem jaunu šķirņu izveidei.

Lēdurgas dendroloģisko stādījumu uzturēšanu un attīstību sekmētu arī:

- 1) pastāvīga personāla teritorijas apsaimniekošanai nodrošināšana;
- 2) mērķtiecīga stādījumu atjaunošanas un attīstības plānošana, ņemot vērā augu ekoloģiskās prasības un teritorijas ainavu, tostarp neaizstādīt lauces(!), drīzāk atbrīvojot brīvas teritorijas, ciktāl tas nav pretrunā ar dendroloģiski nozīmīgu objektu saglabāšanu,
- 3) infrastruktūras plānošana un attīstīšana vides izglītības, tūrisma un rekreācijas piedāvājuma dažādošanai dabas pieminekļa teritorijā.

Lēdurgas dendroloģiskajos stādījumos līdzās citzemju sugām sastopama arī salīdzinoši liela vietējo augu sugu bagātība, ko nodrošina šīs teritorijas regulārā apsaimniekošana un dažādu biotopu (koku un krūmu stādījumi, zālāji, dīķi, Mudurga, puķu dobes, taciņas) esamība. Šeit līdzās aug gan zālājiem, gan mežiem u.c. biotopiem raksturīgas augu sugas, piemēram, baltais vizbulis, parastā kreimene, mazā zeltstarīte, dzeltenā zeltnātrīte, purva gandrene, meža zemene, plankumainā asinszāle, pļavas dedestiņa, birtalu nārbulis, zirgu āboliņš, melnais deviņvīruspēks, smaržīgā vijolīte, sveķene u.c. augu sugas. Vietējās augu sugas ne tikai palielina dendroloģisko stādījumu bioloģisko daudzveidību un veido dzīves vidi citiem organismiem, bet liela daļa no tām ir arī vizuāli pievilcīgas un piešķir teritorijai ainaviskus akcentus.

Šeit sastopamas arī trīs īpaši aizsargājamas augu sugas, no kurām viena – zaļziedu naktsvijole ir dabiskas izcelsmes (daudzas atradnes), bet divas – laxis (1 atradne) un vijīgā efeja *Hedera helix* (vairākas atradnes) ir ieviestas dendroloģisko stādījumu veidošanas gaitā.

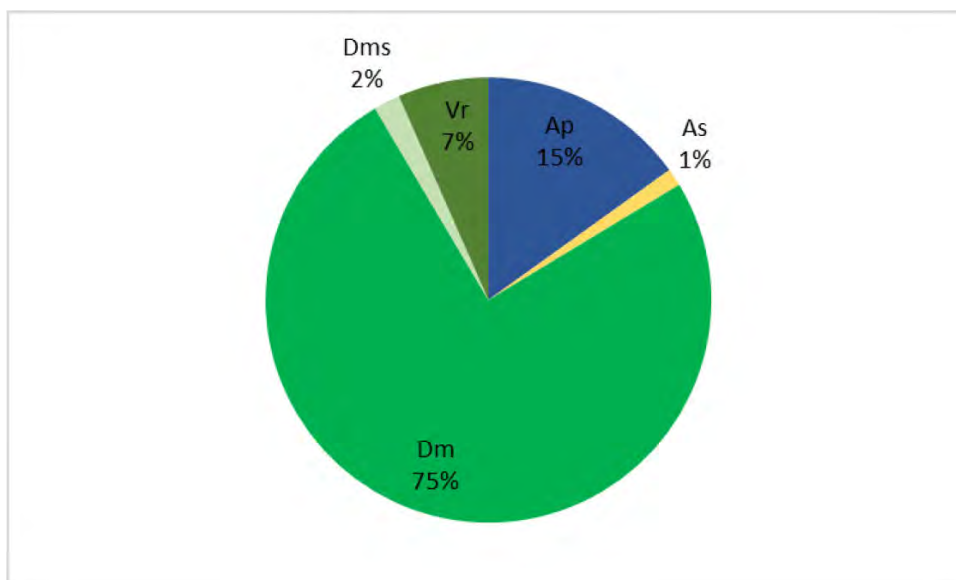
Atbilstoši iepriekšminētajam, par prioritārajiem īstermiņa uzdevumiem uzskatāmi:

- 1) kokaugu stādījumu saglabāšanas – regulāras kopšanas (pļaušana, ravēšana, vainagu kopšana, slimību apkarošana) nodrošināšana,

- 2) pārblīvēto viena veida taksonu stādījumu retināšana,
- 3) citu kokaugu konkurences iespaidā novārdzināto reto kokaugu taksonu pavairošana (ja nav iespējams pārstādīt) un atjaunināšana tiem piemērotā augšanas vietā,
- 4) intensīvas kopšanas zonu plānošana un izveide zemajiem kokaugu un lakstaugu taksoniem, kam ir grūti izturēt konkurenci,
- 5) izstrādāt dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas projektu, paredzot funkcionālo zonējumu, tai skaitā rekreācijas zonas un tai skaitā noteiktu dendroloģisko kolekciju izvietojuma plānu apmeklētājiem pieejamā veidā.

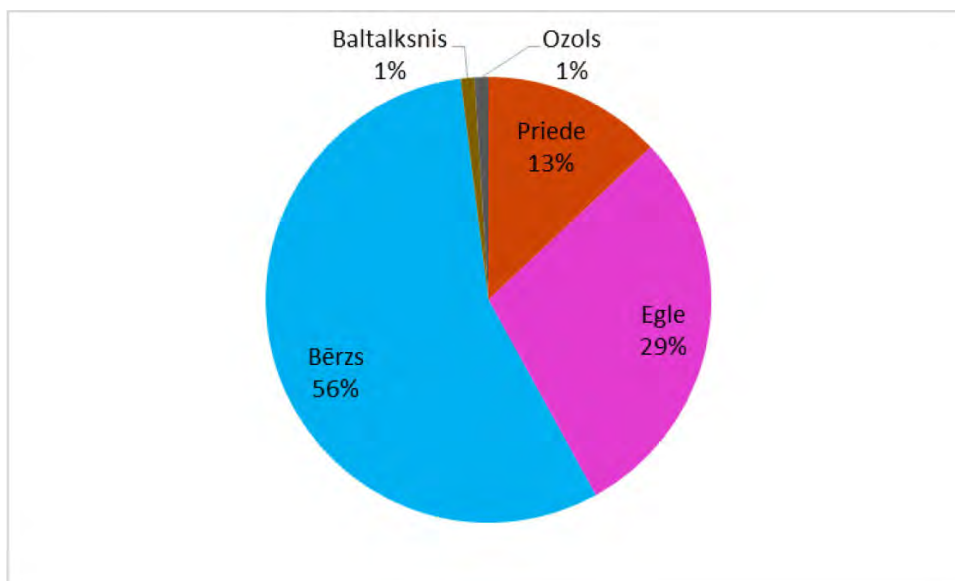
2.2.2. Meži

Meži aizņem 32 ha jeb 66% dabas pieminekļa teritorijas. Dominē auglīgi sausieņu meži – damaksnis un vēris. Aģes ielejā nelielas platības aizņem arī nosusinātie un slapjainu meži (3. att.).

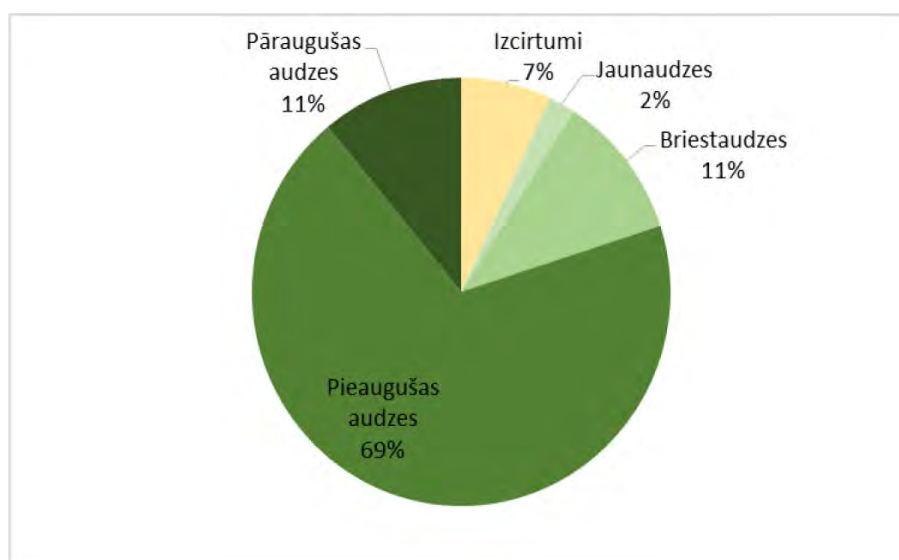
3. att. Meža augšanas apstākļu tipi dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā (Dm – damaksnis, Dms – slapjais damaksnis, Vr – vēris, Ap – platlapju ārenis, As – šaurlapju ārenis, Mežu valsts reģistra dati, 2015).

Atbilstoši Mežu valsts reģistra datiem vairāk kā pusē mežaudžu valdošā koku suga ir bērzs, nozīmīgas ir arī egļu un priežu mežu platības (4. att.). Tomēr dabas pieminekļa teritorijā mežaudzes galvenokārt veido vairākas koku sugas un teritorijai ir raksturīgi jaukti bērzu, egļu, priežu meži ar platlapju piemistojumu. Egļu mežus dabas pieminekļa teritorijā būtiski ietekmējušas 2003. – 2006. gadā veiktās cirtes, kā arī tām sekojoša egļu kalšana un vējgāzes.

4. att. Valdošās koku sugas mežaudzēs dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā (Mežu valsts reģistra dati, 2015).

Dabas pieminekļa teritoriju aizņem salīdzinoši veci meži – saskaņā ar Mežu valsts reģistra datiem 80% no dabas pieminekļa teritorijā esošajām mežaudzēm ir pieaugušas un pāraugušas (5. att.). Lielākā daļa mežaudžu dabas pieminekļa teritorijā sākušas veidoties 20. gs. sākumā un vidū – ap 1910.-1935. gadu. Vairāk kā pusē teritorijā esošo mežaudžu ir veikta koku ciršana 2002.-2012. gadā, t.sk 2012. gadā veikta kailcirte īpašumā “Puķudruvas” 2 ha platībā. Būtisku ietekmi uz egļu mežaudzēm teritorijas dienvidu daļā atstājusi 2003.-2006. veiktā koku ciršana īpašumos “Kalnmudurgas” (kailcirte 2003.gadā un sanitārā cirte 2005. gadā), “Jaunmudurgas” (sanitārā cirte 2005. gadā) un “Mudurgas” (sanitārā cirte 2006. gadā), kam vēlāk vēl sekojusi egļu kalšana un vējgāzes. Rezultātā lielā daļā minēto īpašumu platības egles vairs neveido mežaudzes pirmo stāvu, un notiek mežaudzes atjaunošanās ar apsi, bērzu, egli un platlapjiem.

5. att. Mežaudžu vecumgrupas dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā (Mežu valsts reģistra dati, 2015).

Daudzveidīgāki ir 70-90 gadus vecie bērzu damakšņi un bērzu vāri īpašumā „Dendroparks” Aģes labajā krastā, kur līdzās āra bērzam un purva bērzam nelielu piemistojumu veido priede un egle, vietām arī kļava, liepa, ozols. Retāk piemistojumā sastopama arī apse,

baltalksnis, goba, osis un melnalksnis. Egļu damaksnī un priežu damaksnī kokaudzi veido egle, priede un bērzs, piejaukumā arī kļava. Ozolu jaunaudzē (8. nog., platība 0,2 ha) piemistrojumu veido āra bērzs, apse un kļava, bet pie Lielā dīķa esošajā baltalkšņu audzē (9. nog., platība 0,1 ha) – āra bērzs. Sastopamas arī 3 potenciāla dižkoka izmērus sasniegušas egles.

Krūmu stāvs ir sugām bagāts, un to galvenokārt veido lazda, pīlādzis un parastā ieva, vietām nelielā daudzumā sastopams arī Eiropas segliņš, parastā zalktene, parastā irbene un pūkainā jāņoga.

Meža zemsedze ir labi attīstīta, un šeit ir sastopamas gan platlapju (nemorālo), gan ziemeļu skujkoku (boreālo) mežu sugas. Ļoti bieži sastopams baltais vizbulis, dzeltenā zeltnātrīte, divlapu žagatiņa un meža zaķskābene. Raksturīgas, vietām sastopamas sugas ir parastā kreimene, parastā sievpaparde, purva cietpiene, melnā ozolpaparde, meža zemene, meža avene, klinšu kaulene, dzeltenā zeltgalvīte, parastā ērgļpaparde u.c. Reti sastopamas sugas ir gan platlapju mežiem raksturīgā vārpainā krauklene, Eiropas kumeljpēda un parastā čūskoga, gan boreālajiem mežiem raksturīgā mellene.

Bērzu damakšņos īpašumā „Dendroparks” Aģes kreisajā krastā līdzās dominējošajam āra bērzam un purva bērzam piemistrojumā sastopama galvenokārt egle un priede, vietām arī apse un atsevišķi ozoli. Meža ziemeļaustrumu daļā esošajā egļu damaksnī nelielu piemistrojumu veido priede, bet dienvidu daļā esošajā priežu damaksnī – galvenokārt egle, nedaudz arī bērzs un apse. Savukārt baltalkšņu vēri (14. nog., platība 0,2 ha) nelielu piemistrojumu veido bērzs un apse.

Arī krūmu stāvs šeit ir daudz nabadzīgāks un to visbiežāk veido ieva un krūklis, sastopami arī atsevišķi zalktenes un parastās irbenes eksemplāri. Meža zemsedzē dominē boreālas sugas: bieži sastopama meža zaķskābene, pļavas kosa, vietām – parastā kreimene, divlapu žagatiņa, melnā ozolpaparde un parastā ērgļpaparde, reti – Linneja kailpaparde, pūkainā purvpaparde, mellene, brūklene u.c.

Līdzīgi meži sastopami arī īpašumā “Ķipkalni”, kur koku stāvu veido galvenokārt egle, priede, āra bērzs. Krūmu stāvam raksturīga kļava, lazda, pīlādzis, krūklis. Lakstaugu stāvu veido meža zaķskābene, baltais vizbulis, mellene, parastā sievpaparde, dzeloņainā ozolpaparde u.c. augu sugas. Sastopamā arī citzemju suga mazā kapumirte un īpaši aizsargājamā suga Baltijas efeja.

Mežus īpašumos „Kalnmudurgas 1”, „Mudurgas 1” „Jaunmudurgas” ietekmējusi 2003.-2006. gadā veiktā koku ciršana, kā arī tai sekojoša koku kalšana un vējgāzes. Rezultātā Meža valsts reģistrā norādītajam vecumam (96 un 101 gads) atbilstošs koku stāvs, ko veido egle, priede, āra bērzs, apse, sastopams tikai vietām. Raksturīgs blīvs pamežs, ko veido ieva, lazda, kārkli, pīlādzis, un paauga, ko veido kļava, ozols, egle. Lakstaugu stāvu veido galvenokārt niedru ciesa, smiltāju ciesa, parastā ciņusmilga, šaurlapu ugunspuķe, meža avene, taču sastopamas arī citas jauktiem egļu-bērzu mežiem raksturīgas augu sugas.

Īpašumā “Puķudruvas” 2012. gadā veikta kailcirte 2 ha platībā, kā arī izlases cirte 1,5 ha platībā. Izcirtums aizaug ar eglēm un bērziem, saglabājušies pīlādži. Lakstaugu stāvā dominē meža avene, sastopama parastā ciņusmilga, šaurlapu ugunspuķe u.c. augu sugas. Meža nogabalos koku stāvā dominē purva bērzs, sastopama apse, vietām arī egle, priede. Otrajā stāvā vietām aug ozols, kļava, egle. Krūmu stāvu veido krūklis, pīlādzis. Zemsedzē dominē meža sprigane, sastopama meža avene, iesirmā ciesa, pļavas bitene, daudzgadīgā kaņepene u.c. augu sugas.

Dabas pieminekļa teritorijā esošie meži jau vēsturiski ir bijuši kā puduri cilvēku apdzīvotā un apsaimniekotā ainavā. Tajos veikta ekstensīva mežsaimnieciskā darbība, tos šķērso vairākas takas un bieži apmeklē cilvēki. Agrāk mežos iestādītas un no blakus esošajiem stādījumiem un kapsētas mežos izplatījušās arī vairākas citzemju sugas, ko kurām mazā kapmirte ir sevišķi bieži sastopama un aizņem lielas platības. Lai gan mežos ir dabiskam mežam raksturīgi elementi, piemēram, bioloģiski veci koki, lielu dimensiju kritālas un sausokņi un notiek meža

dabiska atjaunošanās, tomēr šie meži nav atzīstami par Eiropas Savienības un Latvijas nozīmes īpaši aizsargājamiem biotopiem.

Mežus ieteicams apsaimniekot pēc “mūžīgā meža” principa – veicot ekstensīvu koku ciršanu un vienlaikus veicinot meža atjaunošanos. Lai saglabātu un palielinātu meža bioloģisko un ainavisko vērtību, saglabājami vecākie un resnākie koki, kā arī dobumainie koki, resnākās kritālas un sausokņi. Lai pagarinātu veco koku mūžu, veicama perspektīvu resnu un vecu koku vainagos ieaugušo koku un krūmu izzāģēšana, pēc nepieciešamības koku un krūmu izzāģēšana veicama kā arī 5-10 m rādiusā no šo koku vainaga ārējās malas. Vēlams veicināt platlapju augšanu, tos pēc iespējas saglabājot mežaudzēs un kopjot izcirtumos un aizzēlušajās vējgāzes. Saglabājami mežos iestādītie citzemju koki un krūmi, kas kopjami atbilstoši dendrologa rekomendācijām, kā arī vijīgās efejas audzes.

Apsaimniekojot mežus, jācenšas mazināt egļu mizgrauža savairošanās riskus, lai netiktu apdraudētas ne citzemju egles dendroloģiskajos stādījumos, ne mežā augošās egles. Lai ierobežotu egļu mizgraužu savairošanos, egļu ciršana jāveic rudenī un ziemā un jāpabeidz līdz aprīļa beigām, ieskaitot kokmateriālu izvešanu. Jāizvāc svaigi nogāztās egles, kā arī mizgraužu bojātās un kalst sākušās egles (nokaltušās egles, kurām miza jau lobās nost, mizgrauzis vairs neuzturas, tās mežam nav bīstamas). Veselīgas egles ar sveķu palīdzību spēj cīnīties pret mizgraužiem, tādēļ jānovērš apstākļi, kas novājina egles – galvenokārt “izšūpošanās” vējā un mitruma režīma izmaiņas.

Ekstensīvi apsaimniekotas mežaudzes dabas pieminekļa teritorijā ir arī ainaviski nozīmīgas. Piemēram, privātajā īpašumā esošais mežs uz dienvidiem no Mudurgas dižakmens un dīķa veido ainavu, ko arhitekte Ilze Māra Janelis savā atzinumā dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas projektam raksturo šādi: “no šī paša atpūtas laukuma izcils (saudzējams!) skats pār dīķi – pretējā krastā jebkuru ainavu parku greznojoša daudzstāvu meža tipa ainava ar krūmu pamežu, kā katastrofāli pietrūkst vairumam tā saukto “sakopto parku”, kur pamežs neatgriezeniski degradēts vai pat iznīcināts”.

2.2.3. Zālāji

Zālāji dabas pieminekļa teritorijā aizņem tikai 3,4 ha, kas ir 7 % no dabas pieminekļa teritorijas. Lielākā zālāja platība (1,9 ha) atrodas Aģes krastā īpašumā “Dendroparks” starp upi un mežu. Kaut arī zālājs ir veidojies pēc Aģes pārrakšanas un palienes nosusināšanas, tas ir sugām bagātākais zālājs dabas pieminekļa teritorijā un atbilst Eiropas Savienības prioritāras nozīmes aizsargājamajam un Latvijas īpaši aizsargājamajam biotopam *Mēreni mitras pļavas* mitrajam variantam. Šeit tika konstatētas 40 lakstaugu sugas, kas raksturo dažādus mitruma apstākļus. Bieži sastopama parastā ciņusmilga, parastā vīgrieze, pļavas skarene, garlapu veronika, zeltainā gundega, ārstniecības baldriāns, sarkanā auzene. Mitrākām ieplakām raksturīgs slaidais grīslis, purvāja ciesa, parastais miežubrālis, meža meldrs, parastā zeltene, vītoli vējmietīņš. Sastopamas arī cilvēka darbības ietekmētām vietām raksturīgas augu sugas – podagras gārša, meža suņuburkšķis, lokaugļu zvērene, tūruma usne, efeju sētložņa, parastā vīrcele, lielā nātre. Zālājs netiek pļauts, un dažviet tajā sāk ieviesties pelēkais kārkls un bērzi.

Lai uzlabotu zālāja struktūru un sugu sastāvu, nepieciešama zālāja apsaimniekošana – tas jānopļauj vienu reizi sezonā, novācot nopļauto zāli (sienu) vai jānogana. Pļaušana ar smalcināšanas metodi nav pieļaujama. Lai mazinātu dzīvnieku bojāeju, zālājs pļaujams no vidus uz malām vai no vienas malas virzienā uz mežu.

Zālāji ar līdzīgu sugu sastāvu aizņem Aģes ieleju uz ziemeļiem un dienvidiem no dabas pieminekļa teritorijas, un ļoti vēlama būtu arī šo zālāju apsaimniekošana ar līdzīgām metodēm.

Īpašumā “Kīpkalni” līdzenā platībā izveidojies mitrs zālājs, kur augāju veido parastā vīgrieze, meža suņuburkšķis, pļavas lapsaste, parastā kamolzāle, pļavas timotiņš, pļavas bitene

plavas skābene, ziemeļu madara u.c. augu sugas. Gar meža un ceļa malu uz nogāzes mēreni mitra zālāja augāju veido parastā smilga, plavas skarene, sarkanā auzene, parastā smaržzālīte, parastais rasaskrēsliņš, vanagu vīķis, birstalu veronika u.c. augu sugas. Zālājs tiek izmantots siena iegūšanai. Ieteicams šādu apsaimniekošanu turpināt vai noganīt zālāju.

Zālājs (0,4 ha) īpašumā "Dendroparks" Aģes kreisajā krastā pie dabas pieminekļa rietumu robežas ir sugām ļoti nabadzīgs un netiek apsaimniekots. Tā lielākajā daļā izteikti dominē podagras gārša (segums ap 95% platības), tikai nelielā daudzumā vietām sastopams arī slaidais grīslis, ložņu vārpata, parastā vīgrieze, baltā madara un vītoli vējmietņš. Lai veicinātu zālāja struktūras un sugu sastāva uzlabošanu, to pirmajā gadā ieteicams pļaut divas reizes, bet turpmāk vienu reizi laikā, pirms dominējošais augs pārzied (ap Jāņiem). Arī šeit tāpat kā citur nopļautā zāle (siens) ir jānovāc un nav pieļaujama pļaušana ar smalcināšanas metodi.

Dendroloģisko stādījumu teritorijā Mudurgas labajā un kreisajā krastā ir trīs nelieli (0,1-0,2 ha), sugām nabadzīgi mitrie zālāji, kuros izteikti dominē parastā vīgrieze. Sastopama arī plavas bitene, parastā ciņusmilga, lielā strutene, kā arī aizsargājamā zaļziedu naktsvijole u.c. augu sugas. Šie zālāji pagaidām netiek pļauti (vai tiek pļauti reti), tādēļ sugu sastāvs ir tik nabadzīgs un vienveidīgs. Turpmāk šeit būt nepieciešams regulāri veikt pļaušanu, kas laika gaitā uzlabos šo zālāju sugu sastāvu un struktūru. Šie zālāji vai to daļas, kur dominē vienveidīgs augājs, pirmajā gadā ieteicams pļaut divas reizes, bet turpmāk vienu reizi laikā pirms dominējošais augs pārzied (ap Jāņiem). Nopļautā zāle (siens) ir jānovāc. Zālāju daļas, kur aug aizsargājamā zaļziedu naktsvijole, jāpļauj vēl (augusta vidū vai pat septembra pirmajā pusē, kad ir nogatavojušās auga sēklas), lai veicinātu šīs aizsargājamās un dekoratīvās sugas izplatīšanos.

Nelieli zālāju fragmenti sastopami arī atvērumos starp svešzemju koku un krūmu stādījumiem. Tie ir samērā sugām bagāti, jo kopš stādījumu ierīkošanas sākuma 1973. gadā tie parasti tikuši pļauti. Šeit sastopamas mēreni mitriem zālājiem raksturīgas sugas: parastais pelašķis, parastais rasaskrēsliņš, parastā smaržzāle, plavas pulkstenīte, kamolzāle, plavas auzene, sarkanā auzene, baltā madara, ziemeļu madara, plavas āboliņš, vanagu vīķis u.c. Ziedošie augi bagātina dendroloģisko stādījumu ainavas, tādēļ ieteicams šos zālāju fragmentus nepļaut ātrāk kā jūlija vidū.

2.2.4. Ūdeņi

Dabas pieminekļa teritorijā tek divas upes – Aģe un tās labā krasta pieteka Mudurga. Diemžēl abas upes 1970.-tajos gados būtiski iztaisnotas un padziļinātas un tagad vairāk līdzinās grāvjiem. Aģe periodiski pārtīrīta arī vēlāk, pēdējo reizi 2009. gadā.

Aģe ir valsts nozīmes regulēta ūdensnoteka (nr. 534:01, www.melioracija.lv). Dabas pieminekļa teritorijā tā tek 140 m garumā, vēl 190 m garš upes posms sakrīt ar teritorijas robežu. Tās gultnes platums ir 5 – 8 m, ūdens ir 0,5 – 1 m dziļš, gultne galvenokārt dūņaina, vietām arī granšaina. Vietām krastos izplūst gruntsūdeņi. Upes labajā krastā atrodas zālājs, kreisajā – koku josla un dabas pieminekļa teritorijā ietilpstošais mežs. Leknais augājs liecina, ka upe ir barības vielām bagāta. Augāju veido galvenokārt vienkāršā ežgalvīte, lielā ežgalvīte, dzeltenā lēpe, mazais ūdenszieds, parastā spirodela, iegrimumsī raglape, Kanādas elodeja, peldošā ūdenszāle. Ūdens kvalitāti ietekmē pa meliorācijas grāvjiem un drenām ieplūstošo barības vielu daudzums, tostarp no nosusinātajām kūdras augsnēm Aģes palienē, kur barības vielas izdalās kūdras sadalīšanās procesā, kā arī no Aģes augštecē esošā uzņēmuma "Lēdurgas miesnieks". Līdz ar to ir svarīgi mazināt barības vielu ieplūdi, nodrošinot notekūdeņu attīrīšanu, kā arī saglabājot un apsaimniekojot zālājus Aģes palienē.

Mudurga neliels, periodiski izžūstošs strauts, kas iztek no meliorācijas sistēmas. Tas ir taisnots un padziļināts – gar malām atbērtnes, sānu malas stāvas, gultne ar 0,3-0,4 m biezu sedimentu (smalka smilts, dūņas) kārtu. Lejpus dīķa strauta gultne ir dabiskojusies. Tajā ir nelieli akmeņi, grants, smilts, neliels sedimentu slānis. Tuvāk ietekai Aģē atkal izteiktākas atbērtnes,

biezāks sedimentu slānis. Mudurga vasarā regulāri izžūst, tādēļ tajā aug mitrām vietām raksturīgi augi upes kosa, peldošā ūdenszāle, purva skalbe, pūkainā kazroze u.c.

Dabas pieminekļa teritorijā atrodas vairāki dīķi, kas kopā aizņem aptuveni 0,5 ha lielu platību. Dendroloģisko stādījumu teritorijā pie Mudurgas mazākais dīķis ir beznoteces. aptuveni 12 m garš un 8 m plats (platība ap 100 m²), noēnots. Gar krastiem aug uzpūstais grīslis, dīķī – dekoratīvās ūdensrozes, kā arī Berhtolda glīvene, mazais ūdensziņģis, trejdaivu ūdensziņģis, parastā spirodela, abinieku sūrene.

Aptuveni 50 m garais un 30 m platais lielākais dīķis (platība ap 800 – 900 m²) atrodas ļoti ainaviskā vietā Mudurgas dižakmens dienvidu pusē un tam cauri tek savulaik iztaisnotā Mudurga. Dīķī gar krastu aug parastā cirvene, purva skalbe, bet vidū – vienkāršā ežgalvīte. Dīķa krastā aug pūslīšu grīslis, lapsu grīslis, kā arī vairāki trauslie vītoli. Dīķis ir ļoti ainavisks, tomēr negatīvu iespaidu, sevišķi sausā laikā, rada tā ierobežotie ūdens krājumi, un dīķa ūdens līmenis nereti ir jūtami pazeminājies.

Aģes kreisajā krastā atrodas divi sekli un aizaugoši veca kūdras karjera dīķi (0,4 ha), kam austrumu pusē pie upes piekļaujas neliels meža puduris. Dīķos aug mieturaļģe trauslā mieturīte, peldošā glīvene, parastā pūslene, gar krastu – uzpūstais grīslis, upes kosa, parastā niedre, platlapu vilkvāļīte, indīgais velnarutks *Cicuta virosa*. Dīķa krastu augāju veido grīšļi, vītolu vējmietīņš, purva dadzis, dzeltenā ķekarzeltene u.c. Agrāk šeit tika novērota arī īpaši aizsargājamā bezdelīgactiņa *Primula farinosa*, kas raksturīga skraji aizaugušām, mitrām kaļķainām vietām. Visticamāk dēļ aizaugšanas ar krūmiem šī suga vairs netiek atrasta. Pašlaik šī teritorija ir aizaugusi un grūti pieejama. Ieteicams izcirst krūmus un padarīt to pieejamāku cilvēkiem.

Dabas pieminekļa teritorijā esošās upes un dīķi nav klasificējami kā Eiropas Savienības un Latvijas nozīmes īpaši aizsargājami biotopi.

Ūdensteču un ūdenstilpju turpmākajai apsaimniekošanai ieteicams:

1) Iztīrīt Mudurgas gultnē uzkrājušos sedimentu slāni. Izvākto materiālu nepieciešams aizvēkt no strauta piekrastes. Pēc tīrīšanas ieteicama akmeņu (diametrs >30 cm) ievietošana strautā straujteču veidošanai atbilstoši literatūrā aprakstītajām rekomendācijām (piemēram, Urtāns 1989; Urtāns u.c. 2010; O'Grady 2006). Tas veicinās upes ūdens bagātināšanos ar skābekli un līdz ar to arī pašattīrīšanās procesus, uzlabos, papildinās un radīs jaunas dzīves vietas ūdens bezmugurkaulniekiem.

2) Gar strautu esošās vaļņveida atbērtnes (uzbērto smilti) nepieciešams daļēji vai pilnībā aizvēkt, lai veidotos dabiska virszemes ūdeņu notece un dabiska piekrastes veģetācija atbilstoši mitruma gradientam. Papildus tas samazinās palu un erozijas riskus, jo pie liela ūdens apjoma lēzenā strauta piekrastes zona darbosies kā paliene, uzkrājot ūdeni un palēninot noteci.

3) Uz strauta izveidoto dīķi nepieciešams iztīrīt, no tā izvācot uzkrājušos sedimentu slāni. Izvākto materiālu nepieciešams aizvēkt no piekrastes zonas. Dīķa ziemeļu un austrumu A krastos nepieciešams izveidot seklūdens zonas 2-3 m platumā. Tas ļaus attīstīties piekrastes veģetācijai, kas ir nepieciešama kā bezmugurkaulnieku dzīves vide un kā abinieku nārsta vieta.

4) Mudurgas piekrastē esošo koku un krūmu stāvu ieteicams veidot tā, lai strauta noēnoto un nenoēnoto posmu attiecība būtu aptuveni 7:3.

5) Ieteicams Aģes seklākajos granšainajos posmos ievietot akmeņus (diametrs >30 cm) straujteču veidošanai atbilstoši literatūrā aprakstītajām rekomendācijām (piemēram, Urtāns 1989; Urtāns u.c. 2010; O'Grady 2006), pirms tam darbus saskaņojot ar VAS Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi un konsultējoties ar saldūdeņu biotopu ekspertu. Aģes pārtīrīšana valsts nozīmes ūdensnotekas uzturēšanas, atjaunošanas vai pārbūves ietvaros veicama saudzīgi, izvācot blīvu augāju un dūņas, bet saudzējot posmus ar granšainu gultni, saglabājot un augāju upes krastos un krastu nogāzēs, saglabājot izveidojušos sīklīkumainību.

6) Ieteicams iztīrīt un padziļināt arī dīķus Aģes kreisajā krastā, saglabājot un veidojot piekrastes seklūdens zonas.

2.2.5. Īpaši aizsargājamie biotopi

Dabas pieminekļa teritorijā konstatēts Eiropas Savienībā un Latvijā īpaši aizsargājamā biotopa 6510 Mēreni mitras pļavas 2. variants, kas aizņem 1,9 ha lielu platību Aģes labajā krastā.

Biotopu pašlaik apdraud neapsaimniekošana, kā rezultātā notiek zālāja struktūras un sugu sastāva vienkāršošanās un aizaugšana ar krūmiem un kokiem.

Nepieciešams sākt zālāja apsaimniekošanu, izcērtot krūmus un kokus (pieļaujams saglabāt kompakto bērzu pudurīti un atsevišķus kokus), pļaujot un novācot nopļauto zāli (sienu). Pieļaujama arī zālāja noganīšana.

2.3. Sugas

2.3.1. Augi

Dabas pieminekļa teritorijai raksturīgs bagātīgs citzemju sugu klāsts, kā arī bieži sastopamas, jauktiem mežiem, mēreni mitriem un mitriem zālājiem un ūdenstecēm un ūdenstilpēm raksturīgas sugas. Nekustamajā īpašumā „Dendroparks” apsekojuma rezultātā tika konstatēta 1 mieturalģu suga, 24 sūnaugu sugas un 193 vietējās vaskulāro augu sugas (1.3. pielikums).

Nozīmīgākās citzemju sugas minētas plāna nodaļā 2.2.1. *Citzemju kokaugu sugu stādījumi*, pilns taksonu saraksts dots 1.4. pielikumā. Teritorijai ļoti raksturīga, bieži un lielās platībās teritorijas mežos sastopama mazā kapmirte *Vinca minor*, bieži sastopama arī Baltijas efeja *Hedera helix*, atsevišķās vietās vecajos kapos un to tuvumā nelielā daudzumā sastopamas arī divas citas savvaļā pārgājušas citzemju sugas – sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora* un parastā ozolīte *Aquilegia vulgaris*.

Dabas pieminekļa teritorijā sastopamas visas Latvijas vietējās koku sugas, raksturīgākās ir āra bērzs *Betula pendula*, purva bērzs *Betula pubescens*, parastā egle *Picea abies*, parastā priede *Pinus sylvestris*, parastā apse *Populus tremula*, parastā kļava *Acer platanoides*, parastais ozols *Quercus robur*, parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*. Teritorijai raksturīgas krūmu sugas ir parastā ieva *Padus avium*, parastā lazda *Corylus avellana*, trauslais krūklis *Frangula alnus*. Mežu zemsedzei raksturīgas gan boreālās sugas meža zaķskābene *Oxalis acerosella*, divlapu žagatiņa *Maianthemum bifolium*, gan nemorālā suga baltais vizbulis *Anemone nemorosum*. Mežu zemsedzei raksturīga arī dzeltenā zeltņātrīte *Galeobdolon luteum*, parastā kreimene *Convallaria majalis*, dzeltenā zeltgalvīte *Solidago virgaurea*, niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, pūkainā zemzālīte *Luzula pilosa*, kā arī paparžaugu sugas parastā sievpaparde *Athyrium filix-femina*, melnā ozolpaparde *Dryopteris filix-mas*, dzeloņainā ozolpaparde *Dryopteris carthusiana*, parastā ērgļpaparde *Pteridium aquilinum*.

Raksturīgākās sūnaugu sugas dabas pieminekļa mežos ir spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, Šrēbera rūšaine *Pleurozium schereberi*, lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*, platlapu knābīte *Eurhynchium angustirete*, viļņainā skrajlape *Plagiomnium undulatum*, viļņainā lācīte *Atrichum undulatum*. Retumis uz vecākiem kokiem aug kalnu divzobe *Dicranum montanum* (uz bērza), slotiņu divzobe *Dicranum scoparium* (uz bērza), tievā gludlape *Homalia trichomanoides* (uz ozola, oša, apses), krāšņā dūnīte *Ptilidium pulcherrimum* (uz bērza) un plakanā skrāpīte *Radula complanata* (uz apses).

Teritorijai raksturīgas mitro zālāju sugas parastā ciņusmilga *Deschampsia cespitosa*, parastā vīgrīze *Filipendula ulmaria*, slaidais grīslis *Carex acuta*, garlapu veronika *Veronica longifolia*, zeltainā gundega *Ranunculus auricomus*, meža meldrs *Scirpus sylvaticus*, pļavas bitene *Geum rivale*, pļavas spulgnaglone *Lychnis flos-cuculi*, parastā zeltene *Lysimachia vulgaris*, parastais miežubrālis *Phalaroides arundinacea*, ārstniecības baldriāns *Valeriana*

officinalis, vītolu vējmietiņš *Lythrum salicaria*, mēreni mitro zālāju sugas pļavas skarene *Poa pratensis*, pļavas pulkstenīte *Campanula patula*, sarkanā auzene *Festuca rubra*, pļavas auzene *Festuca pratensis*, baltā madara *Galium album*, ziemeļu madara *Galium boreale*, parastā smaržzālīte *Anthoxanthum odoratum*, parastais rasaskrēsliņš *Alchemilla vulgaris*, vanagu vīķis *Vicia cracca*, birztalu veronika *Veronica chamaedrys*, kodīgā gundega *Ranunculus acris*, parastais pelašķis *Achillea millefolium*, ložņu āboliņš *Trifolium repens*, parastā pīpene *Leucanthemum vulgare*, pļavas āboliņš *Trifolium pratense*, šaurlapu ceļteka *Plantago lanceolata*, plankumainā asinszāle *Hypericum maculatum*, parastā brūngalvīte *Prunella vulgaris*. Zālājos sastopamas arī sūnu sugas parastā spuraine *Rhytidadelphus squarrosus* un noras īsvācelīte *Brachythecium albicans*.

Gan zālājos, gan citviet teritorijās sastopamas cilvēka darbības ietekmētām vietām raksturīgas augu sugas podagras gārša *Aegopodium podagraria*, meža suņuburkšķis *Anthriscus sylvestris*, lokaugļu zvērene *Barbarea arcuata*, efeju sētložņa *Glechoma hederacea*, parastā vīrcele *Linaria vulgaris*.

Dabas pieminekļa teritorijai raksturīgas ar krastmalu augu sugas lielā krastkaņepe *Eupatorium cannabinum*, pūkainā kazroze *Epilobium hirsutum*, parastā niedre *Phragmites australis*, uzpūstais grīslis *Carex rostrata*, peldošā ūdenszāle *Glyceria fluitans*, parastā cirvene *Alisma plantago-aquatica*, purva skalbe *Iris pseudacorus*, kā arī ūdensaugu sugas vienkāršā ežgalvīte *Sparganium emersum*, parastā spirodela *Spirodela polyrhiza*, mazais ūdensziņš *Lemna minor*, trejdaivu ūdensziņš *Lemna trisulca*, peldošā glīvene *Potamogeton natans*, Berhtolda glīvene *Potamogeton berchtoldii*, parastā pūslene *Utricularia vulgaris*, abinieku sūrene *Polygonum amphibium*, ūdensrozes *Nymphaea spp.*, iegrimusī raglape *Ceratophyllum demersum*, Kanādas elodeja *Elodea canadensis*, dzeltenā lēpe *Nuphar lutea*. Sastopama arī mieturaļģe trauslā mieturīte *Chara globularis*, kā arī sūnas lielā dumbrene *Calliergon giganteum* un krasta garknābe *Leptodictyum riparium*.

Uz Mudurgas dižakmens augošā sūnaugu flora ir nabadzīga un sastopamas tikai parastas sugas – skropstainā hedvīģija *Hedwigia ciliata*, ciprešu hipns *Hypnum cupressiforme* un parastā šķeltcepurene *Schistidium apocarpum*, kas skaidrojams ar akmens atrašanos blakus intensīvi izmantotai atpūtas vietai.

Dabas pieminekļa teritorijā konstatētas 5 īpaši aizsargājamās augu sugas, no kurām tikai trim – gada staipekņim *Lycopodium annotinum*, vālīšu staipekņim *Lycopodium clavatum* un zaļziedu naktsvijolei *Platanthera chlorantha* šeit esošās atradnes uzskatāmas par dabiskām, bet lakša *Allium ursinum* un vijīgās efejas *Hedera helix* atradnes radušās dendroloģisko stādījumu veidošanas gaitā. Tomēr arī šo sugu atradnēm ir dabas aizsardzības, zinātniska, izglītojoša un dekoratīva nozīme, kas atbilst dendroloģisko stādījumu izveidošanas mērķiem.

Laksis *Allium ursinum* sastopamas divās vietās īpašumā „Dendroparks”. Lielākā atradne ir ļoti bagāta, aizņem 12 x 12 m lielu laukumu un atrodas citzemju kokaugu sugu stādījumu teritorijā. Otra atradne atrodas mežā Aģes kreisajā krastā, un tajā tika konstatēti tikai 10 augi. Abas atradnes visticamāk ir izveidotas dendroloģisko stādījumu veidošanas gaitā.

Vijīgā efeja *Hedera helix* (sensu lato) sastopama divās vietās īpašumā „Dendroparks”, īpašumā “Ķīpkalni” divās 0,3-0,4 ha lielās platībās un mežā pie dabas pieminekļa dienvidu robežas. Visās atradnēs tā veido bagātīgas un vitālas audzes uz zemes. Auga dzinumi nereti stiepjas arī pa koku stumbriem līdz 1 m augstumam. Tas norāda, ka suga šeit pēc iestādīšanas ir labi aklimatizējusies. Lēdurgas dendroloģisko stādījumu teritorijā aug gan vietējā suga Baltijas efeja *Hedera helix* var. *baltica*, kā arī vairākas citas efeju sugas: *Hedera helix* var. *helix*, *Hedera hibernica*, *Hedera colchica*, *Hedera colchica* 'Dentata'.

Baltijas efeja *Hedera helix* var. *baltica* ir Latvijā īpaši aizsargājama augu suga, kuras aizsardzībai var veidot mikroliegumus. Tā ir iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorijā.

Suga Latvijā savvaļā sastopama tikai valsts rietumu piejūras daļā. Nereti tiek kultivēta apstādījumos (www.latvijasdaba.lv). Pēc dabas datu pārvaldības sistēmas „Ozols” datiem, augu sugai Latvijā ir desmit atradnes Nīcas novada Nīcas pagastā. Sugas ekotops ir gāršas tipa platlapju meži, kuros augs veido nelielas grupas pārsvarā uz zemes (www.latvijasdaba.lv).

Efejas atradnes potenciāli var apdraudēt meža izciršana un atmežošana, kā arī nelabvēlīgs klimats – aukstas ziemas, kailsals. Palielinoties cilvēku plūsmai meža teritorijā, iespējama augu sugas mehāniska iznīcināšana – izmīdīšana, izraušana vai izrakšana. Lai nodrošinātu augu sugas eksistenci, saglabājama esošā meža platība. Takas veidojamas tā, lai tās nešķērsotu efejas atradnes, izņemot izziņas takas, kur efeja ir viens no apskates objektiem. Veicot koku ciršanu, efejas atradnēs saglabājamās koku grupas, kas nodrošina efejai nepieciešamo daļējo noēnojumu.

Gada staipeknis *Lycopodium annotinum* sastopams divās vietās īpašumā „Dendroparks” mežā Aģes kreisajā krastā. Bagātākā audze, kas aizņem 2 x 3 m lielu platību, atrodas egļu damaksnī, kur ļoti jūtama Aģes padziļināšanas izraisītā nosusināšanas ietekme. Otrā atradne aizņem tikai 0,3 m² lielu platību.

Vāļišu staipeknis *Lycopodium clavatum* konstatēts tikai vienā atradnē īpašumā „Dendroparks” mežā Aģes labajā krastā. Atradne ir maza, ar kopējo platību tikai 1 m². Šajā vietā vāļišu staipeknis šķietami cieš no pārāk liela noēnojuma, jo tika atrasti tikai 2 dzinumi ar kopumā 6 sporofilu sastatiem. Ieteicams šo vietu nedaudz atēnot, citādi laika gaitā vāļišu staipeknis šeit var izzust noēnojuma dēļ.

Zaļziedu naktsvijole *Platanthera chlorantha* īpašumā „Dendroparks” sastopama kopumā 15 vietās Aģes labajā krastā – galvenokārt dendroloģisko stādījumu centrālajā daļā zālajos un skrajos koku stādījumos (13 vietas) un 2 vietās mežā, kā arī mežā īpašumā “Ķipkalni” un “Jaunmudurgas” (viens ziedošs augs).

Īpašumā „Dendroparks” tika saskaitīti 78 naktsvijolu eksemplāri, no kuriem lielākā daļa bija ar ziediem. Katrā vietā parasti sastopami 2 – 8 naktsvijolu eksemplāri, tikai vienā vietā to skaits bija četrpadsmit.

Zaļziedu naktsvijole ir Latvijā īpaši aizsargājama augu suga, kas iekļauta Latvijas Sarkanās grāmatas 4.kategorijā. Latvijā tā ir sastopama diezgan bieži visā valstī, biežāk austrumu daļā (www.latvijasdaba.lv). Pēc dabas datu pārvaldības sistēmas „Ozols” datiem, augu sugai Krimuldas novadā ir vēl trīs atradnes Turaidas un Siguldas apkaimē. Sugas ekotops ir pļavas, mežmalas un krūmāji (www.latvijasdaba.lv).

Zaļziedu naktsvijoli potenciāli var apdraudēt zālāju aizaugšana un bieza krūmu stāva izveidošanās, kā arī atradņu mehāniska iznīcināšana – izmīdīšana, izbroukšana vai būvniecība.

Atradņu saglabāšanai nepieciešams pļaut zālājus, novācot nopļauto zāli (sienu). Lai sekmētu naktsvijoles izplatīšanos, zālāju platības, kur aug naktsvijoles, ieteicams pļaut tikai vasaras otrajā pusē, kad nogatavojušās augs sēklas. Veidojot jaunus stādījumus un izbūvējot infrastruktūru, jāņem vērā zaļziedu naktsvijoles atradnes, lai tās neiznīcinātu.

2.3.2. Bezmugurkaulnieki

Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros, izvērtējot pieejamo informāciju, publicētajos avotos, nav atrastas ziņas par dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” bezmugurkaulnieku faunu. Arī dabas datu pārvaldības sistēmā "OZOLS" (Dabas aizsardzības... 2015) nav datu par īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sastopamību šajā teritorijā. Dabas novērojumu dienasgrāmatā Dabasdati.lv atlasīti uz 31.08.2015. reģistrētie dati, taču par bezmugurkaulniekiem nav atrasts neviens novērojums dabas pieminekļa „Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā vai tās tiešā tuvumā.

Bezmugurkaulnieku sugu izpētei 2014. un 2015. gadā veikti vairāki Lēdurgas dendroloģisko stādījumu teritorijas apsekojumi. Apsekoti īpaši aizsargājamo sugu potenciāli

apdzīvotie mikrobiotopi un teritorijas. Sugu konstatēšanai izmantotas dažādas metodes: vizuālie novērojumi, mikrobiotopu pārbaude, pļaušana ar entomoloģisko tīkliņu, Bārbera lamatas, loga lamatas un murdveida lamatas. Apsekojamo biotopu identificēšanai, platības, struktūru noteikšanai izmantotā kartogrāfiskā pamatne – Dabas datu pārvaldības sistēma „OZOLS” (Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras 3. cikla ortofotokarte, mērogā 1:2000). Visas apsekojumu laikā konstatētās bezmugurkaulnieku sugu atradnes iekļautas Mārtiņa Kalniņa veidotajā Latvijas bezmugurkaulnieku izplatības datu bāzē LINDA. Datu bāzē LINDA uz 31.08.2015. ir 33 ieraksti par DP „Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritoriju, tai skaitā arī par retajām un aizsargājamajām bezmugurkaulnieku sugām.

Apkopojot 2014. un 2015.gada lauka sezonas datus, DP teritorijā konstatētas 6 Latvijā un/vai Eiropas Savienībā aizsargājamās bezmugurkaulnieku, kā arī citas īpaši atzīmējamās sugas un sugu grupas (1. tab.). Dabas pieminekļa bezmugurkaulnieku faunu nosaka teritorijā pārstāvētie biotopi – citzemju kokaugu sugu stādījumi, meži, saldūdeņi un zālāji.

Spilgtā purvspāre *Leucorrhinia pectoralis* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga un plaši izplatīts arī sugas biotops – dažāda tipa stāvošas ūdenstilpes. Dabas pieminekļa teritorijā ir pastāvīga šīs sugas populācija. Teritorijā esošā populācija vērtējama kā maza. Dabas aizsardzības vērtība augsta. Sugu būtiski apdraudoši faktori Latvijā nav identificēti, bet dabas pieminekļa teritorijā – dīķu aizaugšana ar niedrēm un krūmiem, ilgstošākā laika periodā – pārpurvošanās un atklātu ūdens platību izzušana, kā arī dīķu vienlaidus rekonstrukcija.

Lielā ugunsspāre *Pyrrhosoma nymphula* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga un plaši izplatīts arī sugas biotops – lēni tekošas upes, grāvji. Dabas pieminekļa teritorijā populāciju izplatība saistīta ar Aģes upi. Dabas aizsardzības vērtība zema. Sugu būtiski apdraudoši faktori ne Latvijā, ne dabas pieminekļa teritorijā nav identificēti.

Spožā skudra *Lasius fuliginosus* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga, dažāda tipa mežos. Ligzdas veido galvenokārt lapu koku dobumus, taču nereti arī zem skuju koku saknēm. Dabas pieminekļa teritorijā veido vidēji lielu populāciju. Dabas aizsardzības vērtība vidēja. Sugu būtiski apdraudošie faktori Latvijā nav identificēti, bet daļā dabas pieminekļa teritorijas tie ir noēnojuma palielināšanās un barības bāzes samazināšanās aizaugšanas ar egli ietekmē.

Parka vīngliemezis *Helix pomatia* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga, parkos, lapkoku, retāk jauktu koku mežos parku vai apdzīvotu vietu tuvumā. Dabas pieminekļa teritorijā veido nelielu populāciju. Dabas aizsardzības vērtība vidēja. Sugu būtiski apdraudošie faktori Latvijā – populāciju pārlietu liela izmantošana (ievākšana), dabas pieminekļa teritorijā – daļā teritorijas noēnojuma palielināšanās un barības bāzes samazināšanās teritorijas aizaugšanas ar egli ietekmē.

Vītolu slaidkoksngrauzis *Necydalis major* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga, kas apdzīvo dažādus biotopu tipus, galvenokārt mežus ar lapkokiem. Kāpuri attīstās galvenokārt stāvošu alkšņu un citu lapu koku atmirstošā koksnē, pieaugušas vaboles sastopamas mežos un mežmalās. Dabas pieminekļa teritorijā esošā populācija vērtējama kā maza. Dabas aizsardzības vērtība vidēja. Sugu būtiski apdraudoši faktori ne Latvijā, ne dabas pieminekļa teritorijā nav identificēti, taču kā populāciju ietekmējošs faktors ir atmirstošās/atmirušās koksnes – sausokņu un stubeņu izvākšana un samazināšanās.

Vārpstiņgliemeži *Clausilidae* ir ar dabiski veciem un vidēji veciem lapu koku un jauktiem mežiem saistīta sauszemes gliemežu grupa. Teritorijā vārpstiņgliemeži atrasti tikai vienā mežaudzē, uz dienvidrietumiem no “Lejasrudurgām”. Konstatēti tikai atsevišķi indivīdi un visticamāk neveido lielu populāciju, kas saistīts ar mežaudžu periodisku izmantošanu un relatīvi sausām mežaudzēm. To dabas aizsardzības vērtība vērtējama kā zema. Sugas būtiski apdraudoši faktori Latvijā – veco lapkoku un jauktu mežu platību samazināšanās. Sugas apdraudoši faktori dabas pieminekļa teritorijā nav identificēti.

Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā konstatētās īpaši aizsargājamās un citas īpaši atzīmējamās bezmugurkaulnieku sugas (sugu grupas)

Suga	ĪA	ML	BD	CITS	Statuss un to pamatojošie dati, piezīmes
Spāres					
1. <i>Leucorrhinia pectoralis</i> Spilgtā purvspāre	1	-	II, IV	-	N=1, diķos Aģes upes kreisajā krastā novēroti vairāki eksemplāri, tai skaitā pārojoties un dējot olas
2. <i>Pyrrhosoma nymphula</i> Lielā ugunsspāre	-	-	-	LSG, 4	N=1, 2014.g. novērojums pie Aģes upes
Vaboles					
3. <i>Necydalis major</i> Vītola slaidkoksngrauzis	1	-	-	LSG, 2 DMB ^{IS}	N=1, konstatēta izskreja uz bērza stumbeņa pie diķiem Aģes upes kreisajā krastā
Plēvspārņi					
4. <i>Lasius fuliginosus</i> Spožā skudra	1	-	-	-	N=5, atrastas ligzdas (pūžņi) vairākās vietās visā teritorijā
Gliemji					
5. <i>Helix pomatia</i> Parka vīngliemezis	2	-	V	-	N=3, konstatēti vairāki eksemplāri
6. <i>Clausilidae</i> Vārpstingliemeži	-	-	-	DMB ^{IS}	N=2, konstatēti vairāki eksemplāri

Apzīmējumi:

ĪA – īpaši aizsargājama suga (Ministru Kabineta 14.11.2000. noteikumi Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"); norādīts pielikuma numurs

ML – īpaši aizsargājama suga, kuras aizsardzībai veidojami mikroliegumi (Ministru Kabineta 18.12.2012. noteikumi Nr. 940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu"); norādīts pielikuma numurs

BD – Eiropas Savienībā aizsargājama suga (Padomes direktīva 92/43/EEK (1992.gada 21.maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību:

<http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/>); norādīts pielikuma numurs

LSG 0-4 – Latvijas Sarkanās grāmatas kategorijas (Latvijas Sarkanā... 1998)

DMB^{SS} – dabisko meža biotopu specifiskā suga (Auniņš 2013)

DMB^{IS} – dabisko meža biotopu indikatorsuga (Auniņš 2013)

N – ierakstu skaits datu bāzē LINDA (atsevišķos gadījumos ieraksti var dublēties)

Pļava Aģes upes labajā krastā potenciāli varētu būt arī kā zirgskābeņu zilenīša *Lycaena dispar* barošanās/vairošanās biotops. Savukārt Aģes upe ir zaļās upjuspāres *Ophiogomphus cecilia* barošanās/vairošanās biotops. Apsekotajā teritorijā suga gan nav konstatēta, taču tā ir konstatēta citos Aģes upes posmos, līdzīgos biotopos. Zirgskābeņu zilenītis šobrīd teritorijā nav konstatēts, taču teritorijā un blakus tai esošās pļavas var nodrošināt vidēji lielas un pastāvīgas populācijas pastāvēšanu. Iespējamo populāciju potenciāli ietekmējošie faktori – pļavu aizaugšana ar krūmiem vai zemes lietojuma veida maiņa. Zaļā upjuspāre šobrīd teritorijā nav konstatēta, taču teritorijā esošais Aģes upes posms var nodrošināt nelielas populācijas pastāvēšanu. Iespējamo populāciju potenciāli ietekmējošie faktori - bieza sedimentu (dūņas, atmirušās augu daļas) slāņa uzkrāšanās, smilšaino un granšaino upes posmu izzušana.

Aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu saglabāšanai un bezmugurkaulnieku sugu daudzveidības veicināšanai ieteicamie pasākumi

Bezmugurkaulnieku aizsardzības būtiskākais nosacījums ir šīm sugām piemērotu dzīvotņu uzturēšana.

Citizemju kokaugu sugu stādījumos

Spožā skudra un parka vīngliemezis raksturojami kā parku sugas. To saglabāšanai ir svarīgi vismaz daļu teritorijas apsaimniekot ekstensīvi – neveidot bieži (1-2 reizes nedēļā) pļautus mauriņus lielās platībās, neveikt nobirušos koku lapu savākšanu rudenī lielās platībās, saglabāt vecos platlapju kokus, kā arī spožo skudru apdzīvotos kokus (ligzdas). Minētās darbības pozitīvi ietekmē arī kopējās bezmugurkaulnieku daudzveidības saglabāšanu. Kā papildus darbības, kas pozitīvi ietekmē bezmugurkaulnieku daudzveidību, var veikt kukaiņu māju (viesnīcu) veidošanu un izvietošanu, kritalu izvietošanu, kā arī vietējo augu sugu, tai skaitā ziedošo – nektāraugu saglabāšanu vai stādīšanu.

Mežos

Vītolu slaidkoksngrauzis, spožā skudra, vārpstiņgliemeži un daļēji arī parka vīngliemezis pieskaitāmi pie mežu biotopu sugām. Šo sugu saglabāšanai ir svarīgi teritoriju vai daļu no tās apsaimniekot ekstensīvi, saglabājot mežaudzē atmirušo koksni (koku stubeņi un kritalas), prioritāri saglabājot koksni, kas pārsniedz 30 cm diametrā. Pieļaujama zaru apzāģēšana un aizvākšana, kā arī potenciāli bīstamo koku apzāģēšana, nozāģēšana. Ieteicams veicināt platlapju meža un veidot dažādvecuma audzes. Minētās darbības pozitīvi ietekmē arī kopējās bezmugurkaulnieku daudzveidības saglabāšanu.

Ūdeņos

Pie ūdeņu biotopu sugām pieskaitāma spilgtā purvuspāre. Šo sugu negatīvie ietekmē tās apdzīvoto dīķu aizaugšana ar niedrēm un grīšļiem, kā arī noēnojuma palielināšanās. Sugas aizsardzībai ir nepieciešams saglabāt nenoēnotus Aģes kreisā krasta dīķus (noēnojums ne vairāk kā 30 %) un veikt šo dīķu tīrīšanu/atjaunošanu. Kopējās bezmugurkaulnieku daudzveidības palielināšanai ieteicams veikt arī citu ūdenstilpju tīrīšanas, atjaunošanas un dzīvotņu dažādošanas pasākumus.

Zālājos

Dabas pieminekļa teritorijā pašlaik nav konstatētas aizsargājamas, no zālāju biotopiem atkarīgas bezmugurkaulnieku sugas. Bez mugurkaulnieku daudzveidībai (dažādas tauriņu un citu apputeksnētāju sugas) nozīmīgs zālājs ir pļavas Aģes labajā krastā. To neapsaimniekošana un aizaugšana vai potenciāli intensīva apsaimniekošana, uzaršana vai apbūve negatīvi ietekmēs potenciālo vairošanās/barošanās biotopu zirgskābeņu zilenītim un sugu daudzveidību kopumā.

2.3.3. Putni

Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros izvērtējot pieejamo informāciju, publicētajos avotos nav atrastas ziņas par dabas pieminekļa "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi putnu faunu. Arī dabas datu pārvaldības sistēmā "OZOLS" (Dabas aizsardzības... 2015) nav datu par īpaši aizsargājamo putnu sastopamību šajā teritorijā. Dabas novērojumu dienasgrāmatā Dabasdati.lv atlasīti uz 31.08.2015. reģistrētie dati, taču dabas pieminekļa „Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā vai tās tiešā tuvumā atrasti tikai divi novērojumi (grieze un dzeguze).

Putnu faunas izpētei 2014. un 2015. gadā veikti vairāki teritorijas apsekojumi. Apsekota visa dabas pieminekļa teritorija dažādos sezonas un diennakts laikos potenciālo aizsargājamo sugu konstatēšanai. Speciāli apsekojumi pavasara sezonā veikti dzeņveidīgo un pūčveidīgo putnu sugu konstatēšanai, bet vasaras sezonā - griežu un citu naktspuņu konstatēšanai. Apsekojamo biotopu identificēšanai, platības, struktūru noteikšanai izmantotā kartogrāfiskā pamatne – Dabas datu pārvaldības sistēma „OZOLS” (Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras 3. cikla ortofotokarte, mērogā 1:2000).

Apkopojot 2014. un 2015.gada lauka sezonas datus, DP teritorijā konstatētas 11 Latvijā un/vai Eiropas Savienībā aizsargājamās un citas īpaši atzīmējamas putnu sugas (2. tabula). Putnu ligzdošanas pazīmes aprakstītas atbilstoši Latvijas ligzdojošo putnu atlanta metodikai (Latvijas

ligzdojošo... 2015). Dabas pieminekļa putnu faunu nosaka teritorijā pārstāvētie biotopi – citzemju kokaugu sugu stādījumi, meži, saldūdeņi un zālāji.

Baltais stārķis *Ciconia ciconia* ir Latvijā plaši izplatīta suga un plaši izplatīts arī sugas biotops – atklātas, lauksaimniecībā izmantotas zemes. DP teritorijā neligzdo, taču ielido baroties zālajos no apkārtējām teritorijām (suga novērota ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā). Kā plaši izplatītai sugai dabas aizsardzības vērtība zema. Sugu būtiski apdraudoši faktori ne Latvijā, ne DP teritorijā nav identificēti.

Gaigala *Bucephala clangula* ir Latvijā plaši izplatīta suga un plaši izplatīts arī sugas biotops – dažādu tipu ūdenstilpes. DP teritorijā, iespējams, ligzdo Aģes upei tuvējās mežaudzēs (suga novērota ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā). Kā plaši izplatītai sugai dabas aizsardzības vērtība zema. Kā viens no sugu apdraudošiem faktoriem Latvijā un dabas pieminekļa teritorijā ir dobumaino koku skaita samazināšanās.

Mazais ērglis *Aquila pomarina* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga, kas apdzīvo mozaikveida ainavu, kurā ir mežaudzes ligzdošanai un atklātas teritorijas, galvenokārt zālāji – kā barošanās biotops. DP teritorijā ligzdošana nav konstatēta, lai gan teorētiski iespējama (suga novērota ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā). Dabas pieminekļa teritorijā lielākā nozīme ir Aģes palienes pļavām, kā daļai no sugas barošanās biotopa. Dabas aizsardzības vērtība augsta, jo tā ir pasaules mērogā apdraudēta putnu suga. Sugu būtiski apdraudoši faktori Latvijā ir mežsaimnieciskā darbība ligzdošanas laikā un zālāju pamešana un tehnisko lauksaimniecības kultūru audzēšana. Dabas pieminekļa teritorijā nav identificēti sugu būtiski apdraudoši faktori, taču kā populāciju ietekmējošs faktors ir Aģes palienes pļavu ilgstoša neapsaimniekošana.

Niedru lija *Circus aeruginosus* ir Latvijā plaši izplatīta suga un plaši izplatīts arī sugas biotops – dažādu tipu ūdenstilpes, bebraines, mitras pļavas un tml. Dabas pieminekļa teritorijā ligzdošana nav konstatēta, lai gan teorētiski iespējama (suga novērota ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā). Kā plaši izplatītai sugai dabas aizsardzības vērtība zema. Sugu būtiski apdraudoši faktori ne Latvijā, ne dabas pieminekļa teritorijā nav identificēti.

Dzērve *Grus grus* ir Latvijā plaši izplatīta suga un plaši izplatīts arī sugas biotops – purvi, bebraines, pārmitri meži, izcirtumi-jaunaudzes un tml. Dabas pieminekļa teritorijā ligzdošana nav konstatēta, lai gan ticama (novērots pāris ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā). Kā plaši izplatītai sugai dabas aizsardzības vērtība zema. Sugu būtiski apdraudoši faktori ne Latvijā, ne DP teritorijā nav identificēti.

Grieze *Crex crex* ir Latvijā plaši izplatīta suga un plaši izplatīts arī sugas biotops – dažādu tipu zālāji un citas lauksaimniecībā izmantotas zemes. DP teritorijā ticama ligzdošana (novērots dziedošs vai riestojošs tēviņš ligzdošanas sezonas laikā). Dabas aizsardzības vērtība augsta, jo tā ir pasaules mērogā apdraudēta putnu suga. Sugu būtiski apdraudoši faktori Latvijā ir zālāju pamešana un intensīva apsaimniekošana. Dabas pieminekļa teritorijā nav identificēti sugu būtiski apdraudoši faktori, taču kā populāciju ietekmējošs faktors ir Aģes palienes pļavu ilgstoša neapsaimniekošana.

Lauku balodis *Columba palumbus* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga, dažāda tipa mežos, mežmalu tuvumā. Dabas pieminekļa teritorijā ligzdošana nav konstatēta, lai gan teorētiski iespējama (suga novērota ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā). Kā plaši izplatītai sugai dabas aizsardzības vērtība zema. Sugu būtiski apdraudoši faktori ne Latvijā, ne dabas pieminekļa teritorijā nav identificēti.

**Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā sastopamās
īpaši aizsargājamās un citas īpaši atzīmējamās putnu sugas**

Suga	ĪA	ML	ES	CITS	Statuss un to pamatojošie dati, piezīmes
Stārķveidīgie					
1. Baltais stārķis <i>Ciconia ciconia</i>	1	-	I	-	N=2, 2014., 2015.g. novērots barojoties Aģes palienes pļavās
Zosveidīgie					
2. Gaigala <i>Bucephala clangula</i>	-	-	II	-	N=2, 2014., 2015.g. novēroti 1-2 eksemplāri Aģes upē
Piekūnveidīgie					
3. Mazais ērglis <i>Aquila pomarina</i>	1	2	I	LSG, 3	N=1, 21.08.2015. 1 eksemplārs medī Aģes palienes pļavās
4. Niedru lija <i>Circus aeruginosus</i>	1	-	I	-	N=1, 16.07.2015. 1 eksemplārs medī Aģes palienes pļavās
Dzērvjveidīgie					
5. Dzērve <i>Grus grus</i>	1	-	I	LSG, 3	N=2, 2014., 2015.g. (aprīlis, maijs) novēroti 2 eksemplāri Aģes palienes pļavās
6. Grieze <i>Crex crex</i>	1	-	I	LSG, 2	N=3, 26.06.2015. dziedošs tēviņš Aģes kr.kr. pļavā (Dabasdati... 2015); 2015.g. jūnijs - dziedošs tēviņš Aģes l.kr. pļavā
Baložveidīgie					
7. Lauku balodis <i>Columba palumbus</i>	-	-	II	-	N=4, 2014., 2015.g. neregulāri novēroti atsevišķi eksemplāri
Dzilnveidīgie					
8. Trīspirkstu dzenis <i>Picoides tridactylus</i>	1	2	I	LSG, 3	N=2, 2014., 2015.g. barošanās pēdas mežaudzē Aģes upes kreisajā krastā
9. Vidējais dzenis <i>Picoides medius</i>	1	2	I	LSG, 3	N=2, 2014.g. novērots viens pāris ozolu alejā un citā apsekošanas reizē arī stādījumu daļā
10. Pelēkā dzilna <i>Picus canus</i>	1	-	I	-	N=1, 2014.g. novērots viens īpatnis mežaudzē Aģes upes labajā krastā
Zvirbulveidīgie					
11. Brūnā čakste <i>Lanius collurio</i>	1	-	I	-	N=1, 05.06.2015. viens tēviņš Aģes l.kr. pļavā

Apzīmējumi:

ĪA – īpaši aizsargājama suga (Ministru Kabineta 14.11.2000. noteikumi Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu"); norādīts pielikuma numurs

ML – īpaši aizsargājama suga, kuras aizsardzībai veidojami mikroliedumi (Ministru Kabineta 18.12.2012. noteikumi Nr. 940 "Noteikumi par mikroliedumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliedumu un to buferzonu noteikšanu"); norādīts pielikuma numurs

ES – Eiropas mērogā aizsargājama suga (Padomes direktīva 2009/147/EEK (2009.gada 30.novembris) par savvaļas putnu aizsardzību: http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/birdsdirective/index_en.htm); norādīts pielikuma numurs

LSG 0-4 – Latvijas Sarkanās grāmatas kategorijas (Latvijas Sarkanā... 1998)

N – novērojumu skaits

Trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga, skujkoku un jauktos mežos, arī melnalkšņu dumbrājos. Tā kā barojoties galvenokārt lupina mizu, nozīmīga dzīvotnes sastāvdaļa ir nesen nokaltuši koki ar mizu (piemēram, egles). Ligzdo dobumos, ko izkaļ nokaltušos kokos. Dabas pieminekļa teritorijā konstatētas sugas barošanās pēdas,

ligzdošana nav konstatēta, taču iespējama (statuss neskaidrs), lai gan potenciālā barības bāze maza. Dabas aizsardzības vērtība vidēja. Sugu būtiski apdraudošie faktori Latvijā un dabas pieminekļa teritorijā – barības bāzes samazināšanās atmirstošās un atmirušās koksnes daudzuma samazināšanās ietekmē.

Vidējais dzenis *Picoides medius* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga, platlapu un jauktos mežos ar ozoliem, arī parkos un kultūrainavā ar vecu koku grupām. Ligzdo dobumos, ko izkaļ nokaltušos kokos (arī dzīvu ozolu nokaltušos zaros). Dabas pieminekļa teritorijā ligzdošana ticama (novērots pāris ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā). Dabas aizsardzības vērtība vidēja. Sugu būtiski apdraudošie faktori Latvijā un dabas pieminekļa teritorijā nav konstatēti, taču sugu potenciāli var ietekmēt intensīva atmirstošās un atmirušās koksnes izvākšana.

Pelēkā dzilna *Picus canus* ir Latvijā plaši izplatīta suga dažādu tipu mežos un atklātās vietās, bet ne lielos mežu masīvos. Ligzdo dobumos, ko izkaļ nokaltušos kokos, galvenokārt apsēs. Dabas pieminekļa teritorijā ligzdošana nav konstatēta, taču iespējama (suga novērota ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā), lai gan potenciālā barības bāze maza. Dabas aizsardzības vērtība vidēja. Sugu būtiski apdraudošie faktori Latvijā un dabas pieminekļa teritorijā – barības bāzes samazināšanās atmirstošās un atmirušās koksnes daudzuma samazināšanās ietekmē.

Brūnā čakste *Lanius collurio* ir Latvijā samērā plaši izplatīta suga aizaugošos izcirtumos, pļavās, mežmalās un tml. Ligzdo dzeloņainos krūmos vai jaunus skujkokos. DP teritorijā ligzdošana nav konstatēta, taču iespējama (suga novērota ligzdošanas sezonas laikā ligzdošanai piemērotā biotopā). Dabas aizsardzības vērtība augsta, jo tā ir pasaules mērogā apdraudēta putnu suga. Sugu būtiski apdraudošie faktori ne Latvijā, ne dabas pieminekļa teritorijā nav identificēti.

Aizsargājamo putnu sugu saglabāšanai un putnu sugu daudzveidības veicināšanai ieteicamie pasākumi

Putnu aizsardzības būtiskākais nosacījums ir šīm sugām piemērotu dzīvotņu uzturēšana.

Citizemju kokaugu sugu stādījumos

Vidējais dzenis un daļēji arī pelēkā dzilna pieskaitāmi pie parka biotopu sugām. Stādījumu teritorijā esošajā ozolu alejā nokaltušo zaru izzāģēšana jāveic iespējami mazākā apjomā, izzāģējot tikai potenciāli bīstamos zarus, lai nodrošinātu barošanās iespējas vidējam dzenim. Dekoratīvo koku un krūmu, īpaši dzīvzogu apgriešanu ieteicams veikt pēc 31. jūlija, kad vairums putnu ir beiguši ligzdošanu. Kā papildus darbības, kas pozitīvi ietekmē putnu daudzveidību, var veikt dažāda tipa putnu būrīšu veidošanu un izvietojumu, kā arī veikt pasākumus bezmugurkaulnieku daudzveidības palielināšanai.

Mežos

Pie mežu biotopu sugām pieskaitāmas visas dzeņu sugas un lauka balodis. Šo sugu saglabāšanai ir svarīgi teritoriju vai daļu no tās apsaimniekot ekstensīvi, saglabājot mežaudzē atmirušo koksni. Mežaudzēs jāveic ozolu atēnošana izzāģējot ozolu vainagos ieaugušos kokus un krūmus, kā arī 5-10 m rādiusā no vainaga ārējās malas. Ieteicams veicināt platlapju mežu attīstību un veidot dažādvecuma audzes. Svarīgi ir neveikt saimniecisko darbību putnu ligzdošanas laikā no 15. marta līdz 31. jūlijam. Minētie pasākumi pozitīvi ietekmē arī kopējās putnu daudzveidības saglabāšanu. Kā papildus pasākumi, kas pozitīvi ietekmē putnu daudzveidību, var veikt dažāda tipa putnu būrīšu veidošanu un izvietojumu.

Ūdeņos

No konstatētajām aizsargājamām putnu sugām pie ūdeņu biotopu sugām pieskaitāma gaigala un daļēji arī niedru lija. Dabas pieminekļa teritorijā nav konstatēti šīs sugas tieši apdraudoši faktori.

Zālājos

No konstatētajām aizsargājamām putnu sugām pie zālāju biotopu sugām pieskaitāms baltais stārķis, grieze, brūnā čakste un daļēji arī dzērve, mazais ērglis un niedru lija. Putniem nozīmīgs zālājs ir pļavas Aģes upes labajā krastā, tostarp arī ārpus dabas pieminekļa teritorijas. To neapsaimniekošana vai potenciāli intensīva apsaimniekošana, uzāršana, apbūve negatīvi ietekmēs minēto sugu ligzdošanas vai barošanās biotopus, līdz ar to Aģes ielejā pēc iespējas saglabājami un apsaimniekojami zālāji.

2.3.4. Abinieki un rāpuļi

Uzsākot dabas aizsardzības plāna izstrādi, dabas datu pārvaldības sistēmā „Ozols” nav datu par aizsargājamām abinieku un rāpuļu sugām dabas pieminekļa „Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi”. Plāna izstrādes ietvaros 2015. gada jūnijā un jūlijā maršrutu veidā apsekota lielākā daļa dabas pieminekļa teritorijas, īpašu uzmanību pievēršot ūdenstilpēm, kas ir piemērotas abinieku vairošanās vietas.

Konstatētā dabas pieminekļa abinieku un rāpuļu fauna ir ļoti nabadzīga – 3 abinieku un 1 rāpuļu suga, kas saistīts ar nelielu dabas pieminekļa platību, nelielo piemēroto nārsta vietu skaitu (abiniekiem) un slēgtu, ēnainu kokaudžu dominēšanu teritorijā (rāpuļiem). No konstatētajām sugām vienīgi **dīķa varde *Pelophylax lessonae*** ir Biotopu direktīvas 4. pielikuma suga. Netika konstatētas īpaši aizsargājamās sugas, kas ierakstītas MK “Noteikumu par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” pielikumos.

3. tabula

Dabas pieminekļa teritorijā konstatētās abinieku un rāpuļu sugas

Suga	MKN Nr.940	MKN Nr.396	BD	Teritorijā konstatēts
Mazais tritons <i>Lissotriton vulgaris</i>	-	-	-	Kāpuri nelielā skaitā konstatēti seklu, aizaugošu dīķu sistēmā teritorijas rietumu daļā Aģes kreisajā krastā.
Parastais krupis <i>Bufo bufo</i>	-	-	-	Kurkuļi lielā skaitā konstatēti aizaugošu dīķu sistēmā teritorijas rietumu daļā Aģes kreisajā krastā.
Parastā varde <i>Rana temporaria</i>	-	-	-	Nārsta vieta konstatēta aizaugošu dīķu sistēmā teritorijas rietumu daļā Aģes kreisajā krastā, pieaugušie īpatņi – meža biotopus dīķu tuvumā. Kā nārsta vietu izmanto arī grāvi gar teritorijas rietumu robežu, kur konstatēti atsevišķi kurkuļi.
Dīķa varde <i>Pelophylax lessonae</i>	-	-	IV pielikums	Sastopama dīķu sistēmā teritorijas rietumu daļā Aģes kreisajā krastā. Daži īpatņi konstatēti arī nelielā, ēnainā dīķi teritorijas austrumu daļā. Populācijai nozīmīgi ir teritorijas rietumu daļas dīķi, kur suga sekmīgi vairojas.
Pļavas ķirzaka <i>Zootoca vivipara</i>	-	-	-	Konstatēta teritorijā esošo svešzemju kokaugu stādījumu ziemeļaustrumu malā, kur atsevišķi īpatņi konstatēti mežmalas biotopos.

MKN 940 - MK noteikumi Nr.940 (18.12.2012) “Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”. MKN 396 - MK noteikumi Nr. 396 (14.11.2000.) Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”.

Abinieki ir dzīvnieku grupa ar lielu nozīmi ekosistēmās un dabas pieminekļa teritorijā esošo abinieku sugu populācijām ir nozīme to sugu populāciju uzturēšanai, kuras pārtiek no abiniekiem vai to kāpuriem. Galvenā nozīme abinieku populācijas uzturēšanai šeit ir nārsta ūdenstilpēm, jo dabas pieminekļa teritoriju ietver kultūrainavas un lauksaimniecības zemes, kas kavē populāciju papildināšanu no blakus esošajām teritorijām. Vienīgā labā abinieku nārsta vieta dabas pieminekļa teritorijā ir aizaugošu dīķu sistēma teritorijas rietumu daļā Aģes kreisajā krastā, kur nārsto visas šeit sastopamās abinieku sugas. Atsevišķi parastās vārdes īpatņi izmanto arī gar teritorijas dienvidrietumu robežu esošo seklo grāvi, kā nelielo dīķi teritorijas austrumu daļā. Aģes upē un lielākā ēnainā dīķī teritorijas austrumu daļā pie Mudurgas dižakmens abinieki netika konstatēti.

Lai gan dabas pieminekļa teritorijā nav konstatētas īpaši aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas un dabas pieminekļa teritorija nav nozīmīga reto abinieku un rāpuļu sugu aizsardzībai, vietējai abinieku populācijai ir nozīme bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā. Abinieku skaita uzturēšanai dabas pieminekļa teritorijā noteicošais faktors ir abinieku nārsta vietas teritorijas rietumu daļā. Pašlaik dīķi pakāpeniski aizaug ar niedrēm un krūmiem un to kvalitāte pakāpeniski pasliktinās. Abinieku populācijas uzturēšanai nepieciešama šo dīķu iztīrīšana vai jaunu dīķu izveide tuvumā esošajā dabas pieminekļa centrālajā atklātajā daļā vai mežmalā teritorijas dienvidrietumu daļā.

2.3.5. Zīdītāji

Dabas aizsardzības plāna ietvaros dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā tika pētīti sikspārņi (15 sugas), ūdrs un bebrs un šī pētījuma ietvaros dabas pieminekļa teritorija tika apsekota 2015. gada 26. un 27. jūnijā.

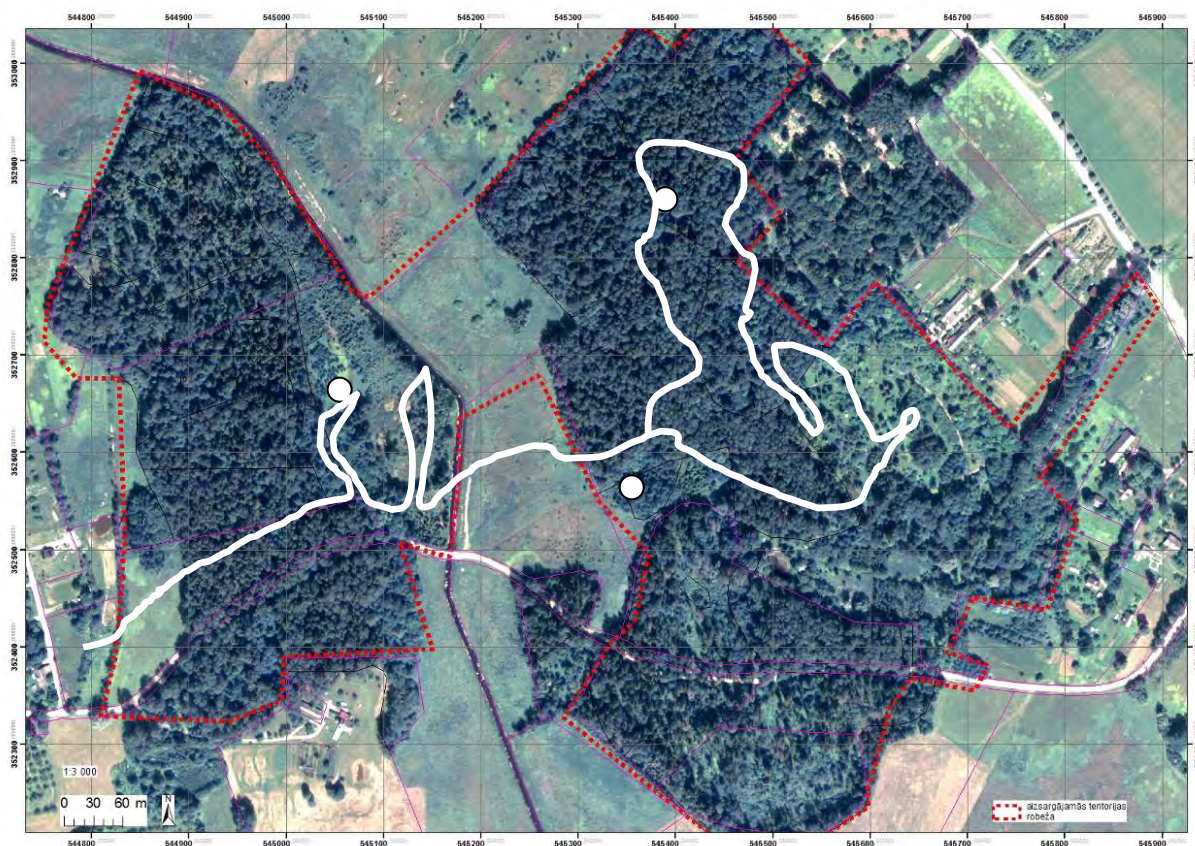
Gadījuma rakstura novērojumi liecina, ka teritorijā ir sastopamas arī citas zīdītāju sugas: kurmis, vāvere, stirna, pelēkais zaķis, lapsa, āpsis, Amerikas ūdele. Teritorijā ir piemēroti biotopi susuriem, kam svarīgs pamežs un dobumaini koki, bet pašreizējās zināšanas par susuru sugu izplatību Latvijā pieļauj tikai vienas to sugas – lielā susura iespējamību.

Ūdru un bebru konstatēšanai 26. jūnijā tika pārbaudītas to darbības pēdas pie Aģes upes un aizaugušajiem dīķiem, tās kreisajā krastā.

Sikspārņu sugu konstatēšanai un noteikšanai tika izmantoti ultraskaņas detektori. Trīs vietās 26./27. jūnija naktī tika uzstādīti automātiskie *Pettersson Elektronik detektori D-500*, kuri ieraksta režīmā darbojās no saulrieta līdz saullēktam. Tie tika novietoti trīs vietās (6. att.): pie dīķiem Aģes kreisajā krastā, Lēdurgas kapsētas vecajā daļā klajumā starp lielajiem lapkokiem, un seklā dīķa krastā netālu no Mudurgas dižakmens. Automātiskie detektori uztver un atmiņas kartē ieraksta sikspārņu ultraskaņas saucienu sērijas .wav failu veidā. Pētījumā detektori bija noregulēti uz 3 sekunžu garas saucienu sēriju reģistrēšanu. Katra šāda saucienu sērija atbilst vienam failam. Starp sekojošiem ierakstiem bija uzstādīta 15 sekunžu pauze. Ieraksti tika analizēti ar programmu *BatSound vers.4.2*. Analīzē katrā failā tika noteikta saucienu atbilstība sugai vai ģintij un noteikts sikspārņu īpatņu skaits. Dažos gadījumos sugas vai ģints noteikšana nebija iespējama.

26./27. jūnija naktī tika veikti atkārtoti pārgājieni pa celiņiem vai ceļiem gan citzemju kokaugu sugu stādījumu teritorijā, gan pa autoceļu no Aģes tilta līdz dabas pieminekļa robežai (6. att.). Sikspārņu sugu konstatēšanai maršrutos tika izmantots ultraskaņas detektors *Pettersson Elektronik D-1000*. Novēroto sikspārņu saucieni tika ierakstīti detektora atmiņas kartē .wav failu veidā un nepieciešamības gadījumā sugas precizēšanai analizēti ar augstāk minēto skaņu analīzes programmu.

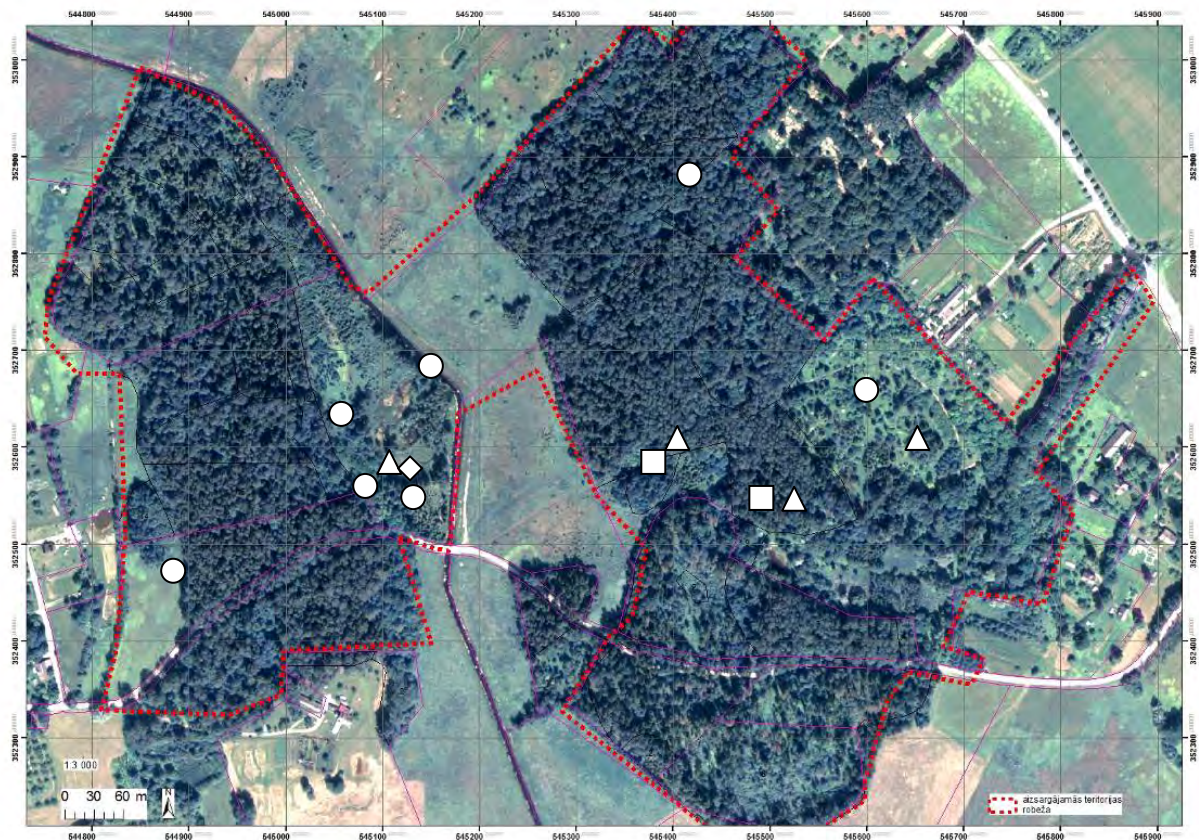
27. jūnija vakarā tika veikta sikspārņu ķeršana ar *Ecotone* 3 m garu t.s. *matu tīklu*, kas piemērots sikspārņu ķeršanai. Ķeršanas vieta bija netālu no galvenās ieejas stādījumu teritorijā – alejā virs celiņa netālu no koka šķūnīša. Šajā vietā 26. jūnija vietā bija novēroti nezināmas naktssikspārņu sugas sikspārņi samērā lielā skaitā neilgi pēc saulrieta.

6. att. Sikspārņu aktivitātes izpēte 26./27. jūnija naktī: automātiskie detektori *D-500* (balti apli) un maršruts, kas naktī divas reizes tika veikts kājām, reģistrējot sikspārņus ar rokas detektoru *D-1000* (balta līnija).

Sikspārņi

Dabas pieminekļa teritorijā tika konstatēta vismaz trīs sikspārņu sugu klātbūtne – **ziemeļu sikspārnis** *Eptesicus nilssonii*, **Natūza sikspārnis** *Pipistrellus nathusii* un nenoteiktas sugas **naktsikspārnis** *Myotis sp.* (7. att., 4. tab.). Visas Latvijā sastopamās sikspārņu sugas ir īpaši aizsargājamas. Attiecīgi ziemeļus sikspārnis novērots 6 vietās, Natūza sikspārnis – 2 vietās un naktsikspārņi 4 vietās. Sikspārņu sugu inventarizācija tika veikta ierobežota laika apstākļos to vairošanās sezonā, kas neaptver visu sikspārņu aktivitātes sezonu. Ņemot vērā sikspārņu kā lidojošu dzīvnieku lielo mobilitāti, iespējama ir arī citu Latvijas faunas sugu uzturēšanās dabas pieminekļa teritorijā, piemēram pavasara un rudens pārlidojumu periodā. Lai konstatētu sugas ar klusiem eholokācijas saucieniem būtu nepieciešama to ķeršana ar tīkliem, kas ir laika un cilvēkresursu ietilpīgs pasākums.

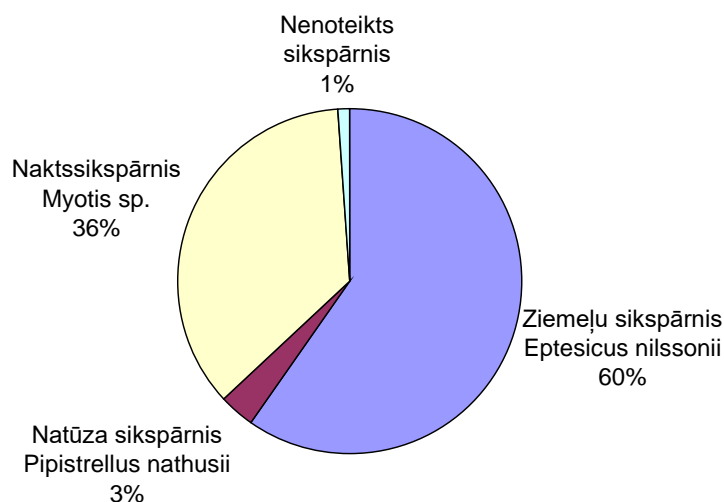
7. att. Dabas pieminekļa „Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā 26. un 27. jūnijā konstatētās aizsargājamo zīdītāju sugas vai to darbības pēdas: ziemeļu sikspārnis *Eptesicus nilssonii* (balti aplī), Natūza sikspārnis *Pipistrellus nathusii* (balti kvadrāti), naktssikspārņi *Myotis sp.* (balti trīsstūri) un ūdrs *Lutra lutra* (balts rombs).

Automātisko detektoru dati ļauj noteikt katras sugas vai sugu grupas relatīvo biežumu pēc to aktivitātes indeksa. Aktivitātes indekss ir konkrētas sugas detektorā ierakstīto pārlidojumu skaits laika vienībā. Tā kā šajā pētījumā visiem trīs automātiskajiem detektoriem bija vienāds darbības režīms, tad par aktivitātes indeksu pieņemts reģistrēto pārlidojumu skaits naktī. Automātiskajos detektoros konstatētas tās pašas sugas, kas novērotas citviet dabas pieminekļa teritorijā – ziemeļu sikspārņi, Natūza sikspārņi un naktssikspārņu ģints suga vai sugas (4. tab.).

Dabas pieminekļa „Ledurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā 26./27. jūnija naktī trīs automātiskajos detektoros D-500 reģistrēto failu skaits ar sikspārņu pārlidojumiem un sugu aktivitātes indeksi (pārlidojumu skaits naktī) katrai sugai vai sugu grupai.

Vieta	Failu skaits	Ziemeļu sikspārnis <i>Eptesicus nilssonii</i>	Natūza sikspārnis <i>Pipistrellus nathusii</i>	Naktssikspārnis <i>Myotis sp.</i>	Nenoteikts sikspārnis
Dīķi Aģes kreisajā krastā, koordinātes E0545114/N0252615	42	40	0	0	2
Lēdurgas kapsēta, E0545520/N0352790	3	3	0	0	0
Dīķis pie Mudurgas dižakmens, E0545511/N0352458	211	116	9	95	1
Kopā	256	159	9	95	3

Augstākais aktivitātes indekss gan kopumā visās trīs uzskaišu vietās, gan katrā vietā atsevišķi bija ziemeļu sikspārnim (8. att.). Natūza sikspārnis reģistrēts tikai virs vai pie seklā dīķa līdzās Mudurgas dižakmenim ar ievērojami zemāku aktivitātes indeksu nekā ziemeļu sikspārnim un naktssikspārņiem. Naktssikspārņu salīdzinoši augsta aktivitāte novērota virs dīķa pie Mudurgas dižakmens, taču abās pārējās novērojumu vietās tie netika konstatēti.

8. att. Relatīvais sastopamības biežums ziemeļu sikspārnim, Natūza sikspārnim un naktssikspārņiem pēc reģistrēto pārlidojumu skaita automātiskajos detektoros trīs novērošanas vietās 26./27. jūnija naktī.

Ziemeļu sikspārnis *Eptesicus nilssonii* ir Latvijā salīdzinoši parasta suga, kas sastopams visu gadu. Vasarā veido vairāku desmitu līdz 100 mātīšu kolonijas, parasti ēkās. Tomēr ir daži atradumi arī koku dobumos. Barojas lidojot samērā atklātās vietās. Bieži sastopams mežos tālu no apdzīvotām vietām un ūdeņiem. Tomēr bieži novērojams arī virs ūdenskrātuvēm.

Natūza sikspārnis *Pipistrellus nathusii* ir Latvijā bieži sastopama suga vasarā. Tālmigrējoša suga, kas ziemo Rietum-, Dienvid- un Centrāleiropā. Vasarā veido salīdzinoši lielas, pat 200 un vairāk mātīšu, kolonijas spraugveida slēptuvēs ēkās un plaisveida spraugās kokos. Barojas nelielos klajumos starp kokiem, mežmalās un īpaši bieži virs ūdenskrātuvēm. To galvenā barība ir virs ūdeņiem lidojošie trīsuļodi, makstenes u.c. kukaiņi. Vairāk kā ziemeļu sikspārnis saistīts ar ūdenskrātuvēm. Tāpēc koloniju mītnes tie izvēlas netālu no ūdenskrātuvēm.

Naktssikspārņu *Myotis sp.* ģints sugas parasti droši noteikt tikai pēc to saucienu ierakstiem nav iespējams. To ķeršana ar tīklu bija neveiksmīga, taču divi sikspārņi atsitās pret tīklu un bija redzami no neliela attālumu. Tas ļāva izslēgt dīķu naktssikspārni – izmēros lielāko naktssikspārņu sugu. Nakts laikā naktssikspārnis tika novērots ilgstoši medījam virs dīķa. Tā kā tas lidoja vairākus metrus virs ūdens virsmas, tika noraidīta ūdeņu naktssikspārņa iespējamība. Ūdeņu naktssikspārņi medīti ļoti raksturīgā manierē, lidojot 5-20 cm virs ūdens un ķerot kukaiņus ar pēdām. Ūdeņu naktssikspārņu ne reizi nenovērojām virs pārējiem dīķiem. Tādējādi ticamākā iespēja, ka dabas pieminekļa teritorijā novērotie bij Branta naktssikspārņi *Myotis brandtii* vai retāk sastopamie bārdainie naktssikspārņi *M. mystacinus* vai Naterera naktssikspārņi *M. nattereri*.

Sikspārņiem nozīmīgo dzīvotņu raksturojums

Sikspārņu sugu sastopamībai teritorijā vairošanās periodā noteicošais ir piemērotas, kukaiņiem bagātas barošanās vietas un piemērotas mītnes vairojošos mātīšu kolonijām teritorijā vai tās tuvumā. Sikspārņu sugas atšķiras pēc biotopu izmantošanas, kas saistīts ar to lidojuma veida un orientēšanās saucienu īpatnībām. Daļa sugu pielāgojušās medīšanai klajumos, citas – tuvu kokiem vai starp koku zariem. Samērā daudzas sugas labprāt medī kukaiņus virs ūdenskrātuvēm vai to krastos. Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorija ir sikspārņu barošanās biotopu ziņā daudzveidīga.

Dīķi

Vislielākā sikspārņu aktivitāte konstatēta detektora ierakstos, kurš bija novietots pie dīķa Mudurgas dižakmens apkārtnē. Šeit visu nakti barojās vismaz trīs sugu sikspārņi. Pastāvīga ziemeļu sikspārņu barošanās konstatēta arī pie daļēji aizaugušajiem dīķiem Aģes kreisajā krastā. Patiesā aktivitāte šeit bija augstāka, jo krūma zarā pakārtais detektors nakts vidū bija nokritis zemē. Kaut arī tas turpināja darboties, tā uztveršanas attālums bija samazināts. Natūza sikspārnis un nenoteiktas sugas naktssikspārnis novēroti ilgstoši barojamies virs mazā dīķa teritorijas austrumu daļā.

Meža ceļi, klajumi mežos

Piemērots un tipisks barošanās biotops ziemeļu sikspārņiem, retāk – Natūza sikspārņiem.

Ziemeļu sikspārņiem vajadzīgi salīdzinoši lielāki klajumi, kur attālums starpkoku vainagiem ir vismaz 8-10 m. Takas un nelieli parka celiņi šai sugai nav piemēroti.

Kapsēta

Līdzīgs biotops kā iepriekšējais. Izretinātie vecie koki atstāj pietiekami plašus klajumus, radot labus barošanās apstākļus ziemeļu sikspārnim. Piemēroti barošanās apstākļi šeit varētu būt arī Natūza sikspārnim, kuru gan neizdevās šeit konstatēt.

Alejas

Alejā netālu no ieejas stādījumu teritorijā gan 26. gan 27. jūnija vakaros novēroti nenoskaidrotas sugas naktssikspārņi. Aleja varētu būt piemērots tranzīta un barošanās biotops arī citām, izmēros mazo sikspārņu sugām.

Mežs

Šajā pētījumā pielietotās metodes ir mazāk piemērotas t.s., mežu sugām, kuras pielāgotas lidošanai „biežņā” – salīdzinoši šaurās telpās starp koku zariem. Tām ir klusāki orientēšanās

saucieni, kurus detektori uztver no neliela attāluma. Potenciāli šajā biotopā sagaidāma brūnā garausaiņa *Plecotus auritus* klātbūtne, iespējams arī mazo naktssikspārņu, piemēram, *Branta Myotis brandtii* vai Naterera *M. nattereri* naktssikspārņi.

Slēptuves (ikspārņu dienas mītnes)

Pētījumā neizdevās atrast sikspārņu dienas mītnes. Pētījuma laikā jūnija beigās sikspārņiem parasti ir paaugušies bet vēl nelidojoši mazuļi. Šajā laikā mātītes ar mazuļiem vēl uzturas kolonijās, kuras apmetas ēkās vai koku dobumos, plaisās. Ņemot vērā, ka sikspārņu kolonijas izmantotā teritorija vairošanās laikā ir vismaz pāris kilometru rādiusā ap to dienas mītni, nav droši apgalvot, ka barošanās vietās novērotie sikspārņi mitinās tieši dabas pieminekļa teritorijā. Ziemeļu sikspārņu kolonijas Latvijā parasti atrastas ēkās, kuru nav pašā dabas pieminekļa teritorijā. Natūza sikspārņi apdzīvo gan ēkas, gan koku dobumus, veidojot lielas kolonijas. Tā kā to vakara izlidošanas laikā Natūza sikspārņi nekur dabas pieminekļa teritorijā lielā skaitā netika novēroti, to koloniju klātbūtne teritorijā ir maz ticama. Naktssikspārņu novērojumi alejā to izlidošanas laikā liecināja par slēptuves atrašanos novērošanas vietas tuvumā. Diemžēl to atrast neizdevās.

Nozīmīga Lēdurgas dendroloģisko stādījumu vērtība ir lielie un dobumainie koki kapsētas vecajā daļā, alejās un citviet. Jāņem vērā, ka dobumos mītošās sikspārņu sugas vasaras laikā bieži maina koku dobumus. Ir pētījumi, kuros mežu sikspārņu sugu kolonija vasaras laikā apdzīvo vairākus desmitus dobumu nelielā teritorijā. Pētījuma teritorijā suga ar šādu slēptuvju izmantošanas stratēģiju varētu būt brūnais garausainis un mazās naktssikspārņu sugas.

Sikspārņu sugām labvēlīgu apstākļu nodrošināšana

Viena no prioritātēm sikspārņu sugām labvēlīgu apstākļu nodrošināšanai ir vecu, dobumainu koku saglabāšana. Jāņem vērā ka sikspārņiem nepieciešams liels skaits piemērotu slāptuvju nelielā teritorijā. Sikspārņi dzīvo ne tikai tipiskos dobumos, bet arī plaisās koku stumbros un aiz atkārušās mizas.

Dīķī pie Mudurgas dižakmens sikspārņiem nozīmīga būtu pastāvīga ūdens līmeņa nodrošināšana. Seklajam dīķim vasarā izžūstot, tā nozīme kā sikspārņu barošanās biotopam samazināsies vai izzudīs.

Dīķos Aģes kreisajā krastā potenciāla problēma varētu būt to aizaugšana. Sikspārņiem ir svarīgi, lai ūdenskrātuvēs būtu no ūdensaugiem brīva klāja ūdens virsma.

Ja dabas pieminekļa teritorijā tiks izvietoti dabas izzināšanai paredzēti stendi, tad kā sikspārņiem īpaši piemērotas vietas, kur izvietot informāciju par tiem, varētu izvēlēties dīķu apkārtni.

Ūdrs *Lutra lutra*

Pie Aģes tilta krastā atrasti vairāki, pavecī ūdru ekskrementi. Aģes upe acīmredzot ir ūdra apdzīvots biotops, par ko liecina vasaras vidū atrastie ekskrementi. Šī suga gan ir mobīla un viena to ģimene izmanto daudz garāku upes posmu par to, kas atrodas dabas pieminekļa teritorijā.

Ūdra aizsirdzībai Lēdurgas dendroloģisko stādījumu teritorijā īpaši pasākumi nav nepieciešami.

Bebrs *Castor fiber*

Konstatētas tikai vecas darbības pēdas – koku grauzumi, bebru kanāli, alas dīķu apkārtnē Aģes kreisajā krastā. Svaigas darbības pēdas netika konstatētas.

Bebrs kā bioloģiskās daudzveidības komponente un veicinātājs ir teritorijā saglabājams, tomēr jāseko, lai bebra darbība nekaitētu teritorijas dendroloģiskajām vērtībām. Cita starpā bebra klātbūtne ir labvēlīga ūdram, kurš mēdz apdzīvot neizmantotas bebru alas vai mītnes.

**Dabas pieminekļa teritorijā konstatētās
Latvijā un starptautiski aizsargājamās zīdītāju sugas**

Suga	BD	BK	MKN 396	MKN 940
Ziemeļu sikspārnis <i>Eptesicus nilssonii</i>	IV	II	+	-
Natūza sikspārnis <i>Pipistrellus nathusii</i>	IV	II	+	-
Naktssikspārnis <i>Myotis sp.</i>	IV	II	+	-
Bebrs <i>Castor fiber</i>	II;IV	III		-
Ūdrs <i>Lutra lutra</i>	II;IV	II	+	-

BD – Biotopu direktīvas pielikums

BK – Bernes konvencijas pielikums

MKN 396 - MK noteikumi Nr. 396 (14.11.2000.) Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”.

MKN 940 - MK noteikumi Nr.940 (18.12.2012) “Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”.

2.4. Teritorijas citas vērtības

Dabas pieminekļa teritorijā īpašumā „Dendroparks” Mudurgas labajā krastā pie dīķa atrodas nozīmīgs ģeoloģiskais objekts – **Mudurgas dižakmens**. Netālu no dižakmens ir ierīkota atpūtas vieta. Lielā apmeklētāju skaita radītās slodzes dēļ arī dižakmens apkārtnē zemsedze ir izmīdīta (tās praktiski vairs nav). Nepieciešamības gadījumā, lai novērstu augsnes eroziju vai apmeklētāju ērtību dēļ teritorijā ap dižakmeni veidojams šķeldas mulčas segums.

Dabas pieminekļa teritorijā īpašumā „Dendroparks” alejā **potenciāli dižkoki ir 3 baltie vītoli** ar stumbra apkārtmēru 4,13 m, 4,37 m un 4,39 m. **Valsts nozīmes dižkoka** statusam atbilst **trauslais vītols** ar stumbra apkārtmēru 4,07 m, kas atrodas īpašuma “Dendroparks” dienvidu daļā Mudurgas labajā krastā. Šo koku kopšana jāveic sertificētam arboristam.

Mežā uz rietumiem no Lēdurgas kapsētas konstatētas **3 potenciālas dižegles** ar stumbra apkārtmēru 2,55 m, 2,60 m un 2,83 m, kas tikai nedaudz atpaliek no īpaši aizsargājamiem egļu dižkokiem noteiktā stumbra apkārtmēra 3,0 m. Visas trīs dižegles ir labā stāvoklī un noteikti saudzējamas. Turpmāk pēc nepieciešamības veicama egļu vainagos un 5-10 m zonā ap tiem ieaugušo koku un krūmu izzāģēšana.

Dabas pieminekļa teritorijā atrodas **Lēdurgas vecā kapsēta**. Liela dabas vērtība ir tajā esošajiem vecajiem un dobumainajiem kokiem, kas pēc iespējas jā saglabā (pieļaujama bīstamo koku novākšana, ja citādi nav iespējams novērst bīstamību).

2.5. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un to ietekmējošie faktori

Dabas pieminekļa teritorija ietver savdabīga ģeomorfoloģiskā veidojuma – Aģes ielejveida pazeminājuma posmu. Uz ielejas nogāzēm dabas pieminekļa teritorijā atrodas meži un ierīkoti dendroloģiskie stādījumi, ielejā atrodas Aģes upe un zālāji.

Teritorijai ir sena kultūrvēsture, par ko liecina valsts nozīmes aizsargājamo kultūras pieminekļu Ķīpukalnu senkapi. Teritorijas vietvārdi *Lēdurga*, *Mudurga* tiek saistīti ar izcelsmi no lībiešu valodas.

Nozīmīgākā teritorijas vērtība ir citzemju kokaugu sugu stādījumi, kas ietver ~540 kokaugu taksonus un ir viena no Latvijas bagātākajām kokaugu kolekcijām. Vairākiem no dabas pieminekļa teritorijā sastopamajiem citzemju kokaugu taksoniem šī ir viena no retajām, vai, iespējams, vienīgā augšanas vieta Latvijā. Teritorija atrodas nozīmīgas sēklas ražojošas introducēto kokaugu audzes, kas dod vērtīgu, Ziemeļvidzemes apstākļos aklimatizētu stādu un sēkļu materiālu. Dendroloģiskie stādījumi ir vērtīgi arī kā zinātniskās izpētes un mācību objekts skolu audzēkņiem, dendroloģijas un daiļdārzniecības studentiem. Teritorija ir nozīmīgs apskates objekts interesentiem un tūristiem, kā arī iecienīta vietējo iedzīvotāju pastaigu un atpūtas vieta.

Dabas pieminekļa vērtības nozīmīgi papildina arī tajā esošās daļēji dabiskās ekosistēmas – meži, zālāji un ūdeņi. Lai gan teritorija vēsturiski atrodas cilvēku apsaimniekotā apvidū un vienmēr tikusi vairāk vai mazāk apsaimniekota, tajā esošie meži, zālāji un ūdeņi ir ne tikai nozīmīgi Lēdurgas ciema ainavā, bet ir dzīvotne daudzām vietējām augu un dzīvnieku sugām. Dabas pieminekļa teritorijā konstatētas 5 īpaši aizsargājamās augu sugas (2 no tām iestādītas, ierīkojot dendroloģiskos stādījumus), 4 īpaši aizsargājamās un 2 retas bezmugurkaulnieku sugas, 9 īpaši aizsargājamās un 3 retas putnu sugas (no tām 6 sugām iespējama ligzdošana dabas pieminekļa teritorijā) un 4 īpaši aizsargājamās zīdītāju sugas (sikspārņi un ūdrs). Īpaši jāatzīmē plašās un vitālās vijīgās efejas *Hedera helix* audzes, kaut arī šī suga teritorijā ir iestādīta un atradne nav dabiskas izcelsmes. Teritorijā Aģes labajā karstā konstatēts arī Eiropas Savienībā un Latvijā īpaši aizsargājamo biotops *Mēreni mitras pļavas*. Dabas vērtību veidošanos un saglabāšanos ir sekmējusi teritorijas ekstensīvā apsaimniekošana.

Dabas pieminekļa teritorijā atrodas nozīmīgs ģeoloģiskais objekts – Mudurgas dižakmens, kā arī 1 dižkoks un 6 potenciāli dižkoki.

Teritorijas nozīmīgākās dabas un sociāli ekonomiskās vērtības un tās ietekmējošie faktori apkopoti 6. tabulā.

6.tabula

Dabas un sociāli ekonomiskās vērtības un tās ietekmējošie faktori dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā

Vērtības		Ietekmējošie faktori
Dabas aizsardzības	Sociāli ekonomiskās	(-) – negatīvi, (+) – pozitīvi
Citzemju kokaugu sugu stādījumi ar ievērojamu skaitu citzemju kokaugu taksonu, tostarp Latvijā reti sastopami citzemju taksoni.	Zinātniska vērtība. Iespējas vides izglītībai un tūrismam.	(-) Nav notikusi taksonu reģistrācija, pārbiezināti un haotiski stādījumi, nepietiekoša kopšana. (-) Informācijas trūkums par teritorijas vērtībām. (-) Apmeklētāju radītie postījumi. (-) Nelabvēlīgi klimata apstākļi. (-) Teritorijas attīstība nav mērķtiecīgi plānota.

<p>Ekstensīvi apsaimniekotas mežaudzes ar dabiska meža struktūras elementiem (bioloģiski veciem un lielu dimensiju kokiem, lielu dimensiju kritālas un sausokņi, meža dabiska atjaunošanās), vienlaikus arī dzīvotne tipiskām un aizsargājamām sugām.</p>	<p>Koksnes resursi. Nozīmīga Lēdurgas ciema ainavas daļa. Iespējas vides izglītībai, dabas tūrismam, atpūtai dabā, t.sk. sēņošanai.</p>	<p>(-) Kailcirtes (+) Ekstensīva meža apsaimniekošana (-) Taku izmantošana par mopēdu, motociklu un kvadriciklu “trasēm”. (-) Iespējama apbūvēšana</p>
<p>Zālāji kā dzīvotne tipiskām un aizsargājamām sugām, ES un Latvijas nozīmes aizsargājama biotops <i>Mēreni mitras pļavas</i></p>	<p>Siena ieguve, ganības. Nozīmīgi Aģes ielejas, kā arī dendroloģisko stādījumu ainavā. Iespējas vides izglītībai.</p>	<p>(-) Neapsaimniekošana, aizaugšana. (+) Tradicionāla, ekstensīva apsaimniekošana siena ieguvei vai ganībām. (-) Iespējama uzaršana, apbūvēšana.</p>
<p>Ūdensteces un ūdenstilpes kā dzīvotne tipiskām un aizsargājamām sugām.</p>	<p>Nozīmīgi Aģes ielejas, kā arī dendroloģisko stādījumu ainavā. Iespējas atpūtai un vides izglītībai.</p>	<p>(-) Aģes un Mudurgas iztaisnošana un padziļināšana, sateces baseinu meliorācija. (-) Nepietiekošs ūdens līmenis. (-) Barības vielu (t.sk. nepietiekoši attīrītu notekūdeņu) ieplūde Aģē pa meliorācijas sistēmām. (-) Dīķu aizaugšana.</p>
<p>Valsts nozīmes dižkoks un potenciālie dižkoki, Mudurgas dižakmens.</p>	<p>Zinātniska vērtība (t.sk. arī valsts nozīmes aizsargājamajam kultūras piemineklim Ķipukalnu senkapi). Iespējas vides izglītībai un dabas tūrismam.</p>	<p>(-) Liela apmeklētāju slodze un iznīcināta zemsedze Mudurgas dižakmens apkārtnē. (-) Dižkoku novecošana, koku un krūmu ieaugšana dižkoku un potenciālo dižkoku vainagos</p>
<p>Vietējas un reģionālas nozīmes aizsargājamo augu, bezmugurkaulnieku, putnu un zīdītāju sugu dzīvotnes.</p>	<p>Zinātniska nozīme. Iespējas vides izglītībai un dabas tūrismam.</p>	<p>(-) Kailcirtes, mirušās koksnes izvākšana, dobumainu koku izciršana. (-) Zālāju aizaugšana vai iznīcināšana uzarot, apmežojot, apbūvējot. (+) Zālāju apsaimniekošana. (+) Ekstensīva mežu apsaimniekošana, ievērojot aizsargājamo sugu vajadzības, t.sk. putnu ligzdošanas laiku. (+) Speciāli pasākumi, piemēram, būrīšu izlikšana u.c.</p>

6. tabulā redzams, ka teritorijas dabas un sociāli ekonomiskās vērtības lielākoties ir savstarpēji papildinošas. Izvirzot teritorijas turpmākās aizsardzības mērķus un plānojot apsaimniekošanas pasākumus, pēc iespējas jācenšas saglabāt un palielināt teritorijas dabas aizsardzības un sociāli ekonomisko vērtību, kā arī pēc iespējas jācenšas novērst konstatētos negatīvi ietekmējošos faktorus (skat. 6. tabulu.).

3. Teritorijas saglabāšanas mērķi

3.1. Teritorijas apsaimniekošanas ideālie jeb ilgtermiņa mērķi

- Saglabāt un attīstīt citzemju augu kolekciju, vienlaikus veidojot vides izglītībai un dabas tūrismam pievilcīgu dabas pieminekļa teritoriju.
- Saglabāt un palielināt teritorijas bioloģiskās daudzveidības un ainaviskās vērtības, veicot ekstensīvu teritorijā esošo mežu, zālāju, ūdenstilpju un ūdensteču apsaimniekošanu.
- Saglabāt A.Janitēna kā Lēdurgas dendroloģisko stādījumu izveidotāja piemiņu.

3.2. Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam

A. Institucionālie un organizatoriskie aspekti

- A.1. Prasības dabas pieminekļa teritorijas aizsardzībai un apsaimniekošanai nodrošina tās vērtību saglabāšanos un teritorijas ilgtspējīgu apsaimniekošanu.
- A.2. Atbilstoši dabas vērtībām un loģiskiem orientieriem noteikta un dabā atpazīstama dabas pieminekļa robeža.
- A.3. Tiek nodrošināts pastāvīgs personāls teritorijas apsaimniekošanai.

B. Dabas vērtību, tostarp dendroloģisko stādījumu citzemju augu sugu kolekcijas, saglabāšana

- B.1. Veikti prioritārie pasākumi citzemju kokaugu sugu stādījumu atveseļošanai un kopšanai.
- B.2. Notiek pastāvīga citzemju kokaugu sugu stādījumu teritorijas apsaimniekošana un stādījumu attīstības plānošana.
- B.3. Sakārtota dendroloģisko stādījumu citzemju taksonu kolekcijas dokumentācija, un notiek taksonu reģistrācija.
- B.4. Dabas pieminekļa teritorija tiek ekstensīvi apsaimniekota, un bioloģiskā daudzveidība teritorijas mežos, zālajos un ūdeņos saglabājusies vismaz pašreizējā līmenī.

C. Zinātniskā izpēte un monitorings

C.1. Notiek teritorijas dendroloģisko vērtību un apsaimniekošanas rezultātu monitorings, un turpinās teritorijas zinātniskā izpēte.

D. Informatīvie pasākumi un infrastruktūras apsaimniekošana

D.1. Attīstīta dabas tūrismam un vides izglītībai nepieciešamā infrastruktūra, izmantojot teritorijas potenciālu un nodrošinot tās vērtību saglabāšanu.

D.2. Sabiedrība ir informēta par dabas pieminekļa teritorijas vērtībām, teritorijas apmeklēšanas iespējām un aizsardzības prasībām.

4. Apsaimniekošanas pasākumi

Dabas pieminekļa teritorijas apsaimniekošanas pasākumi ir plānoti atbilstoši izvirzītajiem mērķiem laika periodam no 2016. līdz 2027. gadam. Norādīta pasākumu prioritāte, ņemot vērā to ietekmi uz dabas vērtību saglabāšanu un citu sabiedrībai nozīmīgu interešu ievērošanu:

I – prioritāri veicams pasākums, kas ir būtisks teritorijas dabas vērtību saglabāšanā un kura nerealizēšana var izraisīt to daudzuma vai kvalitātes samazināšanos;

II – vajadzīgs pasākums, kura īstenošana pozitīvi ietekmē dabas vērtību saglabāšanu vai citu sabiedrībai nozīmīgu interešu nodrošināšanu teritorijā, vai arī ir prioritāri veicamo pasākumu priekšnoteikums;

III – ieteicams pasākums;

IV – pieļaujams pasākums.

Apsaimniekošanas pasākumi ir sagrupēti kategorijās *Institucionālie un organizatoriskie aspekti, Dabas vērtību saglabāšana, Izpēte un monitorings, Informatīvie pasākumi un infrastruktūras apsaimniekošana.*

Apsaimniekošanas pasākumu kopsavilkums dots 7. tabulā, pasākumu īstenošanas vietas attēlotas 3.6. pielikumā. Aiz 7. tabulas doti apsaimniekošanas pasākumu apraksti.

Apsaimniekošanas pasākumus iespējams pārskatīt un mainīt, pamatojoties uz monitoringa rezultātiem, kā arī, ja rodas neparedzēti apstākļi vai jaunas zināšanas un izmaiņu nepieciešamību var pamatot. Apsaimniekošanas pasākumu maiņu nepieciešamības gadījumā veic Dabas aizsardzības pārvalde sadarbībā ar dabas pieminekļa apsaimniekotājiem savas kompetences ietvaros vai piesaistot attiecīgās nozares ekspertus. Pasākumu maiņa ir jādokumentē.

Dabas pieminekļa „Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” apsaimniekošanas pasākumu kopsavilkums.

Mērķa Nr.	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes indikatori
<i>A. Institucionālie un organizatoriskie aspekti</i>						
A.1.	A.1.1. Dabas pieminekļa individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu sagatavošana	II, 2017.	LR VARAM	LR VARAM	budžeta ietvaros	MK apstiprināti dabas pieminekļa individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi
A.2.	A.2.1. Dabas pieminekļa informatīvo robežzīmju izgatavošana, izvietošana un uzturēšana	II, 2017; (2017-2027)	DAP, Krimuldas novada pašvaldība, piesaistīts fondu finansējums	DAP, Lēdurgas Dendroparks	30-40 EUR par 1 zīmi	Izvietotas un uzturētas 15 informatīvās robežzīmes.
A.2.	A.2.2. Dabas pieminekļa teritorijas paplašināšana	III, 2017.	LR VARAM	DAP, LR VARAM	budžeta ietvaros	Attiecīgi grozījumi MK „Noteikumos par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem”.
A.3.	A.3.1. Pastāvīga teritorijas apsaimniekojošā personāla uzturēšana	I, 2016.-2027.	Krimuldas novada pašvaldība, piesaistīts fondu finansējums	Krimuldas novada pašvaldība, Lēdurgas Dendroparks	budžeta ietvaros, saskaņā ar projektu tāmēm	Krimuldas novada pašvaldības struktūrvienība Lēdurgas Dendroparks nodrošina teritorijas apsaimniekošanu.
<i>B. Dabas vērtību, tostarp dendroloģisko stādījumu citzemju augu sugu kolekcijas saglabāšana</i>						
B.1.	B.1.1. Ar priežu dzinumu vēzi inficēto priežu stādījumu atvēršana	I, 2016.	Krimuldas novada pašvaldība, piesaistīts fondu finansējums	Lēdurgas Dendroparks	budžeta ietvaros, saskaņā ar projekta tāmi	Citzemju priežu sugu stādījumi izretināti atbilstoši dendrologa rekomendācijām.

B.1.	B.1.2. Dažādu citzemju sugu taksonu stādījumu retināšana	I, 2016.-2021.	Krimuldas novada pašvaldība, piesaistīts fondu finansējums	Lēdurgas Dendroparks	budžeta ietvaros, saskaņā ar projektu tāmēm	Citzemju kokaugu sugu stādījumi izretināti atbilstoši dendrologa rekomendācijām.
B.1.	B.1.3. Ceriņu sugu un šķirņu stādījumu un sēkļaudžu lauku kopšana	I, 2016.-2021.	Krimuldas novada pašvaldība, piesaistīts fondu finansējums	Lēdurgas Dendroparks	budžeta ietvaros, saskaņā ar projektu tāmēm	Ceriņu sugu un šķirņu stādījumi izkopti atbilstoši dendrologa rekomendācijām.
B.1.	B.1.4. Citzemju kokaugu sugu kolekcijas iežogošana	I, 2018	piesaistīts fondu finansējums, Krimuldas novada pašvaldība,	Lēdurgas Dendroparks, ārpakalpojumi	saskaņā ar projekta tāmi	Iežogota dendroloģisko stādījumu centrālā daļa.
B.2.	B.2.1. Citzemju kokaugu sugu stādījumu regulāra kopšana	I, 2016.-2027.	Krimuldas novada pašvaldība, piesaistīts fondu finansējums	Lēdurgas Dendroparks, ārpakalpojumi	budžeta ietvaros, saskaņā ar projektu tāmēm	Notiek pastāvīga citzemju kokaugu sugu stādījumu kopšana saskaņā ar dabas aizsardzības plānu, dendrologa un arborista rekomendācijām. Izveidota dendroloģisko stādījumu reprezentācijas zona, t.sk. ar A.Janitēna izaudzētajiem dekoratīvo ābeļu un ceriņu hibrīdiem. Izveidota intensīvi kopjamo stādījumu ekspozīcija. Izveidota skaraino hortenziju ekspozīcija. Sakopti dižkoku un alejas koku vainagi.

B.2.	B.2.2. Mežā stādīto citzemju taksonu kopšana un citzemju kokaugu sugu stādījumu apsaimniekošana ārpus dabas pieminekļa teritorijas	II, 2016.-2027.	Krimuldas novada pašvaldība, privāto zemju īpašnieki	Lēdurgas Dendroparks, privāto zemju īpašnieki	budžeta ietvaros, privāto zemju īpašnieku līdzekļi	Atēnoti mežā augoši citzemju sugu taksoni atbilstoši dendrologa rekomendācijām. Citzemju kokaugu sugu stādījumi ārpus dabas pieminekļa robežām apsaimniekoti saskaņā ar dendrologa rekomendācijām, vērtīgākie eksemplāri pavairoti un ieaudzēti dabas pieminekļa teritorijā.
B.2.	B.2.3. Dendroloģisko stādījumu attīstības plānošana	II, 2016.-2027.	Krimuldas novada pašvaldība, piesaistīts fondu finansējums	Lēdurgas dendroparks, , ārpakalpojumi	budžeta ietvaros, saskaņā ar projektu tāmi	Izstrādāts projekts (skice, plāns) jaunu stādījumu ierīkošanai. Ierīkoti jauni stādījumi atbilstoši dendrologa un ainavu arhitekta rekomendācijām.
B.3.	B.3.1. Dendroloģiskās kolekcijas dokumentācijas sagatavošana.	I, 2017. (2018.-2027.)	Krimuldas novada pašvaldība, piesaistīts fondu finansējums	Lēdurgas Dendroparks	budžeta ietvaros, saskaņā ar projekta tāmi	Atbilstoši rekomendācijām dabas aizsardzības plānā ir izveidota dabas pieminekļa teritorijā augošo taksonu reģistrācijas sistēma un visi teritorijā augošie un iestādītie taksoni tiek tajā reģistrēti.
B.4.	B.4.1. Zālāju uzturēšana.	I, 2016.-2027.	zemes īpašnieki, atbalsta maksājumi	Lēdurgas Dendroparks, privāto zemju īpašnieki	~ 80 EUR/ha	Dabas pieminekļa teritorijā tiek uzturēti 1,9 ha aizsargājamā biotopa Mēreni mitri zālāji. Dabas pieminekļa teritorijā sastopamas zālājiem raksturīgas sugas un sugu sabiedrības.
B.4.	B.4.2. Bioloģiskās daudzveidības veicināšana mežos.	I, 2016.-2027.	zemes īpašnieki	zemes īpašnieki	atkarībā no darbu apjoma	Mežaudzes dabas pieminekļa teritorijā veido dažāda vecuma koki, tajās ir lielu dimensiju bioloģiski veci koki, dobumaini koki, kritālas un sausokņi, sastopamas vitālas vijīgās efejas audzes.

B.4.	B.4.3. Bezmugurkaulnieku daudzveidības palielināšana un uzturēšana.	I, 2016.-2027.	zemes īpašnieki	zemes īpašnieki		Vismaz daļā teritorijas nobirušās lapas netiek savāktas vai tās tiek savāktas pavasarī, saglabāta atmirusī koksne, izveidotas kukaiņu mājas (viesnīcas).
B.4.	B.4.4. Putnu daudzveidības palielināšana un uzturēšana.	I, 2016.-2027.	zemes īpašnieki	zemes īpašnieki		Nenotiek koku ciršana putnu ligzdošanas laikā. Dabas pieminekļa teritorijā ir putniem nozīmīgas struktūras – dobumi, pamežs, atmirusī koksne, dabiska zemsedze. Ir izvietotas un uzturētas mākslīgās ligzdošanas vietas.
B.4.	B.4.5. Saldūdeņu biotopu kvalitātes un funkcionalitātes uzlabošana	II, 2016.-2027.	piesaistīts fondu finansējums, Krimuldas novada pašvaldība	Lēdurgas Dendroparks, ZMNĪ, ārpalpojumi	saskaņā ar projektu tāmēm	Mudurgas strautam izveidojusies gultne ar mainīgu grunts sastāvu, straumes ātrumu, ūdens dziļumu, ar akmeņu sakopojumiem. Mudurgas dīķim izveidota seklūdens zona ar tajā notiekošu veģetācijas attīstību. Āģes upē ir posmi ar granšainu grunti un akmeņu sakopojumiem. Atjaunots dīķis Āģes kreisajā krastā ar dziļāka ūdens un seklūdens zonām un dabiskām krastmalām raksturīgu augāju.
B.4.	B.4.6. Bebru darbības kontrole teritorijas ūdenstilpēs.	II, 2016.-2027.	brīvprātīgais darbs	Lēdurgas Dendroparks, vietējais mednieku kolektīvs		Nav konstatējams bebru darbības radīts kaitējums teritorijas dendroloģiskajām u.c. vērtībām.
<i>C. Zinātniskā izpēte un monitorings</i>						
C.1.	C.1.1. Apsaimniekošanas pasākumu monitorings un periodiska izvērtēšana	I, 2021., 2026 (2016.-2027.)	piesaistīts fondu finansējums, Krimuldas	Lēdurgas Dendroparks, arborista, dendrologa,	1000 EUR par izvērtējumu reizi 5 gados; 250 EUR par	Reizi 5 gados notiek kompleksa citzemju kokaugu sugu stādījumu apsaimniekošanas pasākumu izvērtēšana un aktualizēšana,

			novada pašvaldība	ainavu arhitekta pakalpojumi	ikgadēju dendrologa atzinumu	piedaloties Lēdurgas Dendroparka darbiniekiem, arboristam, dendrologam un ainavu arhitektam. Dendrologs katru gadu izvērtē citzemju kokaugu sugu stādījumu stāvokli un sniedz rekomendācijas kopšanai. Pīlādžu, ābeļu, vilkābeļu, apšu un papeļu, vītolu un kārkļu taksonu stādījumu apsaimniekošanas pasākumi tiek precizēti atbilstoši dendrologa rekomendācijām.
C.1.	C.1.2. Atsevišķu bezmugurkaulnieku sugu sastopamības precizēšana.	III, līdz 2027.	piesaistīts fondu finansējums	bezmugurkaulnieku sugu aizsardzības jomā sertificēta eksperta pakalpojums	250 EUR	Pārbaudīta zirgskābeņu zilenīša un zaļās upjuspāres sastopamība dabas pieminekļa teritorijā.
<i>D. Informatīvie pasākumi un infrastruktūras apsaimniekošana</i>						
D.1.	D.1.1. Tūrisma infrastruktūras uzturēšana un pilnveidošana.	II, 2016.-2027.	piesaistīts fondu finansējums, Krimuldas novada pašvaldība	Lēdurgas Dendroparks, ārpalpojumi	saskaņā ar projektu tāmēm atkarībā no darbu apjoma	Uzturēta apmeklētājiem un teritorijas apsaimniekošanai paredzētā infrastruktūra – taku tīkls, atpūtas vieta, ugunsкура vieta, rotaļu laukums, stāvlaukums, saimniecības ēkas. Tiek nodrošināta atkritumu savākšana. Infrastruktūras attīstīšana notiek atbilstoši izstrādātajam dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas un labiekārtojuma projektam un dabas aizsardzības plānam.

D.2.1.	D.2.1. Vides izglītības un informatīvie pasākumi	II, 2016.-2017.	piesaistīts fondu finansējums, Krimuldas novada pašvaldība	Lēdurgas Dendroparks, ārpakalpojumi	saskaņā ar projektu tāmēm	Uzturēts informatīvais stends, izvietotas informatīvās plāksnītes pie augiem, uzturēta un pilnveidota Lēdurgas Dendroparka mājaslapa, sagatavoti informatīvie materiāli teritorijas apmeklētājiem.
--------	--	-----------------	--	-------------------------------------	---------------------------	--

A.1.1. Teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu sagatavošana

Dabas pieminekļa individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi sekmēs teritorijas vērtību saglabāšanu un apsaimniekošanu, sabalansējot zemes īpašnieku, sabiedrības, zinātniskās un dabas aizsardzības intereses.

Pamatojumu un priekšlikumus individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam skat. 5.1. nodaļā.

A.2.1. Teritorijas robežzīmju izvietošana

Lai dabas pieminekļa robežas būtu pamanāmas dabā, pie ceļiem u.c. redzamās vietās uz dabas pieminekļa robežas izvietojamas vismaz 15 īpaši aizsargājamo dabas teritoriju informatīvās zīmes (“ozollapas”). Informatīvās zīmes paraugu skat. 1.2. pielikumā, zīmes izvietošana paredzētās vietas norādītas 3.7. un 3.7.1. pielikumā. Turpmāk izvietotās informatīvas zīmes pēc nepieciešamības atjaunojamas.

Iespējamais pasākuma īstenotājs – Dabas aizsardzības pārvalde vai Krimuldas novada pašvaldības struktūrvienība Lēdurgas Dendroparks sava budžeta ietvaros vai piesaistot fondu finansējumu. Atbilstoši pašlaik pieejamai informācijai vienas zīmes izgatavošana un izvietošana izmaksā 30-40 eiro.

A.2.2. Dabas pieminekļa teritorijas paplašināšana

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā Dabas aizsardzības pārvalde veica dabas pieminekļa teritorijas digitālā formā lietojamās robežas precizēšanu atbilstoši zemes īpašumu robežām vai dabiskām dabā redzamām robežām, kā tas ir minēts spēkā esošajā teritorijas robežu aprakstā (1.1. pielikums). Veicot šādu tehnisku robežas precizēšanu, nebija nepieciešami grozījumi 2001.gada 20.marta MK noteikumos Nr.131 “Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem”, tomēr dabas pieminekļa teritorijas platība mainījās no 48,3 ha uz 47,2 ha.

Ņemot vērā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā konstatēto aizsargājamo biotopu *Mēreni mitras pļavas*, citzemju kokaugu sugu stādījumus ārpus pašreizējās dabas pieminekļa teritorijas (3.4. pielikums) un teritorijas pašreizējās robežas konfigurāciju, tiek sniegts priekšlikums paplašināt dabas pieminekļa teritoriju (3.5. pielikums). Dabas pieminekļa teritorijā paredzēts iekļaut pašvaldības īpašumā esošo zemes vienību, kurā atrodas citzemju koku sugu stādījums un vijīgās efejas atradne, un privātajā īpašumā esošo zemes vienību, kurā atrodas aizsargājamais biotops *Mēreni mitras pļavas*. Privātās zemes īpašnieks par šo priekšlikumu rakstiski tika informēts dabas aizsardzības plāna sabiedriskās apspriešanas laikā, lūdzot sniegt viedokli. Ir saņemta zemes īpašnieka atbilde, ka viņš nepiekrīt jaunu apgrūtinājumu noteikšanai. Līdz ar to dabas pieminekļa teritorijas paplašināšana ir iespējama, vienīgi turpinot sarunas un vienojoties ar zemes īpašnieku. Lai pasākumu īstenotu, ir nepieciešami arī grozījumi 2001.gada 20.marta MK noteikumos Nr.131 “Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem”, ko sagatavo un apstiprināšanai virza VARAM.

A.3.1. Pastāvīga teritorijas apsaimniekojošā personāla uzturēšana

Dabas pieminekļa teritorijā nozīmīgākā citzemju augu sugu kolekcijas daļa atrodas uz Krimuldas novada pašvaldības īpašumā esošās zemes. Lai nodrošinātu citzemju augu sugu kolekcijas uzturēšanu un pilnveidošanu, kā arī teritorijas izmantošanu vides izglītībā un dabas tūrismā, nepieciešams pastāvīgs personāls teritorijas apsaimniekošanai. Pašlaik to nodrošina pašvaldības struktūrvienība Lēdurgas Dendroparks, un šī prakse ir turpināma, pieļaujot iespēju

daļu no pienākumiem deleģēt citiem pakalpojumu sniedzējiem, pašvaldībai slēdzot attiecīgus līgumus. Teritoriju apsaimniekojošā personāla pienākumos ietilpst:

- sadarbība ar Dabas aizsardzības pārvaldi teritorijas pārvaldības un uzraudzības jautājumos;
- dabas pieminekļa teritorijas apsaimniekošanas un attīstības plānošana un organizēšana;
- dabas pieminekļa teritorijā esošā pašvaldības īpašuma apsaimniekošanas organizēšana un apsaimniekošana;
- citzemju augu sugu stādījumu kopšana, atjaunošana un papildināšana uz pašvaldības īpašumā esošās zemes, attīstot sadarbību ar Nacionālo Botānisko dārzu,
- dendroloģisko stādījumu uzraudzība, ieejas biļešu tirdzniecība un gida pakalpojumu sniegšana;
- konsultāciju sniegšana dabas pieminekļa teritorijā ietilpstošo privāto zemju īpašniekiem par citzemju kokaugu stādījumu kopšanu, kas atrodas privātajos īpašumos dabas pieminekļa teritorijā.

Teritorijas apsaimniekojošajā personālā ietilpst vismaz struktūrvienības Lēdurgas Dendroparks vadītāja un divi strādnieki, nepieciešamības gadījumā personālu iespējams paplašināt. Teritorijas apsaimniekojošā personāla finansēšanu nodrošina Krimuldas novada pašvaldība, konkrētu apsaimniekošanas pasākumu veikšanai iespējams piesaistīt fondu finansējumu.

Ņemot vērā to, ka dabas piemineklis “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” ir valsts nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorija un atbilstoši teritorijas specifikai tai ir nepieciešama pastāvīga apsaimniekošana, būtu nepieciešams arī valsts finansējuma atbalsts teritorijas vērtību uzturēšanā.

B.1.1. Ar priežu dzinumu vēzi inficēto priežu stādījumu atveseļošana

Nepieciešams nekavējoties izzāgēt pusdzīvās, ar priežu dzinumu vēzi inficētās priedes. Zāgējot inficētos zarus dzīvajām priedēm, zāģi ikreiz dezinficēt kālija permanganāta šķīdumā.

Pakāpeniski jāretina Korejas ciedrupriedes *Pinus koraiensis* un Maķedonijas priedes *P. peuce* jauktos stādījumus teritorijas centrālajā daļā, izvācot ar priežu dzinumu vēzi vairāk inficētos eksemplārus (*P.koraiensis*), kā arī abu sugu nomāktos eksemplārus ar deformētu vainagu.

Kokiem ir jābūt ar dabīgu vainagu „vēdinātā telpā”, tikai tad tie būs veselīgi, vizuāli izteiksmīgi.

B.1.2. Dažādu citzemju kokaugu taksonu stādījumu retināšana

Nepieciešams, pakāpeniski retinot, samazināt Amerikas sarkano ozolu skaitu V, VII un XV nogabalā (3.6.1. pielik.), veidojot ainavu un saglabājot vizuāli izteiksmīgākos un veselīgākos eksemplārus. Pakāpeniski retinot, nepieciešams ierobežot arī kalnu kļavu stādījumus II nogabala 5. un 6. sektorā. Jāretina parastās zirgkastaņas, klājeniskās jeb zvilnāja ciedru priedes (slimās īpaši), Maķedonijas priedes. Atturēties no jaunu sablīvētu kokaugu stādījumu ierīkošanas.

Retinot citzemju kokaugu taksonu stādījumu, jāievēro šādi nosacījumi:

1) Retināt sarkanā ozola *Quercus rubra* stādījumus pie ieejas stādījumu teritorijā, tai skaitā izņemt 3 sarkanos ozolus, kas traucē ļoti retā kastaņlapu ozola *Q. castaneifolia* normālai augšanai.

2) Retināt sarkano ozolu un vilkābeļu jaukto stādījumu, izzāgēt ozolus ar savstarpējā konkurencē deformētiem (saspiesti) vainagiem. Pagaidām līdz precīzākai taksonomiskās piederības identificēšanai saglabāt vilkābeles.

3) Jāizzāgē parastā ozola, kļavu, bērzu pašizsējas koki, kur tie traucē stādīto citzemju sugu kokaugu normālai augšanai. Gadījumā, ja introducenti ir noēnoti līdz pakāpei, ka to normāla attīstība vairs nav iespējama arī atēnošanas gadījumā, ja iespējams, jāveic to pavairošana un stādījumu atjaunošana citā vietā.

4) Tā kā izstīdzējušo stumbru un sablīvēto vainagu dēļ faktiski nav iespējama ābeļu, plūmju sēkludžu kā potenciālu šķirņu novērtēšana, retināt sēkludžus, kam nav izcili augļi vai dekoratīvās īpašības, lai normalizētu pārējo augšanas apstākļus. Nākamais solis būs izcilāko eksemplāru pārpotēšana vai cita veida pavairošana to tālākai izvērtēšanai, tai skaitā jautājumā par šķirnes statusa iegūšanas izvērtēšanas lietderību.

5) Tūju sējeņu stādījumos dendrologa klātbūtnē veikt retināšanu, saglabājot kompaktākās formas, formas ar īpatnēju vainaga formu, zarojumu, skuju krāsu un formu.

6) Formu laukā, kur jau stādītas atlasītas un dažas izcili savdabīgas dekoratīvās skujkoku formas, veikt to veģetatīvu pavairošanu pirms stādījumu retināšanas nolūkos veicamās dažu oriģinālo eksemplāru pārstādīšanas (risks, ka pārstādot var aiziet bojā).

7) Retināt kalnu kļavu un Tatārijas kļavu masveida stādījumus teritorijas ziemeļaustrumu daļā, atēnojot taksonomiski vērtīgākās kļavu sugas, taču saglabājot vēja aizsegu.

8) Saglabāt 5-7 no Austrijas izcelsmes salīgajām daudzstumbru parastajām zirgkastaņām kā ilustratīvu piemēru provinienes (izcelsmes) nozīmei augu introdukcijā. Jāņem vērā, ka zirgkastaņu mīnējošās kodes jeb raibkodes izplatības dēļ, parastā zirgkastaņa vasaras otrajā pusē zaudē savu estētisko vērtību. Saglabājamām neveikt (!) vainagu veidošanu, jo tieši daudzie stumbri parāda, ka ne-jebkuras izcelsmes viena un tā paša taksona eksemplāri var būt piemēroti kultivēšanai cita klimata apstākļos!

B.1.3. Ceriņu sugu un šķirņu stādījumu un sēkludžu lauku kopšana

Ceriņu sugu un šķirņu „kokteiļdobes” citzemju kokaugu sugu stādījumu centrālās daļas ziemeļaustrumos un citur – saglabāt un kopt (!) veselīgākos un skaistākos Amūras ceriņa un citu sugu eksemplārus. Stādījumu blīvums neļauj plānā iezīmēt saglabājamus un likvidējamus eksemplārus, turklāt daļa nav ziedoši. Kādā no turpmākajiem gadiem ziedēšanas laikā veicama operatīva retināšana ziedēšanas laikā dendrologa klātbūtnē. Pļaut atvases, pēc vairākiem gadiem izvērtēt teritorijas tālāko attīstību.

Parastā ceriņa sēkludžu grupā konstatēti apmēram 12 eksemplāri ar īpatnēju ziedkopu vai ziedu formu, ko noteikti nepieciešams saglabāt un, kas (vismaz daļa), varētu pat pretendēt uz jaunas šķirnes statusu. Tā kā daļa nomākto krūmu neziedēja, iespējams, šis skaits būs lielāks. Jebkurā gadījumā šie izcilākie eksemplāri būtu saglabājami, atjaunojami un godā turami kā Lēdurgas un A.Janitēna veikums ceriņu selekcijā. Perspektīvā varētu tikt veidots teritoriāli diferencēts ceriņu šķirņu dārzs (iespējams, jaunā teritorija starp ceļu un dabas pieminekļa robežu), pašreizējā to augšanas vietā atbrīvojot teritoriju nelielai laucei.

B.1.4. Citzemju kokaugu sugu kolekcijas iežogošana

Dabas pieminekļa centrālo daļu, kur uz pašvaldības īpašumā esošās zemes izveidoti citzemju kokaugu sugu stādījumi, nepieciešams iežogot, lai nodrošinātos pret dažādiem postījumiem un kontrolētu teritorijas apmeklēšanu.

Panelveida žoga ierīkošana ir paredzēta 2015. gadā izstrādātajā Lēdurgas dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas tehniskajā projektā. Dabas aizsardzības plāna 3.7.1. pielikumā ir attēlots plānotā žoga novietojums atbilstoši tehniskajam projektam. Šādā gadījumā tiktu izbūvēts

1580 metrus garš žogs, kas ietvertu pašvaldības īpašumā ierīkoto stādījumu visu centrālo daļu, tostarp arī teritoriju ap Mudurgas dižakmeni.

3.7.1. pielikumā ir attēlots arī alternatīvs žoga novietojums teritorijas dienvidu daļā, žoga garums 904 metri. Šādā gadījumā netiktu iežogota teritorija ap Mudurgas dižakmeni un Mudurgas upīti, kas apmeklētājiem būtu brīvi pieejama.

Abos žoga novietojuma variantos tiek iežogota kokaugu kolekcijas vērtīgākā daļa. Dabas aizsardzības plānā piedāvātajā alternatīvajā variantā ierīkojamais žogs ir par 676 metriem īsāks un Mudurgas dižakmens būtu apmeklētājiem brīvi pieejams. Šādā gadījumā brīvi pieejama būtu arī daļa no labiekārtojuma (šūpoles, atpūtas vieta, tualete), kas var prasīt papildus izdevumus tās uzturēšanai, kā arī netiek iežogota arī daļa no citzemju augu sugu stādījumiem, kas atrodas teritorijā ap Mudurgu un Mudurgas dižakmeni. Izvērtējot pieejamos finanšu resursus un teritorijas iežogšanas aktuālākās vajadzības, ir iespējamas vēl citas alternatīvas žoga novietojumam.

B.2.1. Citzemju kokaugu sugu stādījumu regulāra kopšana

Pastāvīgi veicama bīstamo, slimu, nokaltušo koku, kas apdraud apmeklētājus, citzemju kokaugu sugu stādījumus un izveidoto infrastruktūru, izvākšana, kā arī esošo lielo koku vainagu sakopšana atbilstoši arboristu un dendrologa ieteikumiem un veiktajām inventarizācijām.

Koku kopšana plānojama pēc budžeta iespējām atbilstoši arboristu atzinumā norādītajām prioritātēm (Koku inventarizācija Lēdurgas dendroloģiskais parks, Lēdurga. U.Sniķis, D.Strēle, E.Neilands, I.Erdmane, M. Hower, L. Kalvāne. 24.08.2015.). Koku kopšanu veic sertificēts arborists vai Lēdurgas Dendroparka darbinieki atbilstoši arborista rekomendācijām.

Veicama invazīvo un ekspansīvo sugu ierobežošana, jo dažas kokaugu sugas apkārtnē izplatījušās tādos apjomos, ka no zinātniski interesanta fakta par tām jau var runāt kā par vides problēmu.

Veicama teritorijas atbrīvošana no pašizsējas sējeņiem, atzēlumiem, tā radot brīvas lauces jauniem stādījumiem.

Dabiski izsējušos introducentu eksemplāri izstādāmi vietās, kur tie var netraucēti augt.

Jaunstādu izstādīšanas vieta jāpiemeklē, atbilstoši augšņu un biotopu īpatnībām.

Veidojamas ziemciešu ekspozīcijas, kuras var tikt daļēji integrētas “kokteiļdobju” stādījumos, taču tās nevajadzētu pārāk safragmentēt un izkaisīt pa visu teritoriju, kas vairs nav ne vizuāli iespaidīgi, ne praktiski no kopšanas viedokļa.

Citzemju kokaugu sugu stādījumu kopšanā un augu pavairošanā jāņem vērā sugu individuālās augšanas īpatnības, piemērotība klimatiskiem un citiem apstākļiem. Nolemjot, kurus stādījumus attiecīgajā brīdī kopt, jāņem vērā konkrētā situācija, kas var būt ļoti mainīga un ilgākā laikposmā nav prognozējama. Attīstot stādījumus, augu pavairošanai nepieciešamības gadījumā būvējama siltumnīca.

Pakāpeniski retinot, samazināt Amerikas sarkano ozolu skaitu V, VII un XV nogabalā, veidojot ainavu un saglabājot vizuāli izteiksmīgākos un veselīgākos eksemplārus. Pakāpeniski retinot, ierobežot kalnu kļavu stādījumus II nogabala 5. un 6. sektorā. Retināt parastās zirgkastaņas, klājeniskās jeb zvilnāja ciedru priedes (slimās īpaši), Maķedonijas priedes. Jāatturas no jaunu sablīvētu kokaugu stādījumu ierīkošanas.

Detālāk veicamie pasākumi aprakstīti rekomendācijās konkrētu nogabalu apsaimniekošanai (citzemju kokaugu sugu stādījumu nogabalu shēma dota 3.6.1. pielikumā, apakšnogabali (sektori) ir norādīti 3.6.2. pielikumā, kas ir pieejams Krimuldas novada pašvaldībai un Dabas aizsardzības pārvaldei).

Veicot koku kopšanu, visos nogabalos jāņem vērā arboristu atzinumā minētās prioritātes un rekomendācijas (“Koku inventarizācija Lēdurgas dendroloģiskais parks, Lēdurga. U.Sniķis, D.Strēle, E.Neilands, I.Erdmane, M. Hower, L. Kalvāne. 24.08.2015.”).

B.2.1.1. Apsaimniekošanas pasākumi I nogabalam

Šī stādījumu daļa pilda un nākotnē līdz ar tūrisma informācijas centra izbūvi un šobrīd brīvā lauka apgūšanu arvien vairāk pildīs teritorijas „durvju” reprezentācijas funkcijas.

Vecais iebraucamais ceļš ir nozīmīgs ainavas elements, no kura paveras skati uz strauta gultni. Šie abi ainavas elementi skatāmi nesaraujamā saistībā.

Saglabājams līkumainais alejas ceļš kā romantiskas lauku ainavas elements, neuzkrītoši to iesaistot kopējā celiņu tīklā, attīstot jaunās teritorijas – lauku uz ziemeļrietumiem no alejas.

Nepieciešams regulāri veikt alejas koku vainagu kopšanu, lai novērstu nokaltušo koku un lielo zaru radīto apdraudējumu, kā arī veikt iebraucamā ceļa kreisajā pusē esošo balto vītolu *Salix alba* vainagu kopšanu. Koku kopšana veicama atbilstoši prioritātēm un rekomendācijām arboristu atzinumā (Koku inventarizācija Lēdurgas dendroloģiskais parks, Lēdurga. U.Sniķis, D.Strēle, E.Neilands, I.Erdmane, M. Hower, L. Kalvāne. 24.08.2015.). Saskaņā ar iepriekš minēto arboristu atzinumu alejā noteikti ir jāsakopj 25 koki.

Alejas tuvumā nav stādāmi liela izmēra koki. Uz austrumiem vidēja auguma (var arī atsevišķus lielāka auguma kokus vai kompakas grupas) koku stādīšana pieļaujama un pat nepieciešama strauta pretējā krastā, tai pašā laikā raugoties, lai strauta gultnes ieplaka saņemtu pietiekami daudz saules.

Strauta gultnes ieplaku var izmantot masīviem mitrumu mīlošu ziemciešu, kā arī neliela līdz vidēja auguma dekoratīvo krūmu stādījumiem, iespējams, starp tiem izveidojot līkloču taku, kas ik pa laikam nonāk uz alejas celiņa.

Lauku uz ziemeļrietumiem no alejas plānot kā intensīvi kopjamu stādījumu ekspozīciju ar celiņu tīklu, kas ar zināmu periodiskumu savienots ar alejas ceļu. Šajā intensīvi kopjamajā ekspozīcijā stādāmi krūmi, kuru augstums nepārsniedz 1 metru (atsevišķi var būt lielāki). Gar lauka ziemeļrietumu malu stādāmi lielāki krūmi, un aizmugurē iespējams plānot pat koku rindu. Šī varētu būt vieta, kur tiktu reprezentēts A. Janitēna veikums dekoratīvo ābeļu un ceriņu hibridizācijā (pavairojot perspektīvākos dabas pieminekļa teritorijā augošos hibrīdus un izstādot kompakts grupās pa 3-5 eksemplāriem no katra klona).

Pie vārtiem stādītā kokaugu zemo formu grupa retināšanas nolūkos varētu tikt reorganizēta un daļa augu pārstādīta intensīvi kopjamajās ekspozīcijās.

Amerikas sarkano ozolu grupa (I nogabala sektors I-6 un VII nogabals) iespēju robežās retināma. Tā kā zem ozoliem lielākoties nekas neaug, mēģināt ieviest ēncietīgas zemes sedzēju sugas (*Vinca*, *Paxistima*, *Pachysandra*, *Euonymus nana*).

B.2.1.2. Apsaimniekošanas pasākumi II nogabalam

Pie ieejas citzemju kokaugu sugu stādījumu teritorijā iestādītā riekstkoku audze (II un nedaudz III nogabals) diemžēl ir smagi cietusi ziemās ar nepastāvīgu klimatu un lielā mērā zaudējusi vizuālo izteiksmību. Jau ir veikta bīstamāko koku novākšana, taču spriežot pēc sēņu infekciju izplatīšanās apjomiem, problēma saglabāsies. Būtu vēlams ievākt riekstkoku riekstus un laicīgi veikt jaunus koku stādījumus, pirms vecie koki ir aizgājuši bojā. Perspektīvā jārēķinās, ka šajā vietā saglabāsies tikai atsevišķi veselīgākie dažu sugu eksemplāri.

Saglabāt perspektīvākos (dabā atzīmēti) dekoratīvo un pārtikas ābeļu un bumbieru sēkļaudžus, sakopt vainagus, perspektīvākos pavairot izstādīšanai jaunveidojamā reprezentācijas zonā I nogabalā.

Nepieciešamības gadījumā pieļaujama pārblīvēto *Acer saccharinum*, *Acer pseudoplatanus* stādījumu retināšana sektoros II-4, II-5, II-6.

B.2.1.3. Apsaimniekošanas pasākumi III nogabalam

III nogabals veido trīsstūri, kura piemērotākā attīstības perspektīva būtu lauce vai ziemciešu un zemo krūmu stādījums, kas ļautu novērtēt līdzās augošos koku stādījumus.

Stādījumu rekonstrukcija – ainavu arhitekta vadībā revidējama bārbeļu „kokteiļdobe”, irbulene pārvietojama uz intensīvi kopjamu ekspozīciju.

Jautājums par riekstkoku audzes apsaimniekošanu skatīts pie apsaimniekošanas pasākumiem II nogabalam.

B.2.1.4. Apsaimniekošanas pasākumi IV nogabalam:

Veikt regulāru zāles pļaušanu.

Nepieciešamības gadījumā turpināt pārblīvētās dižskābaržu audzes retināšanu, izvēcot nomāktos un augtspēju zaudējušos eksemplārus.

Veikt krūmu tīrīšanu IV-6 sektorā, ļaujot dabiski atjaunoties forsītijām un zilo sausseržu taksoniem, ierobežojot rožu izplatību kompaktās grupās, iztīrot parastās kļavas pašizsēju.

Veikt vērtīgāko ābeļu atjaunināšanu vai pavairošanu stādījumu atjaunošanas nolūkos citā vietā, jo šeit stādījumi ir pārāk blīvi.

B.2.1.5. Apsaimniekošanas pasākumi V nogabalam

Iztīrīt neperspektīvos dekoratīvo ābeļu sēkļaudžus (tika apzīmēti ar lentām), veikt atlikušo ābeļu vainagu kopšanu, perspektīvākos klonus pavairot izstādīšanai reprezentācijas nolūkiem I nogabala jaunapgūstamajā teritorijā.

Sakopt ceriņu, pīlādžu, vilkābeļu hibrīdu grupas, perspektīvā saglabājot un pavairojot tikai zinātniski nozīmīgākos un praktiski vērtīgākos (dekoratīvākos) sēkļaudžus.

Pēc nepieciešamības retināt vietējo kokaugu sugu (lazdas, kļavas) traucējošos eksemplārus, kas traucē vērtīgāko introducentu augšanai.

B.2.1.6. Apsaimniekošanas pasākumi VI nogabalam

Lielāko daļu nogabala aizņem vietējo koku audze.

Dendroloģiski nozīmīgākā ir centrā izvietotā dobe ar vērtīgiem rododendru u.c. taksoniem.

Jautājumā par rododendriem šajā un arī citos nogabalos, ieteicams „neizmētāt” viena taksona krūmus pa vienam vai dažiem vairākos nogabalos, bet gan veidot lielākas grupas, kas ziedēšanas laikā rada lielu vizuāli efektīvu krāsu laukumu, turklāt šādā situācijā vienkāršāka ir arī grupas stādījumu kopšana. Ar kūdras uzlabotām vidēja un liela auguma rododendru dobēm ieteicama ēncietīgu zemes sedzēju stādīšana, lai samazinātu cīņai ar nezālēm nepieciešamos resursus.

Atsevišķu vasarzaļo rododendru taksonomiskā piederība vēl skaidrojama.

Daļu zema auguma kokaugu perspektīvā būtu ieteicams pārvietot uz intensīvi kopjamām zonām, viena no tādām varētu būt arī VI nogabala centrālā daļa.

B.2.1.7. Apsaimniekošanas pasākumi VII nogabalam

Absolūta prioritāte šajā nogabalā ir Latvijas dendroloģiskajos stādījumos ļoti reta taksona - *Quercus castaneifolia* saglabāšana.

Pieļaujama un ieteicama atsevišķu savstarpējā konkurencē cīņu zaudējušu sarkano ozolu izvākšana (skatīt arī I nogabalu).

Syringa villosa grupas saglabāšanas lietderība būs novērtējama pēc tam, kad tā būs ataugusi.

Perspektīvā vizuāli iespaidīga varētu veidoties *Hydrangea paniculata* 'Grandiflora' grupa.

B.2.1.8. Apsaimniekošanas pasākumi VIII nogabalam

Lielāko daļu VIII nogabala aizņem vietējo koku audze (nedaudz pamatoti retināta) ar atsevišķām eksotu grupām.

Teritorijai ir vajadzīgs ainavas attīstības redzējums (ainavu arhitekta palīdzība).

Noteikti saglabājami un atjaunināmi sausseržu krūmi – iespējams, ka starp tiem var atrasties kāds no neatrastajiem taksoniem.

B.2.1.9. Apsaimniekošanas pasākumi IX nogabalam

IX nogabalā ir koncentrēti vērtīgi ošu un liepu kolekcijas taksoni, diemžēl īpaši, oši ir sastādīti tik blīvi, ka noēnojot tie jau iznīcina cits citu. Holandes slimības iespaidā ir zaudēti vērtīgi vīksnu un gobu taksoni.

Veidojot jaunus Pensilvānijas un zaļā oša stādījumus, ieteicams retināt šo sugu eksemplārus IX nogabalā, atbrīvojot dzīves telpu retākiem un kaprīzākiem taksoniem.

Nogabalā konstatēta neliela mazās kapmirtes apaļlapu formas audze, kas noteikti būtu jādublē vēl kādā vietā.

B.2.1.10. Apsaimniekošanas pasākumi X nogabalam

X nogabals izvietots meliorētā un stipri pārveidotā kūdrainā palienē. Diemžēl no kādreizējiem stādījumiem šeit ir palikušas nožēlojamas atliekas. Tai pašā laikā šī varētu būt piemērotākā vieta (sektors X-1) vidēja un liela auguma kārklū un vītolu kolekcijas atjaunošanai.

Nogabala austrumu daļā (sektors X-2) turpināt kritisku stādījumu izvērtēšanu, veicot pārblīvēto stādījumu retināšanu un atlikušo koku vainagu kopšanu.

Turpināt vilkābeļu taksonu izvērtēšanu sektorā X-3.

B.2.1.11. Apsaimniekošanas pasākumi XI nogabalam

XI nogabals ar vēsturisko dižakmeni un ainavisko nelielo dīķi ir viena no vizuāli augstvērtīgākajām dabas pieminekļa ainavu zonām, kur būtu rūpīgi jāplāno jaunie stādījumi.

Viena no būtiskākajām problēmām ir dīķa izžūšana vasarā.

Steidzami jāatjaunina retākie plūškoku taksoni, īpaši melnā plūškoka šķirne 'Marginata', kuram palikuši tikai daži dzīvi dzinumi.

Sektora XI-1 austrumu daļā haotiski vērtīgu kokaugu stādījumi dziļā noēnojumā (arālija, stefanandra), tomēr tie ir citās kolekcijas daļās stādītu taksonu dublējošie stādījumi. Tomēr, veidojot taku pa strauta labo krastu, šie stādījumi būtu vietā. Nogabala rietumu daļā (sektors XI-2) stādījumu pieejamība ir ļoti ierobežota mitrās kūdrainās augsnes dēļ.

Sektoru XI-2 un X-1 saulainākās vietas varētu būt piemērotas skaraino hortenziju šķirņu kolekcijas un ekspozīcijas izveidei. Ieteicams veikt eksperimentālus stādījumus.

B.2.1.12. Apsaimniekošanas pasākumi XII nogabalam

Aktuālākais jautājums XII sektora apsaimniekošanas plānošanā ir pieejamība, mitrā kūdrainā augsne un vairāk nekā metru augstais lakstaugu klājs vasarā šo vietu padara praktiski nepieejamu. Lai nevajadzētu pļaut visu teritoriju, ieteicams regulāri pļaut celiņus, kas savieno nozīmīgākos nogabala kokaugu taksonus, pārējo zālāju nopļaujot vasaras beigās vai agrā rudenī.

Dendroloģiski nozīmīgi jaunie balteglu stādījumi dīķa dienvidu krastā (sektors XII-1), alkšņi, skābarži, papeļu kolekcija (sektors XII-4, XII-5), kā arī Krimas liepas, Amerikas liepas un oši (sektors XII-4).

Ieteicams atjaunināt pārblīvēti stādīto papeļu taksonus.

Uz rietumiem no sektora XII-5 privātās zemēs konstatētas brikšņos izaugušas Korejas ciedrupriedes un vairāki citi kokaugu taksoni. Šie taksoni ir dublēti dabas pieminekļa centrālās daļas stādījumos, tomēr ieteicams informēt zemes īpašniekus vai valdītājus par viņu teritorijā esošajām dendroloģiskajām vērtībām un tās saglabāt.

B.2.1.13. Apsaimniekošanas pasākumi XIII nogabalam

XIII nogabalu aizņem dabiska mežaudze ar atsevišķiem maznozīmīgiem eksotiem, kas perspektīva varētu tikt izmantota kā stādījumu tālākās attīstības teritorija.

Lēzenā nogāze varētu būt piemērota gan alpinārija, gan rekreācijas zonas izveidei (zaļais teātris ar skatuvi un amfiteātrim līdzīgi izvietotām skatītāju sēdvietām). Taču šis neapšaubāmi ir tālākas attīstības jautājums.

B.2.1.14. Apsaimniekošanas pasākumi XIV nogabalam

Viens no galvenajiem XIV nogabala attīstības un apsaimniekošanas uzdevumiem ir padarīt šo nogabalu pieejamu apmeklētājiem. Šim nolūkam varētu kalpot taka no dīķa pa strauta labo krastu, veidojot loku pa nogabala perimetru un dažas savienojošas takas caur tūju sējeņu audzi un citur – maršruta dažādošanai. Perspektīvā gar takas malām varētu veikt jaunus stādījumus.

Nogabalā ir rietumu tūjas sēklaudžu audze. Audzei nepieciešama saudzējoša retināšana, izcērtot sniega izlauztos un konkurencē novājinātos eksemplārus. Noteikti saglabājami un atjaunojami (ar spraudņiem) daži perspektīvākie eksemplāri.

Vīnes meža izcelsmes zirgkastaņu audzei galvenā vērtība ir tās lielākais trūkums – salīgums Latvijas klimatā, kā ļoti labs piemērs sugas stādāmā materiāla proveniencas (izcelsmes) nozīmei. Taču šī zirgkastaņas jau ir dublētas IV-5 sektorā.

Lai arī lielākajai daļai tūju sēklaudžu nav lielas zinātniskas un praktiskas vērtības, šis nogabals varētu būt noderīgs kā rekreācijas zona, piemēram, orientēšanās sacensības „raganu

mežā” (tūju biežoknis un spokainās zirgkastaņas). Tas, protams, neizslēdz nogabala izmantošanu nopietnākiem nolūkiem.

B.2.1.15. Apsaimniekošanas pasākumi XV nogabalam

XV nogabals ir vislielākais un visblīvāk apstādītais, iespējams, pēc jauna celiņu tīkla izveides, tas būtu jāsadala vairākos nogabalos, lai atvieglotu stādījumu dokumentēšanu un apsaimniekošanu.

Teritorijā ir daudz Latvijā ļoti reti stādītu un pat unikālu kokaugu taksonu, taču arī šī nogabala lielākā problēma, kas apdraud šo kokaugu pastāvēšanu, ir nenormālais stādījumu blīvums.

Absolūta prioritāte ir priežu stādījumu retināšana, prioritāri likvidējot priežu dzinumus vēža visvairāk inficētos eksemplārus.

Retināt Amerikas sarkanā ozola audzes, atstājot atsevišķus ainaviskus eksemplārus (t.sk. rudenī iespējams novērot lapu krāsošanos).

Fiziski novecojuši ir ceriņu stādījumi, tai skaitā sēkļaudži, no kuriem daļa varētu būt perspektīvi. Tā kā apmeklētāji bija aprāvuši etiķetes, no jauna jāizvērtē parastā ceriņa sējeņi, atlasot perspektīvākos un pavairojot tos dublēšanai reprezentācijas zonā pie I nogabala jaunajiem stādījumiem.

Fiziski novecojuši un sablīvēti ir fizokarpu, filadelfu un citu krūmu stādījumi. Tie būtu jāatjaunina (ar spraudņiem vai sēklām, atkarībā no taksona) un jāizstāda piemērotākās vietās un attālumos.

Rietumu tūjas sēkļaudžu audzes daži konkurencē novājinātie, bet pēc zaru formas ļoti interesantie eksemplāri pavairojami ar spraudņiem un atjaunināmi vietā, kur tiem būs normāli augšanas apstākļi.

Izstādīt no bijušās kokaudzētavas teritorijas rododendrus un citus sablīvējumā augošos krūmus. Veidot viena taksona rododendru grupas.

Izstādīt no pilnīga noēnojuma piemērotā vietā lakstveida arālijas, hostas un citus nozīmīgākos lakstaugus.

B.2.2. Mežā stādīto citzemju taksonu kopšana un dendroloģisko stādījumu apsaimniekošana ārpus dabas pieminekļa teritorijas

Atēnot vērtīgākos introducentus (dendrologa uzraudzībā) vietās, kur tie stādīti mežā vai meža ceļu malās.

Plānojot zālāja pļaušanu un krūmu ciršanu, tas jāveic, ņemot vērā norādījumus ekspertu atzinumos un stādījumu inventarizācijas plānu, vispirms iezīmējot vietējo aizsargājamo augu un introducentu sējeņu atradnes.

Atsevišķu citzemju koku un krūmu stādījumi konstatēti arī ceļmalās dabas pieminekļa tuvākā un tālākā apkārtnē. Lielākā daļa no tiem ir bagātīgi dublēta dabas pieminekļa teritorijā esošajos stādījumos un nav nepieciešams tiem noteikt kādu īpašu aizsardzības statusu.

Skujkoku (pārsvārā) stādījumi pie Lēdurgas luterāņu baznīcas ir retināmi, izzāģējot konkurences novārdzinātos un zinātniski mazvērtīgos eksemplārus. Augsti vērtējama vietējo iedzīvotāju iniciatīvas grupas uzsāktā puķudobju veidošanas tradīcija daļā šīs teritorijas. Ar nelielu ainavu arhitekta palīdzību šī teritorija varētu veidoties, kā rekreācijas zona, kur tiekas,

kopā strādā un atpūšas visi interesenti. Dendroloģiski nozīmīgākos eksemplārus (galvenokārt baltegles) vēlams pavairot (potējot) un dublēt stādījumos dabas pieminekļa teritorijā.

Ārpus dabas pieminekļa teritorijas vairākās vietās konstatēti parastās egles šķirņu sējeņu stādījumi, no kuriem daži varētu būt perspektīvi. Šie oriģinālie eksemplāri saglabājami, tai skaitā vismaz 3 m rādiusā ap vainaga projekciju izcērtot konkurējošos kokus un krūmus. Perspektīvie eksemplāri jāpavairo ar spraudņiem, dublējot tos kolekcijā stādījumos dabas pieminekļa teritorijā.

B.2.3. Dendroloģisko stādījumu attīstības plānošana

Dabas pieminekļa teritorijas plānošanā nepieciešams paredzēt aizsargātā vietā izvietotas intensīvi kopjamas zonas, kur atbilstoši noteiktu augu grupu prasībām tiek atbilstoši sagatavota augsne, pārvietoti un/vai no jauna (normāli kopjamā izvietojumā) stādīti:

1) zema un vidēja auguma kokaugi (rododendri, ēriķas, goltjēras, zemie bērzi, zemās skujkoku formas) – šim nolūkam varētu būt piemērota vieta Korejas ciedrupriedes *Pinus koraiensis* un Maķedonijas priedes *P. peuce* jauktajos stādījumos teritorijas centrālajā daļā pēc tam, kad būs izvākti ar priežu dzinumu vēzi vairāk inficētie Korejas ciedrupriežu eksemplāri, kā arī retināti abu sugu konkurences iespaidā novārdzinātie eksemplāri;

2) saulainu un relatīvi sausu augšņu sugas (spirejas, bārbeles, savvaļas rozes, irbulenes, slotzari, cītizi, klintenes, arī zemie pīlādži u.c.);

3) ceriņu dārzs;

4) ziemciešu ekspozīcijas var tikt daļēji integrētas citos stādījumos, taču tās nevajadzētu pārāk safragmentēt un izkaisīt pa visu teritoriju, kas vairs nav ne vizuāli iespaidīgi, ne praktiski no kopšanas viedokļa;

5) hipotētiski var tikt apsvērta dekoratīvo ābeļu ekspozīcijas izveide, jo liela daļa no šobrīd dzīvi palikušajām nav estētiski baudāmā stāvoklī.

Sadarbībā ar ainavu arhitektu nepieciešams izveidot (ar ūdens padevi laistīšanai nodrošinātas) vienu vai dažas intensīvi kopjamas lielas dobes (ar vai bez alpinārija elementiem) saulainā, labi drenētā vietā un/vai slīpā nogāzē, kur neuzkrājas lieks mitrums. Šādos apstākļos pārvietot un koncentrēt zemo skujkoku formu, ēriķu, brukentāliju, aurīniju un citu zema līdz vidēja auguma klinšu augu kolekcijas.

Sadarbībā ar ainavu arhitektu nepieciešams plānot vienu vai vairākas dobes, kur ar nekaļķotu kūdru ielabotā augsnē tiek stādīti rododendri, virši, citas skābā un mēreni mitrā augsnē augošas kokaugu sugas. Lai mazinātu apsaimniekošanas darbu apjomu pie lielākajiem rododendriem var stādīt ēncietīgos zemessedzējus (kapmirte, pahisandra, paksistima). Nepieciešams apvienot vienā vizuāli efektīvā grupā Šlipenbaha rododendrus, kuri šobrīd ir „izmētāti” vismaz 4 dažādās vietās. Pārstādīt nonīkušās peonijas, hostas. Analogi jārikojas ar citiem izklīdētajiem zemo kokaugu un lakstaugu stādījumiem no bijušās kokaudzētavas.

Neaizstādīt lauces (!), drīzāk atbrīvot brīvas teritorijas, ciktāl tas nav pretrunā ar dendroloģiski nozīmīgu objektu saglabāšanu.

Dendroloģisko stādījumu zonu, kur koncentrēta lielākā citzemju sugu daļa, varētu konceptuāli sadalīt vēl četrās zonās: reprezentatīvajā, izglītojošā, vēsturiskajā, aktīvajā zonās, kuru funkcijas tomēr pārklāsies.

B.3.1. Dendroloģiskās kolekcijas dokumentācijas sagatavošana

Nepieciešams ieviest un veikt sistemātisku augu materiāla dokumentāciju un uzskaiti, balstoties uz plānotā ceļu un taku tīkla norobežotajiem citzemju kokaugu sugu stādījumu nogabaliem, ieviešot kolekciju uzskaites un kartēšanas sistēmu pa šiem nogabaliem, kas atvieglotu kolekciju uzskaiti, kā arī vienkāršotu darbus no apsaimniekošanas viedokļa.

Ienākošā augu materiāla izcelsmes reģistrācijas uzsākšana, kas īpaši nepieciešams, ja tiks uzsākta sēklu un stādu apmaiņa zinātniskos un eksperimentālos nolūkos.

1. Uzsākt ienākošā augu materiāla izcelsmes reģistrāciju, pakāpeniski iekļaujot reģistrā arī kolekcijā esošos augu taksonus, uzskaitot šādus rādītājus:

1) Reģistra numurs, ko saglabāt un pievienot inventarizācijas dokumentiem, etiķetēs, herbārijos, arī pavaddokumentos sēklām vai citam pavairojamam materiālam, kas tiek izplatīti tālāk. Tas ļauj vienmēr „atgriezties” atpakaļ un nepieciešamības gadījumā atrast informāciju par auga izcelsmi. Iespējamais modelis: Ld 1008 14 (Ld – Lēdurga, 1008 – saņemtā auga vai augu partijas kārtas numurs tajā gadā, 14 – 2014 kā auga saņemšanas gads. Ja vienā porcijā tiek saņemti vairāki viena taksona augi ar vienādu izcelsmi, to norāda reģistra numurā - Ld 1008(3) 14, kur iekavās norādīts eksemplāru skaits. Tikai īpašos (!) gadījumos, ja runa ir par īpaši (!) nozīmīgiem eksemplāriem, uzskaiti var diferencēt līdz atsevišķiem eksemplāriem (Ld 1008(3)-1 14, Ld 1008(3)-2 14, Ld 1008(3)-3 14 ...).

2) Auga nosaukums, ar kādu augs saņemts, parasti latīņu valodā. Ja vēlāk auga taksonomiskā piederība tiek mainīta vai precizēta, norādi par sākotnējo nosaukumu vienmēr (!) saglabā izcelsmes informācijā.

3) Auga izcelsme - iespējami precīzs vietas apraksts, ja ir, - ģeogrāfiskās koordinātes. Stādaudzētavas nosaukums vai jebkura cita iespējami precīza informācija par konkrētā stāda ieguves faktu (arī kas, piemēram, dāvinājis, kas ievācis savvaļā, kādas ekspedīcijas laikā).

4) Datums, kad augs nonācis kolekcijā.

2. Gadījumā, ja tiek saņemtas sēklas, tam ievieš atsevišķu reģistru, fiksējot tos pašus rādītājus, ko stādiem. Sēklu reģistru apvienot ar stādu reģistru nav lietderīgi, tā kā ļoti bieži sēklas izrādās dīgt nespējīgas, izaugušie stādi ne vienmēr atbilst cerētajam taksonam un tiek izbrāķēti. Tikai tad, ja no sēklām tiek izaudzēti dendroloģisko stādījumu kolekciju papildināšanai noderīgi stādi, tos reģistrē vispārējā kārtībā, pie izcelsmes norādot arī sēklu izcelsmi un saņemšanas gadu.

3. Iespējami precīzā kartogrāfiskajā materiālā tiek fiksēta augu stādīšanas vieta, izvairoties no „kokteiļdobēm” un jebkuras pārāk blīvas vizuāli līdzīgu taksonu kopā sastādīšanas, kas vēlāk var radīt pārpratumus ar augu identifikāciju.

4. Ieviest sistēmu citzemju kokaugu sugu stādījumu apsaimniekošanas un taksonu uzskaites vienkāršošanai. Pašlaik dendroloģiskās izpētes gaitā ir izveidota un tiek piedāvāta 15 nogabalu sistēma, kuru var modificēt atkarībā dendroloģisko stādījumu teritorijas turpmākās attīstības vajadzībām un funkcionālajiem uzdevumiem.

5. Regulāri nodrošināt kolekciju reģistru un grafiskā materiāla dublēšanu, kā arī drukātās versijas gadījumiem, ja elektroniskā versija tiek zaudēta.

B.4.1. Zālāju uzturēšana

Zālājs Aģes labajā krastā atbilst īpaši aizsargājama biotopa *Mēreni mitras pļavas* statusam, tomēr pēdējos gadus tas netiek apsaimniekots un pakāpeniski aizaug ar kokiem un krūmiem, un vienkāršojas zālāja augu sabiedrības. Šie zālāji ir dzīvotne griezei, barošanās vieta mazajam

ērglim, potenciāla dzīvotne zirgskābeņu zilenītim, kā arī citām bezmugurkaulnieku un putnu sugām, tai skaitā apputeksnētājiem. Samazinoties zālāja platībai un vienkāršojoties augu sabiedrībām, samazināsies tā piemērotībai aizsargājamo sugu pastāvēšanai un kopējā sugu daudzveidība. Nepieciešams atsākt to apsaimniekošanu, regulāri (katru gadu vai reizi divos gados) nopļaujot un nopļauto sienu (zāli) izvēcot. Pļaušanu ieteicams veikt pēc 15.jūlija. Zālājā saglabājami atsevišķi (2-4 gab.) krūmu puduri. Gar zālāja malu (zālājā) augošie koki un krūmi jāizcērt, lai nesamazinātos zālāja platība. Zālājā esošā bērzu grupa (puduris) jāretina, saglabājot to kā atsevišķu retu koku grupu. Nav pieļaujama zālāja apbūvēšana, apmežošana vai uzarsana.

Līdzīgi apsaimniekojams – nopļaujot un novācot sienu (zāli) vai noganot – arī zālājs “Ķipkalnu” īpašumā.

Par zālāju apsaimniekošanu iespējams saņemt atbalsta maksājumus saskaņā ar Lauku attīstības programmu 2014.-2020. gadam (<http://www.lad.gov.lv/lv/atbalsta-veidi/platibu-maksajumi/platibu-maksajumu-veidi/>).

Zālāju fragmenti saglabājami arī citzemju kokaugu sugu stādījumu teritorijā un pļaujami ne biežāk kā 2-3 reizes sezonā.

Turpmākā zālāju apsaimniekošanā, sekojot līdzī zālāju sugu sastāvam un zelmeņa struktūrai, ieteicams izmantot Dabas aizsardzības pārvaldes sagatavoto izdevumu “Vadlīnijas aizsargājamo biotopu saglabāšanai Latvijā. III daļa. Zālāji” Solvitas Rūsiņas redakcijā un konsultēties ar sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificētiem ekspertiem.

B.4.2. Bioloģiskās daudzveidības veicināšana mežos

Ekstensīvi apsaimniekotas mežaudzes dabas pieminekļa teritorijā ir ļoti nozīmīgas teritorijas ainavai un bioloģiskajai daudzveidībai. Meža apsaimniekošanu ieteicams veikt saskaņā ar šādiem principiem:

1. Koku ciršana veicama ārpus putnu ligzdošanas perioda un galvenās tūrisma sezonas (ieteicams oktobrī – februārī).

2. Koku ciršanu veicama pakāpeniski, kopšanas vai izlases ciršu veidā (izņemot kaitēkļu savairošanās gadījumus, kad izcērtami visi bojātie un tieši apdraudētie koki), atbilstoši mežaudzes sastāvam un augšanas apstākļiem izvēloties izcērtamos un atstājamus kokus, atvēruma lielumu utml.

3. Pastāvīgi saglabājami veselīgākie vecākie un resnākie, ainaviski nozīmīgākie koki (vismaz 5 uz 1 hektāru).

4. Saglabājami dobumainie koki. Vecās kapsētas teritorijā (īpašuma “Dendroparks” 7. nogabals, skat. teritoriju Nr. III individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 2. pielikumā dabas aizsardzības plāna 5.1. nodaļā) saglabājami pēc iespējas visi vecie un dobumainie koki, izņemot bīstamo koku (koki, kas apdraud cilvēkus vai infrastruktūru) novākšanu.

5. Saglabājamās resnākās kritālas dažādās sadalīšanas pakāpēs un stāvoši nokaltuši koki un stumbeņi (kopā vismaz 4 kritālas un sausokņi uz 1 hektāru; saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 935, 18.12.2012. “Noteikumi par koku ciršanu mežā”: 55. *Ja cirsma ir sausi koki, tos cērtot, saglabā vismaz četrus (rēķinot uz cirsmas hektāru) resnākos kritušus, nolauztus vai stāvošus sausus kokus, vispirms izvēloties tos, kuru diametrs 1,3 metru augstumā no sakņu kakla vai lūzuma vietā, ja tā ir zem 1,3 metru augstuma no sakņu kakla, ir lielāks par 50 centimetriem.*).

6. Saglabājamās mežaudzēs esošās vijīgās efejas atradnes un citzemju sugu koki un krūmi. Efejas atradnēs (3.4. pielik., individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta

2. pielikums dabas aizsardzības plāna 5.1. nodaļā), veicot kopšanas un izlases cirtes, saglabājamās koku grupas, kas nodrošina efejai nepieciešamo daļējo noēnojumu.

7. Pēc iespējas saglabājami ozoli, liepas, oši, gobas, veicinot platlapju meža veidošanos.

8. Saglabājams pamežs, ciktāl tas netraucē meža atjaunošanos.

9. Pieļaujama bīstamo koku novākšana, īpašumu robežstīgu ierīkošana un uzturēšana, taku ierīkošana un uzturēšana.

B.4.3. Bezmugurkaulnieku daudzveidības palielināšana un uzturēšana

Liela bezmugurkaulnieku daudzveidība ir ekosistēmu stabilitāti un citu dzīvnieku barošanas nodrošināošs faktors. Intensīvi apsaimniekotās un cilvēka darbības stipri ietekmētās vietās parasti ir maz bezmugurkaulnieku daudzveidību nodrošināošu struktūru – neskarta vai maz ietekmēta zemsedze, atmirusi koksne un tml.

Lai sekmētu bezmugurkaulnieku daudzveidības palielināšanos un saglabāšanos, nobirušo koku lapu savākšanu ārpus mežaudzēm, kur tas netraucē stādījumu kopšanu, ieteicams veikt pavasarī, bet mežaudzēs nobirušās nesavākt vispār. Teritorijā iespēju robežās saglabājama atmirusī koksne – kritālas un sausokņi, kas resnāki par 20 cm diametrā – mežaudzēs vismaz 5 uz 1 hektāru, citur – pēc apstākļiem, ņemot vērā apsaimniekošanas un ainaviskos aspektus. Bezmugurkaulniekiem nozīmīgākās atmirušās koksnes struktūras ir lielākas par 20 cm diametrā.

Ieteicams ar ziedaugiem bagātus zālāju fragmentus nenoplaut līdz to noziedēšanai. Šādu zālāju fragmentu izvēlē svarīgs ir arī ainaviskais aspekts.

Papildus ieteicama vismaz 2-3 kukaiņu māju (viesnīcu) izveidošana, kas vienlaikus izmantojami arī kā izglītojoši objekti. Kukaiņu mājas veido no visdažādākajiem materiāliem – svaigākiem un vecākiem koku zariem, blūķīšiem, salmiem, akmeņiem, niedrēm u.c. materiāliem, kur patīk slēpties kukaiņiem un citiem bezmugurkaulniekiem. Gatavojot kukaiņu mājas, ieteicams konsultēties ar entomologu.

B.4.4. Putnu daudzveidības palielināšana un uzturēšana

Liela putnu daudzveidība ir ekosistēmu stabilitāti un citu dzīvnieku barošanas nodrošināošs faktors. Intensīvi apsaimniekotās un cilvēka darbības stipri ietekmētās teritorijās parasti ir maz putnu daudzveidībai nepieciešamo struktūru – dobumi ligzdošanai, pamežs, dabiska zemsedze, atmirusī koksne u.tml.

Putnu daudzveidības saglabāšanai svarīgi ir neveikt koku ciršanu putnu ligzdošanas laikā, saglabāt dobumainos kokus un pamežu, mirušo koksni, kā arī radīt bezmugurkaulnieku daudzveidībai piemērotus apstākļus (skat. iepriekšējo pasākumu).

Tā kā dabas pieminekļa teritorijā ir maz dabisko dobumu, ieteicama dažāda veida mākslīgo ligzdošanas vietu izvietošana un uzturēšana (būrīšu tīrīšana).

B.4.5. Saldūdeņu biotopu kvalitātes un funkcionalitātes uzlabošana

Teritorijā esošās ūdenstilpes – ir savulaik pārveidotas (Aģe un Mudurga) vai izveidotas (dīķi), līdz ar to ir nepieciešams veikt pasākums, kas uzlabotu to kvalitāti un funkcionalitāti.

1) Mudurgas strauta gultnē uzkrājušos nogulumu slāņa tīrīšanu jāveic mazūdens periodā, lai samazinātu uzduļķoto sedimentu ieskalosanos Aģes upē. Izvāktu materiālu nepieciešams aizvākt no strauta piekrastes. Pēc tīrīšanas ieteicama akmeņu (diametrs >30 cm) ievietošana strautā straujteču veidošanai atbilstoši literatūrā aprakstītajām rekomendācijām (piemēram, Urtāns 1989; Urtāns u.c. 2010; O'Grady 2006). Tas veicinās upes ūdens bagātināšanos ar skābekli un līdz ar to arī veicinās ūdens pašattīrīšanās procesus, uzlabos, papildinās un radīs jaunas dzīves vietas ūdens bezmugurkaulniekiem. Gar strautu esošās vaļņveida atbērtnes

(uzbērto smilti) nepieciešams izlīdzināt vai pilnībā aizvēkt, lai veidotos dabiska virszemes ūdeņu notece un dabiska piekrastes veģetācija atbilstoši mitruma gradientam. Papildus tas samazinās palu un erozijas riskus, jo pie liela ūdens apjoma lēzenā strauta piekrastes zona darbosies kā paliene (ūdens uzkrāšanas un lēnākas noteces zona). Strauta piekrastē esošo koku un krūmu stāvu ieteicams veidot tā, lai strauta noēnoto un nenoēnoto posmu attiecība būtu attiecīgi ~70:30.

Mudurgas krastu apauguma retināšana, atbērtnu izlīdzināšana un gultnes tīrīšana un tika īstenota jau plāna izstrādes laikā. Papildus vēl nepieciešams Mudurgas gultnē ievietot akmeņus, veidojot akmeņu sakopojumus un krācītes.

2) Uz Mudurgas strauta izveidoto dīķi nepieciešams iztīrīt, no tā izvācot uzkrājušos sedīmenu slāni. Izvāktu materiālu nepieciešams aizvēkt no piekrastes zonas. Dīķa ziemeļu un austrumu krastos nepieciešams saglabāt (vai izveidot) seklūdens zonas 2-3 m platumā. Dīķa iztīrīšana (padziļināšana) nodrošinās stabilāku temperatūras režīmu un lielāku skābekļa daudzumu ūdenī, savukārt seklūdens zonas ļaus attīstīties piekrastes veģetācijai, kas ir nepieciešama kā bezmugurkaulnieku dzīves vide un abinieku nārsta vieta.

3) Dīķi Aģes kreisajā krasta ir aizaugoši ar niedrēm un grīšļiem, vietām arī ar kokiem un krūmiem. Caur dīķu krastos izraktajām bebru alām aizplūst daļa ūdens. Dīķu atjaunošana palielinātu to ainavisko vērtību, kā arī veicinātu spilgtās purvuspāres populācijas saglabāšanos.

Ja dīķu tīrīšana/atjaunošana tiek veikta izmantojot tehniku (rokot/bagarējot), tad tā ir jāveic divās kārtās - pirmajā kārtā saglabājot neskartu 40-60 % platību no atklātā ūdens (kas nav apaudzis ar niedrēm/grīšļiem), bet otro kārtu veicot ne ātrāk kā 2 gadus pēc pirmās kārtas pabeigšanas (lai nostabilizētos ūdens fizikāli-ķīmiskie parametri un sāktu atjaunoties veģetācija).

Dīķos jāparedz seklūdens zonu saglabāšana vai izveidošana. Lai veicinātu veģetācijas atjaunošanos, iztīrītajā dīķī var iestādīt glīvenes, lēpes, ūdensrozes, elšus.

Dīķa krastos ieteicams veidot dabiskām krastmalām raksturīgu augāju. Vēlams izvērtēt arī iespēju izveidot dabiskos biotopus ar īpaši aizsargājamām augu sugām kā izziņas takas ekspoziciju, konsultējoties ar ekspertiem un ņemot vērā Nacionālā botāniskā dārza pieredzi.

4) Aģes upē valsts nozīmes ūdensnotekas uzturēšanas darbu ietvaros iespēju robežās veicama blīva ūdensaugu veidotā aizauguma un uzkrājušos organisko nogulumu slāņa izvākšana no upes gultnes, neskarot neaizaugušos posmus ar granšainu gultni un saglabājot augāju uz krastu nogāzēm. Pēc tīrīšanas ieteicama akmeņu (diametrs >30 cm) ievietošana upē straujteču veidošanai atbilstoši literatūrā aprakstītajām rekomendācijām (piemēram, Urtāns 1989; Urtāns u.c. 2010; O'Grady 2006).

B.4.6. Bebru darbības kontrole teritorijas ūdenstilpēs

Teritorijā ir bebru agrākās darbības pēdas un nepieciešams sekot līdzi, lai bebru darbība nenodara kaitējumu teritorijas dabas vērtībām. Nepieciešamības gadījumā nojaucami bebru veidotie aizsprosti un novēršamas citas nevēlamas bebru darbības sekas, kā arī veicamas bebru medības.

C.1.1. Apsaimniekošanas pasākumu monitorings un periodiska izvērtēšana

Lēdurgas dendroloģiskajos stādījumos atrodas sistemātiski ļoti sarežģītu ģinšu kolekcijas (pīlādži *Sorbus*, ābeles *Malus*, vilkābeles *Crataegus*, apses un papeles *Populus*, vītoli un kārkli *Salix* u.c.), kuru taksonomiskās piederības identifikācija ir augstākā mērā komplicēta. Turklāt virkne taksonu ir morfoloģiski ļoti līdzīgi, kā arī to morfoloģiskās pazīmes var neizpausties katru gadu, savukārt daudzu taksonu identifikācija iespējama tikai plaukšanas, ziedēšanas vai augļu laikā. Ir ievākts herbāriju materiāls, kura izvērtēšana vēl turpinās. Šo iemeslu dēļ 2014. un 2015. gadā veiktā inventarizācija uzskatāma par konceptuālu situācijas novērtēšanu, ieskicējot saglabājušos kolekciju aprises, identificējot problēmas un tuvākajos gados veicamos pasākumus to risināšanai.

Nav iespējams precīzi prognozēt citzemju kokaugu sugu stādījumu attīstību ilgākā laika periodā, ko var ietekmēt klimatiskie u.c. apstākļi.

Lai aktualizētu veicamos apsaimniekošanas pasākumus:

1) citzemju sugu stādījumu teritorijā ieteicams dendrologa apsekojums katru gadu pavasarī-vasaras sākumā, lai novērtētu stādījumu stāvokli un noteiktu un veiktu neatliekamākos kopšanas pasākumus;

2) nepieciešams vienu reizi 5 gados no dendroloģiskā, koku veselības un ainaviskā aspekta izvērtēt veikto apsaimniekošanas pasākumu rezultātus un citzemju kokaugu sugu stādījumu stāvokli. Tādēļ tiek plānots, ka šāda izvērtēšana notiks 2021. un 2026. gadā, teritoriju dabā apsekojot ekspertu komandai, ko veido dendrologs, arborists un ainavu arhitekts, kā arī Lēdurgas Dendroparka darbinieki. Izvērtēšanas laikā tiks veikti steidzamākie stādījumu kopšanas darbi un atzīmēti pārējie nepieciešamie darbi.

C.1.2. Atsevišķu bezmugurkaulnieku sugu sastopamības precizēšana

Dabas pieminekļa teritorijā esošais zālājs Aģes palienē ir potenciāli piemērota dzīvotne īpaši aizsargājamajai un Biotopu direktīvas 2. un 4. pielikumā minētajai sugai zirgskābeņu zīlenītim *Lycaena dispar*. Savukārt Aģes upe ir potenciāli piemērota dzīvotne īpaši aizsargājamajai un Biotopu direktīvas 4. pielikumā minētajai sugai zaļajai upjuspārei *Ophiogomphus cecilia*.

Teritorijas apsekošanu ar mērķi pārbaudīt zirgskābeņu zīlenīša un zaļās upjuspāres sastopamību veic bezmugurkaulnieku sugu aizsardzības jomā sertificēts eksperts atbilstoši metodikai.

D.1.1. Tūrisma infrastruktūras uzturēšana un pilnveidošana

Dabas pieminekļa teritorijā pastāv un tiek uzturēts un izmantots samērā plašs taku tīkls – gan stādījumu centrālajā daļā, gan meža un zālāju teritorijās.

Centrālā apmeklētāju pulcēšanās un pasākumu vieta ir pie Mudurgas dižakmens, kur ir ierīkota ugunsкура vieta un atpūtas vieta ar soliēm, galdu un atkritumu urnām. Turpat netālu pie Mudurgas ierīkotas šūpoles, ir pieejama arī sausā tualete.

Dendroloģisko stādījumu teritorijā ir ierīkots arī rotaļu laukums.

Pie ieejas dabas pieminekļa teritorijā ir ierīkots laukums automašīnu novietošanai, uzbūvēta saimniecības ēka, novietots informatīvais stends un ceļa zīme, kas dabas pieminekļa teritorijā ļauj iebraukt tikai apsaimniekotāju transportam.

Pie ieejas dendroloģisko stādījumu centrālajā daļā uzbūvēts namiņš (mazēka) ieejas biļešu tirdzniecībai.

Esošā infrastruktūra ir apsaimniekojama un uzturama līdz tās pārbūvei atbilstoši tālāk minētajiem nosacījumiem.

Pa pamatu ņemot teritorijā esošo infrastruktūru, 2014.-2015. gadā tika izstrādāts un ir apstiprināts tehniskais projekts “Lēdurgas dendroloģiskā parka rekonstrukcija, teritorijas labiekārtojums īpašumā “Dendroparks”, “Parks”, Lēdurgas pagastā, Krimuldas novadā, kad nr. 66560020523, 66560020633, 66560020416”, kurā paredzēta teritorijas infrastruktūras un labiekārtojuma attīstība Lēdurgas dendroloģisko stādījumu vides izglītības, tūrisma un rekreācijas piedāvājuma dažādošanai. Tehniskajā projektā ir paredzēts:

1) izveidot apmeklētāju centru ar biļešu un suvenīru tirgotavu, dabaszinību nodarbību telpu ar attiecīgo aprīkojumu, tualetēm un autobusu stāvvietu (atradīsies ārpus dabas pieminekļa teritorijas),

2) ierīkot dendroloģisko stādījumu reprezentācijas zonu pie ieejas dabas pieminekļa teritorijā (atradīsies ārpus dabas pieminekļa teritorijas), kā arī pārveidot un ierīkot jaunus apstādījumus citzemju kokaugu sugu stādījumu teritorijā, tajā skaitā “koku horoskopu”,

3) iežogot dendroloģisko stādījumu centrālo daļu (skat. 4.5. pasākumu),

4) izveidot marķētu celiņu tīklu (tajā skaitā arī apgaismotu celiņu līdz Mudurgas dižakmenim) ar maršrutiem, pirmkārt izmantojot dabā jau esošās takas,

5) izvietot informatīvos un izglītojošos standus un etiķetes (prioritāri – gar plānotajiem maršrutiem),

6) izvietot soliņus, atkritumu urnas, kā arī citas mazās arhitektūras formas, tajā skaitā arī lapeni nelielām ceremonijām, skolnieku nodarbībām, patvērumam lietus laikā u.tml.,

7) pārkārtot esošo ugunsкура un atpūtas vietu pie Mudurgas dižakmens, esošajā vietā saglabājot ugunsкура vietu, bet atpūtas vietu pārvietojot tuvāk Mudurgai;

8) labiekārtot rotaļu laukumu,

9) ierīkot vairākas tualetes, kā arī novietni darbarīkiem,

10) izbūvēt zaļo amfiteātri,

11) ierīkot takas dabas pieminekļa mežu un zālāju teritorijā,

12) uzbūvēt skatu torni.

Infrastruktūras rekonstrukcija un jauna būvniecība veicama atbilstoši izstrādātajam tehniskajam projektam, nepieciešamības gadījumā to precizējot atbilstoši dabas aizsardzības plānā un ekspertu sniegtajām rekomendācijām. Apmeklētāju plūsma, takas u.c. infrastruktūra, kā arī pasākumi dabas pieminekļa teritorijā jāplāno tā, lai nebojātu konstatētās dendroloģiskās vērtības, aizsargājamās dzīvotnes u.c. bioloģiskās vērtības, kā arī teritorijas, kur notiek stādījumu pavairošana un zinātniskā izpēte. Tūrisma un atpūtas piedāvājuma, tajā skaitā arī taku, plānošanā pašvaldības īpašuma “Dendroparks” apsaimniekotājiem ieteicams sadarboties ar dabas pieminekļa teritorijā esošo privāto zemju īpašniekiem. Dabas pieminekļa teritorijā esošā un plānotā infrastruktūra attēlota 3.7. un 3.7.1. pielikumā.

Ieteicams izstrādātajā tehniskajā projektā plānoto infrastruktūru izbūvēt un attīstīt pakāpeniski, sākot ar dendroloģisko stādījumu centrālās daļas un teritorijas ap Mudurgas dižakmeni labiekārtošanu un ņemot vērā apmeklētāju plūsmu un pieprasījumu, kā arī sasaistot infrastruktūras izbūvēšanu ar pārējo dabas pieminekļa teritorijā plānoto apsaimniekošanas pasākumu īstenošanu. Ņemot vērā līdzšinējo apmeklētāju radīto slodzi, kā rezultātā izmīdīta zemsedze un vērojama augsnes erozija Mudurgas dižakmens apkārtnē, ieteicams takas un pārējo nobradāto platību šeit noklāt ar šķeldu.

Ieteicams kā alternatīvu tehniskajā projektā paredzētajai koka laipai pāri zālājam no meža līdz Aģei izvēlēties izplautu taku gar pašvaldības īpašuma robežu un tālāk gar Aģi (skat. 3.7. pielikumu).

Izstrādātajā tehniskajā projektā plānoto “koku horoskopu” ieteicams veidot ārpus dabas pieminekļa teritorijas, lai samazinātu izcērtamo koku apjomu.

Ja tiek izbūvēts tehniskajā projektā paredzētais “zaļais amfiteātris”, nepieciešams izstrādāt atsevišķu tehnisko projektu, kā ietvaros ieteicams rīkot arī sabiedrisko apspriešanu.

Teritorija veidojama un attīstāma tā, lai tā iespēju robežās būtu pieejama arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Jānodrošina atkritumu savākšana un izvešana.

D.2.1. Vides izglītības un informatīvie pasākumi

Lēdurgas dendroloģisko stādījumu teritorija ir piemērota dažādu vides izglītības aktivitāšu īstenošanai. Lai sabiedrībai sniegtu informāciju par teritorijas vērtībām, nepieciešams:

1. Uzturēt informatīvo stendu stāvlaukumā pie ieejas dabas pieminekļa teritorijā. Informatīvais stends veidojams atbilstoši Dabas aizsardzības pārvaldes izstrādātajām vadlīnijām http://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/iadtvienotais_stils/, sniedzot informāciju par teritorijas vērtībām, apskates objektiem un maršrutiem, uzvedības noteikumiem teritorijā u.tml.

2. Izvietot informatīvās plāksnītes pie augiem, norādot auga nosaukumu latviešu, angļu un krievu valodā, kā arī auga dzimtu un nosaukumu latīņu valodā. Informatīvo plāksnīšu apraksts dots izstrādātajā dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas un labiekārtojuma projektā.

3. Uzturēt, pilnveidot un atjaunot informāciju par Lēdurgas dendroloģiskajiem stādījumiem Lēdurgas Dendroparka mājaslapā <http://www.ledurgasdendroparks.lv/>.

4. Sagatavot informatīvus materiālus Lēdurgas dendroloģisko stādījumu apmeklētājiem, piemēram, kartoshēmas ar norādītiem maršrutiem un apskates objektiem, darba lapas vides izglītības nodarbībām u.tml., individuāli izvērtējot katra informatīvā materiāla sagatavošanas mērķi un lietderību.

5. Plāna ieviešana un atjaunošana

Plānu īsteno pēc tā apstiprināšanas LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā.

Dabas aizsardzības plāns paredzēts laika periodam no 2016. gada līdz 2027. gadam, taču tajā paredzētie pasākumi ir pārskatāmi un maināmi, balstoties uz monitoringa rezultātiem, kā arī, ja rodas neparedzēti apstākļi vai jaunas zināšanas un izmaiņu nepieciešamību var pamatot. Apsaimniekošanas pasākumu veida vai vietu maiņu pasākuma veicējs rakstiski saskaņo ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

Dabas aizsardzības plānu atjauno vai pagarina normatīvo aktu noteiktajā kārtībā.

5.1. Priekšlikumi teritorijas individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem

Pašlaik dabas pieminekļa teritorijā ir spēkā MK noteikumi Nr. 264 (16.03.2010.) “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, respektīvi, to 1. nodaļa *Vispārīgie jautājumi*, 8. nodaļas *Dabas pieminekļi* vispārīgā daļa un tās apakšnodaļas *8.3. Aizsargājамie dendroloģiskie stādījumi*, *8.1. Aizsargājамie ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi*, *8.2. Aizsargājамie koki*.

Dabas aizsardzības plāna ietvaros tiek sniegti priekšlikumi teritorijas individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, ņemot vērā to, ka:

- 1) dabas pieminekļa teritorijā atrodas gan citzemju kokaugu sugu stādījumi, gan daļēji dabiski biotopi – meži, zālāji un regulētā Aģes upe, kas aizņem teritorijas lielāko daļu,
- 2) dabas pieminekļis atrodas pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktajā Lēdurgas ciema teritorijā,
- 3) dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros tika konstatētas īpaši aizsargājamās sugas u.c. bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai nozīmīgas vērtības.

Priekšlikumi teritorijas funkcionālajam zonējumam netiek sniegti, ņemot vērā, ka likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" neparedz iespēju citzemju kokaugu sugu stādījumus, kas ir šīs teritorijas nozīmīgākā daļa, nodalīt atsevišķā funkcionālajā zonā.

Atbilstoši dabas pieminekļa teritorijā konstatētajām vērtībām, kā arī ņemot vērā teritorijas izmantošanu vides izglītībā un atpūtā un atrašanos teritorijas plānojumā noteiktā ciema robežās, tiek sniegti priekšlikumi dabas pieminekļa meža un zālāju teritorijai piemērot atsevišķas MK noteikumos "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" prasības attiecībā uz dabas parkiem, kas sekmētu teritorijas bioloģiskās daudzveidības un ainavas saglabāšanos.

Priekšlikumi dabas pieminekļa "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi" individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem veidoti, par pamatu ņemot MK noteikumu "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" 1. nodaļu *Vispārīgie jautājumi*, 8. nodaļas *Dabas pieminekļi* vispārīgo daļu un tās apakšnodaļas *8.1. Aizsargājamie ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi*, *8.2. Aizsargājamie koki*, *8.3. Aizsargājamie dendroloģiskie stādījumi*, kā arī 6. nodaļu *Dabas parki*.

Dabas pieminekļa "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi" individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā paredzētās būtiskākās izmaiņas teritorijas aizsardzības un izmantošanas prasībās, salīdzinot ar pašreizējo situāciju:

1) precizētas un vienkāršotas prasības zemes lietošanas kategorijas maiņai, kas citzemju kokaugu sugu stādījumos būtu atļauta saskaņā ar dabas pieminekļa dabas aizsardzības plānu vai dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas projektu pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas, bet pārējā teritorijā – ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju;

2) precizētas prasības koku ciršanai, kas noteikumu projekta pielikumā norādītajos citzemju kokaugu sugu stādījumos būtu atļauta saskaņā ar dabas pieminekļa dabas aizsardzības plānu, dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas projektu vai dendrologa atzinumu pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas;

3) meža teritorijās noteikts kailcirtes un rekonstruktīvās cirtes aizliegums;

4) noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi putnu ligzdošanas laikā no 15.marta līdz 31.jūlijam;

5) noteikts aizliegums uzart un apmežot īpaši aizsargājamās zālāju biotopus, kā arī noteikta prasība pielietot dzīvniekiem draudzīgas pļaušanas metodes;

7) redakcionāli saskaņotas pašlaik spēkā esošās prasības dendroloģisko stādījumu, aizsargājamo koku un aizsargājamo ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko pieminekļu aizsardzībai.

5.1.1. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts

projekts

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju **Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi”**
vispārējie individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

Izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”
14. panta otro daļu un ~~16. pantu~~ 17. panta otro daļu

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju **dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi”** (turpmāk – aizsargājamās teritorijas **dabas pieminekļa**) vispārējo:
 - 1.1. **individuālo** aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamās un aizliegtās darbības veidus aizsargājamās teritorijās, kā arī
 - 1.2. **dabas pieminekļa** aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās izveidošanas un lietošanas kārtību.
2. Noteikumi attiecas uz Saeimas un Ministru kabineta izveidotām aizsargājamām teritorijām, kurām nav individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu.
2. **Dabas pieminekļi** izveidoti, lai nodrošinātu Lēdurgas dendroloģisko stādījumu aizsardzību, kā arī sekmētu teritorijas dabas un ainavisko vērtību saglabāšanos.
3. Aizsargājamās teritorijas **Dabas pieminekļi** dabā apzīmē ar speciālo informatīvo zīmi, kuras paraugs, izveidošanas un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 1. pielikumā. *(skat. dabas aizsardzības plāna 1.2. pielikumu)*
4. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka ierobežotas pieejamības statusu informācijai par ~~aizsargājamā~~ **dabas pieminekļa** teritorijā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.
5. Dabas aizsardzības pārvalde, izsniedzot rakstisku atļauju vai saskaņojot noteikumos minētās darbības, izmanto informāciju no dabas aizsardzības plāna un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem **dabas pieminekļa** konkrētajā teritorijā. Darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu Valsts vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja nav nepieciešama.
7. Šajos noteikumos minētā Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskā atļauja nav nepieciešama, ja attiecīgo darbību veic Dabas aizsardzības pārvalde, lai īstenotu tai normatīvajos aktos noteiktās funkcijas un uzdevumus. *(tas izriet no Valsts pārvaldes iekārtas)*
8. 39. Ja dabas pieminekļi ir valsts aizsargājamais kultūras pieminekļi vai tā daļa atrodas ~~Valsts aizsargājamā kultūras pieminekļa teritorijā vai tā aizsardzības zonā, šajos noteikumos atļauto darbību veikšanai papildus nepieciešama Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rakstiska atļauja.~~ *(to jau nosaka citi normatīvie akti, tomēr ir vērts apsvērt šī punkta saglabāšanu, jo teritorijā ir valsts aizsargājamais kultūras pieminekļi, un šis punkts ir labs atgādinājums zemes īpašniekiem par nepieciešamo saskaņošanu)*
6. Lai nodrošinātu citzemju kokaugu sugu stādījumu, vijīgās efejas dzīvotņu, kā arī putniem un sīkspārņiem piemērotu dzīvotņu saglabāšanos, šo noteikumu 2. pielikumā norādītajās teritorijās papildus tiek ievērotas šādas prasības:
 - 6.1. koku ciršana, citzemju kokaugu sugu stādījumu atjaunošana, kā arī zemes lietošanas kategorijas maiņa šo noteikumu 2. pielikumā norādītajās citzemju augu sugu saglabāšanai

nozīmīgajās teritorijās (Nr. I, II, XI) atļauta saskaņā ar dabas pieminekļa dabas aizsardzības plānu vai dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas projektu, vai dendrologa atzinumu pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas;

- 6.2. kultūrvēsturiski un ekoloģiski nozīmīgajā teritorijā (Nr. III) necērt galveno cirti, kā arī saglabā visus vecākos un dobumainos kokus, izņemot bīstamo koku (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) novākšanu;
- 6.3. vijīgās efejas dzīvotnēs (teritorijas Nr. IV-VIII) kopšanas cirtē un galvenajā cirtē saglabā koku grupas;
- 6.4. veicot koku ciršanu, sekmē citzemju kokaugu sugu saglabāšanos mežā ierīkotajos stādījumos (teritorijas Nr. IX, X).

(precizētas spēkā esošas prasības, redakcionāli apvienojot ĪADT vispārējo aizsardzības un izmantošanas noteikumu 40.3. un 49. punktu saturu un tās attiecinot tikai uz citzemju kokaugu sugu stādījumu teritoriju, pievienota arī atsauce dabas aizsardzības plānu un dendrologa atzinumu, noteiktas prasības saglabāt koku grupas vijīgās efejas dzīvotnēs, kā arī vecos un dobumainos kokus vecās kapsētas teritorijā un mežā iestādītās citzemju kokaugu sugas; attiecīgi koku ciršanai mežā, kur nav konstatēti citzemju sugu stādījumi, papildus saskaņošana nebūs nepieciešama)

7. ~~4.~~ Aizsargājamās Dabas pieminekļa teritorijās aizliegts:

- 7.1. ~~40.1.~~ veikt darbības, kuru dēļ tiek bojāts vai iznīcināts dabas piemineklis vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība;
- 7.2. ~~4.1.~~ ierīkot jaunus atkritumu poligonus;
- 7.3. ~~4.2.~~ audzēt ģenētiski modificētus kultūraugus;
- 7.4. ~~4.3.~~ izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā (izņemot aizsargājamās dendroloģiskos stādījumus); *(pieļaujams arī mežos stādīt citzemju sugas; līdz šim tas ir darīts minimālā apjomā)*
- 7.4.4. lietot minerālmēslus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus mežaudzēs, izņemot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības un neitrālo zonu, kā arī izņemot repelentus pārnadžu atbaidīšanai un feromonus koku stumbra kaitēkļu ierobežošanai.
- 7.5. ~~40.2.~~ iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi ~~personiskām~~ nekomerciālām vajadzībām; *(iespējams, būs nepieciešams ierīkot ūdens ņemšanas vietu teritorijas apsaimniekošanas vajadzībām)*
- 7.6. ~~27.1.~~ veikt mežsaimniecisko darbību un cirst kokus ārpus meža no 15.marta līdz 31.jūlijam, izņemot:
 - 7.6.1. meža nekoksnes vērtību ieguvi;
 - 7.6.2. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;
 - 7.6.3. bīstamo koku ciršanu un novākšanu;
 - 7.6.4. meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem;
 - 7.6.5. citzemju kokaugu sugu stādījumu kopšanu;
 - 7.6.6. ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju kokmateriālu izvešanu nelabvēlīgu klimatisko apstākļu gadījumā.
- 7.7. ~~27.2.~~ cirst kokus kailcirtē un rekonstruktīvajā cirtē;

- 7.8. ~~24.10.~~ cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamo koku nociršanu; *(10.6.-10.8. punkti no ĪADT vispārējo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasībām attiecībā uz dabas parkiem sekmē bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos mežos)*
- 7.9. uzart vai apmežot īpaši aizsargājamus zālāju biotopus; *(teritorijā esošie zālāju biotopi ir bioloģiski un ainaviski vērtīgi)*
- 7.10. ~~42.1.~~ rakstīt, zīmēt un gravēt uz Mudurgas dižakmens vai kā citādi to bojāt un to pārvietot; *(precizēta spēkā esoša prasība attiecībā uz Mudurgas dižakmeni).*
- 7.11. ~~24.1.~~ nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskiem transportlīdzekļiem, tricikliem, kvadricikliem un mopēdiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, izņemot, ja pārvietošanās notiek pa teritorijas apmeklētājiem speciāli izveidotiem maršrutiem vai pārvietošanās ir saistīta ar šo zemju apsaimniekošanu, uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu; *(mazina antropogēno slodzi uz teritoriju)*
- 7.12. ~~40.4.~~ kurināt ugunsurus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsurus pagalmos un ugunsurus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem.
8. ~~41.~~ Bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas dabas pieminekļa teritorijā aizliegts:
- 8.1. ~~40.3.~~ mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot zemes lietošanas kategorijas maiņu aizsargājamās dendroloģiskajās stādījumos saskaņā ar normatīvajiem aktiem par parku ierīkošanu un apsaimniekošanu; veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta zemes lietošanas kategorija, *(precizēts pašlaik spēkā esošs zemes lietošanas kategorijas maiņas aizliegums, prasības dendroloģiskajiem stādījumiem nosakot 7.punktā, bet pārējā teritorijā pieļaujot zemes lietošanas kategorijas maiņu ar Dabas aizsardzības pārvaldes atļauju)*
- 8.2. ~~41.1.~~ veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu;
- 8.3. ~~41.2.~~ ierīkot un pārbūvēt inženierkomunikācijas un ceļus, kā arī publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus). *(pievienota spēkā esoša prasība no ĪADT noteikumu 50. punkta, papildināts ar atsauci uz ceļiem)*
9. ~~24.4.~~ Lai samazinātu dzīvnieku bojāeju, zālājus pļauj virzienā no lauka centra uz malām vai no lauka atklātās malas (arī no ceļa, grāvja, žoga) uz krūmāju vai mežu; *(redakcionāli precizēts punkts no ĪADT vispārējo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasībām attiecībā uz dabas parkiem)*
10. ~~38.2.~~ Aizsargājamo koku – vietējo un citzemju sugu dižkoku (koki, kuru apkārtmērs 1,3 metru augstumā virs koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 2- 3. pielikumā minētajiem izmēriem, tai skaitā sausi koki un koku stubeņi) un teritoriju ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas) ÷
44. Aizsargājamā koka teritorijā aizliegts:
- 10.44.1. veikt darbības, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamā koka augšanu un dabisko attīstību. Ja aizsargājamais koks atrodas pilsētā vai apdzīvotā vietā, ir pieļaujama infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūve vai atjaunošana, kā arī ēku rekonstrukcija;

- 10.44.2. novietot lietas (piemēram, būvmateriālus vai malku), kas aizsedz skatu uz koku, ierobežo piekļuvi tam vai mazina tā estētisko vērtību;
- 10.44.3. mainīt vides apstākļus – ūdens režīmu un koka barošanās režīmu;
- 10.44.4. iznīcināt dabisko zemsedzi.
11. ~~45.~~ Ja aizsargājamo koku nomāc vai apēno jaunāki koki un krūmi, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē koku ciršanu meža zemēs vai ārpus tām, atļauta to izciršana kopšanas vai citā cirtē aizsargājamā koka vainaga projekcijā un tai piegulošā zonā, izveidojot no kokiem brīvu 10 metru platu joslu (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas līdz apkārtējo koku vainagu projekcijām).
15. ~~46.~~ Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus), un saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja. *(redakcionāli precizēts, skat. nākošo punktu)*
12. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju, ja aizsargājamais koks kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus, uzstādīt atsaites) pēc kokkopja (aborista) pozitīva rakstiska atzinuma, kura nepieciešamību nosaka Dabas aizsardzības pārvalde.
13. ~~47.~~ Ja aizsargājamais koks ir nolūzis vai nozāgēts, koka stubrs un zari, kuru diametrs ir lielāks par 50 centimetriem, ~~meža zemēs~~ ir saglabājami koka augšanas vietā vai tuvākajā apkārtnē.

Projekta tīrteksts

Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

*Izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”
14. panta otro daļu un 17. panta otro daļu*

1. Noteikumi nosaka dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” (turpmāk –dabas pieminekļa):
 - 1.1. individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību,
 - 1.2. dabas pieminekļa apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās izveidošanas un lietošanas kārtību.
2. Dabas pieminekli izveidots, lai nodrošinātu Lēdurgas dendroloģisko stādījumu aizsardzību, kā arī sekmētu teritorijas dabas un ainavisko vērtību saglabāšanos.
3. Dabas pieminekli dabā apzīmē ar speciālo informatīvo zīmi, kuras paraugs, izveidošanas un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 1. pielikumā.
4. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka ierobežotas pieejamības statusu informācijai par dabas pieminekļa teritorijā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.
5. Dabas aizsardzības pārvalde, izsniedzot rakstisku atļauju vai saskaņojot noteikumos minētās darbības, izmanto informāciju no dabas aizsardzības plāna un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem dabas pieminekļa teritorijā. Darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu Valsts vides dienests

izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja nav nepieciešama.

6. Lai nodrošinātu citzemju kokaugu sugu stādījumu, vijīgās efejas dzīvotņu, kā arī putniem un sīkspārņiem piemērotu dzīvotņu saglabāšanos, šo noteikumu 2. pielikumā norādītajās teritorijās papildus tiek ievērotas šādas prasības:

6.1. koku ciršana, citzemju kokaugu sugu stādījumu atjaunošana, kā arī zemes lietošanas kategorijas maiņa šo noteikumu 2. pielikumā norādītajās citzemju augu sugu saglabāšanai nozīmīgajās teritorijās (Nr. I, II, XI) atļauta saskaņā ar dabas pieminekļa dabas aizsardzības plānu vai dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas projektu, vai dendrologa atzinumu pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas;

6.2. kultūrvēsturiski un ekoloģiski nozīmīgajā teritorijā (Nr. III) necērt galveno cirti, kā arī saglabā visus vecākos un dobumainos kokus, izņemot bīstamo koku (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) novākšanu;

6.3. vijīgās efejas dzīvotnēs (teritorijas Nr. IV-VIII) kopšanas cirtē un galvenajā cirtē saglabā koku grupas;

6.4. veicot koku ciršanu, sekmē citzemju kokaugu sugu saglabāšanos mežā ierīkotajos stādījumos (teritorijas Nr. IX, X).

7. Dabas pieminekļa teritorijā aizliegts:

7.1. veikt darbības, kuru dēļ tiek bojāts vai iznīcināts dabas piemineklis vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība;

7.2. ierīkot jaunus atkritumu poligonus;

7.3. audzēt ģenētiski modificētus kultūraugus;

7.4. lietot minerālmēslus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus mežaudzēs, izņemot repelentus pārnadžu atbaidīšanai un feromonus koku stumbra kaitēkļu ierobežošanai;

7.5. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi nekomerciālām vajadzībām;

7.6. veikt mežsaimniecisko darbību un cirst kokus ārpus meža no 15.marta līdz 31.jūlijam, izņemot:

7.6.1. meža nekoksnes vērtību ieguvi;

7.6.2. meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;

7.6.3. bīstamo koku ciršanu un novākšanu;

7.6.4. meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem;

7.6.5. citzemju kokaugu sugu stādījumu kopšanu;

7.6.6. ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju kokmateriālu izvešanu nelabvēlīgu klimatisko apstākļu gadījumā;

7.7. cirst kokus kailcirtē un rekonstruktīvajā cirtē;

7.8. cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamo koku nociršanu;

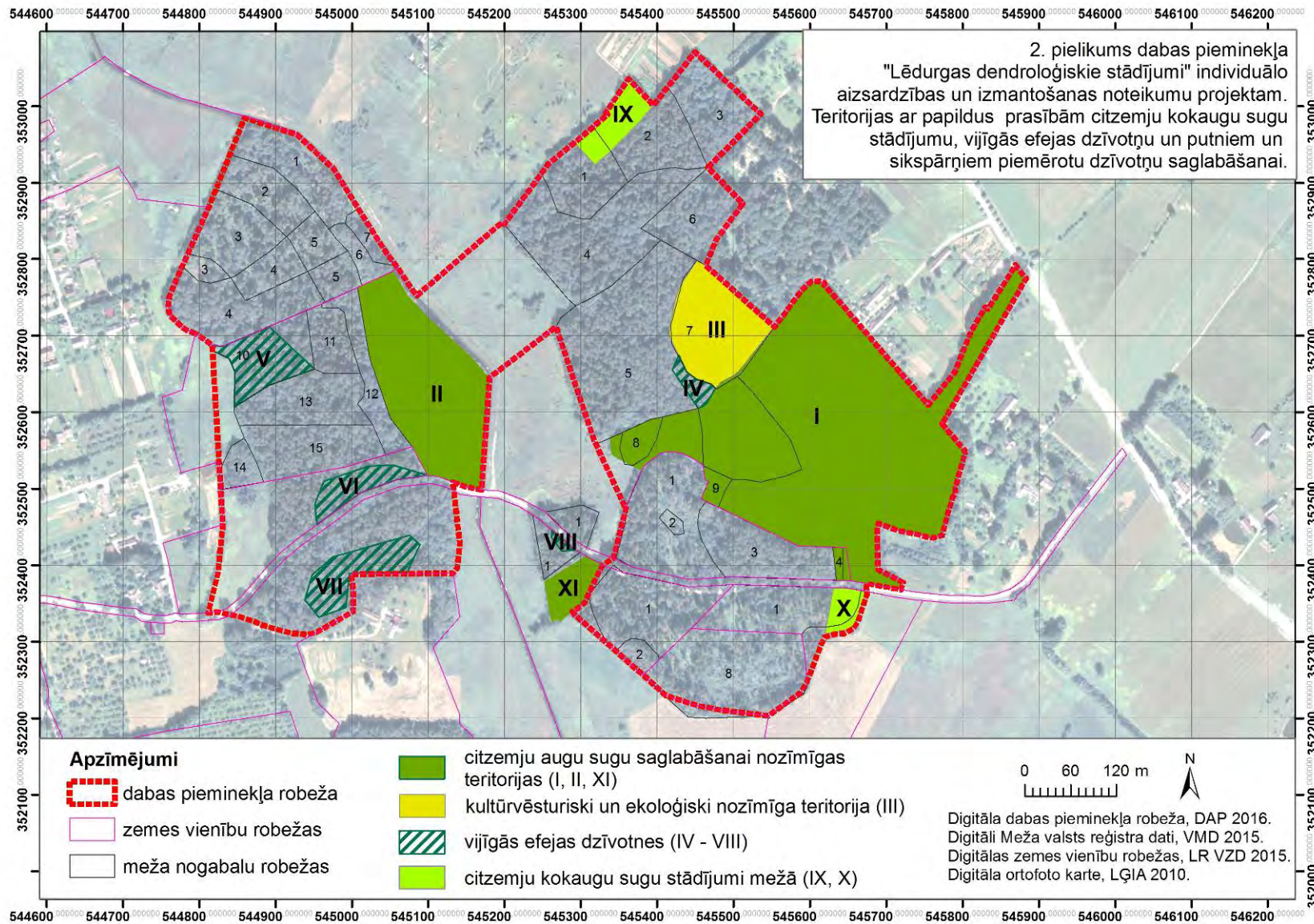
7.9. uzart vai apmežot īpaši aizsargājamās zālāju biotopus;

7.10. rakstīt, zīmēt un gravēt uz Mudurgas dižakmens vai kā citādi to bojāt un to pārvietot;

7.11. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskiem transportlīdzekļiem, tricikliem, kvadricikliem un mopēdiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, izņemot, ja

pārvietošanās notiek pa teritorijas apmeklētājiem speciāli izveidotiem maršrutiem vai pārvietošanās ir saistīta ar šo zemju apsaimniekošanu, uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

- 7.12. kurināt ugunsurus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsurus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem.
8. Bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas dabas pieminekļa teritorijā aizliegts:
 - 8.1. mainīt zemes lietošanas kategoriju;
 - 8.2. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu;
 - 8.3. ierīkot un pārbūvēt inženierkomunikācijas un ceļus, kā arī publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus);
9. Lai samazinātu dzīvnieku bojāeju, zālājus pļauj virzienā no lauka centra uz malām vai no lauka atklātās malas (arī no ceļa, grāvja, žoga) uz krūmāju vai mežu.
10. Aizsargājamo koku – vietējo un citzemju sugu dižkoku (koki, kuru apkārtmērs 1,3 metru augstumā virs koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 3. pielikumā minētajiem izmēriem, tai skaitā sausi koki un koku stubeņi) vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas) aizliegts:
 - 10.1. veikt darbības, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamā koka augšanu un dabisko attīstību.
 - 10.2. novietot lietas (piemēram, būvmateriālus vai malku), kas aizsedz skatu uz koku, ierobežo piekļuvi tam vai mazina tā estētisko vērtību;
 - 10.3. mainīt vides apstākļus – ūdens režīmu un koka barošanās režīmu;
 - 10.4. iznīcināt dabisko zemsedzi.
11. Ja aizsargājamo koku nomāc vai apēno jaunāki koki un krūmi, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē koku ciršanu meža zemēs vai ārpus tām, atļauta to izciršana kopšanas vai citā cirtē aizsargājamā koka vainaga projekcijā un tai piegulošā zonā, izveidojot no kokiem brīvu 10 metru platu joslu (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas līdz apkārtējo koku vainagu projekcijām).
12. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju, ja aizsargājamais koks kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus, uzstādīt atsaites) pēc kokkopja (aborista) pozitīva rakstiska atzinuma, kura nepieciešamību nosaka Dabas aizsardzības pārvalde.
13. Ja aizsargājamais koks ir nolūzis vai nozāgēts, koka stubrs un zari, kuru diametrs ir lielāks par 50 centimetriem, ir saglabājami koka augšanas vietā vai tuvākajā apkārtnē.

3. pielikums
**Dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi”
 individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem**

Aizsargājамie koki – vietējo un citzemju sugu dižkoki
 (pēc apkārtmēra vai augstuma)

Nr. p. k.	Nosaukums latviešu valodā	Nosaukums latīņu valodā	Apkārtmērs 1,3 metru augstumā (metros)	Augstums (metros)
I. Vietējās sugas				
1.	Āra bērzs (kārpainais bērzs)	<i>Betula pendula (Betula verrucosa)</i>	3,0	33
2.	Baltalksnis	<i>Alnus incana</i>	1,6	25
3.	Blīgzna (pūpolvītols)	<i>Salix caprea</i>	1,9	22
4.	Eiropas segliņš	<i>Euonymus europaeus</i>	1,0	6
5.	Hibrīdais alksnis	<i>Alnus x pubescens</i>	1,5	32
6.	Melnalksnis	<i>Alnus glutinosa</i>	2,5	30
7.	Meža bumbiere	<i>Pyrus pyraster</i>	1,5	13
8.	Meža ābele	<i>Malus sylvestris</i>	1,5	14
9.	Parastā apse	<i>Populus tremula</i>	3,5	35
10.	Parastā egle	<i>Picea abies</i>	3,0	37
11.	Parastā goba	<i>Ulmus glabra</i>	4,0	28
12.	Parastā ieva	<i>Padus avium</i>	1,7	22
13.	Parastā (ogu) īve	<i>Taxus baccata</i>	0,6	8
14.	Parastais kadiķis	<i>Juniperus communis</i>	0,8	11
15.	Parastā kļava	<i>Acer platanoides</i>	3,5	27
16.	Parastā liepa	<i>Tilia cordata</i>	3,5	33
17.	Parastais osis	<i>Fraxinus excelsior</i>	3,5	34
18.	Parastais ozols	<i>Quercus robur</i>	4,0	32
19.	Parastais pīlādzis	<i>Sorbus aucuparia</i>	1,5	21
20.	Parastā priede	<i>Pinus sylvestris</i>	2,5	38
21.	Parastais skābardis	<i>Carpinus betulus</i>	1,5	20
22.	Parastā vīksna	<i>Ulmus laevis</i>	4,0	30
23.	Purva bērzs (pūkainais bērzs)	<i>Betula pubescens (Betula alba)</i>	3,0	32
24.	Šķetra	<i>Salix pentandra</i>	1,6	22
25.	Trauslais vītols	<i>Salix fragilis</i>	4,0	–

II. Citzemju sugas				
26.	Baltais vītols	<i>Salix alba</i>	4,5	20
27.	Baltā robīnija	<i>Robinia pseudoacacia</i>	1,9	20
28.	Balzama baltegle	<i>Abies balsamea</i>	1,5	24
29.	Eiropas baltegle	<i>Abies alba</i>	2,7	32
30.	Eiropas ciedrupriede	<i>Pinus cembra</i>	1,6	22
31.	Eiropas lapegle	<i>Larix decidua</i>	3,2	39
32.	Holandes liepa	<i>Tilia x europaea</i>	2,8	26
33.	Kalnu kļava	<i>Acer pseudoplatanus</i>	2,2	20
34.	Lēdebūra lapegle	<i>Larix ledebourii</i>	3,0	34
35.	Krimas liepa	<i>Tilia x euchlora</i>	1,9	20
36.	Lauku kļava	<i>Acer campestre</i>	1,5	18
37.	Mandžūrijas riekstkoks	<i>Juglans mandshurica</i>	1,6	18
38.	Melnā priede	<i>Pinus nigra</i>	1,9	23
39.	Menzīsa duglāzija	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	2,4	30
40.	Papele	<i>Populus spp.</i>	5,0	35
41.	Parastā zirgkastaņa	<i>Aesculus hippocastanum</i>	3,0	23
42.	Eiropas dižskābardis	<i>Fagus sylvatica</i>	3,8	30
43.	Pensilvānijas osis	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	2,0	23
44.	Platlapu liepa	<i>Tilia platyphyllos</i>	3,1	27
45.	Pelēkais riekstkoks	<i>Juglans cinerea</i>	2,8	20
46.	Rietumu tūja	<i>Thuja occidentalis</i>	1,5	16
47.	Saldais ķirsis	<i>Cerasus avium</i>	1,6	12
48.	Sarkanais ozols	<i>Quercus rubra</i>	1,9	27
49.	Sarkstošais vītols	<i>Salix x rubens</i>	3,1	25
50.	Sibīrijas baltegle	<i>Abies sibirica</i>	1,8	30
51.	Sibīrijas ciedrupriede	<i>Pinus sibirica</i>	1,9	22
52.	Sudraba kļava	<i>Acer saccharinum</i>	3,2	26
53.	Veimuta priede	<i>Pinus strobus</i>	2,7	36
54.	Vienkrāsas baltegle	<i>Abies concolor</i>	1,7	32

5.1.2. Pārskats spēkā esošo prasību iekļaušanu individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā

Ministru kabineta noteikumi Nr.264
Rīgā 2010.gada 16.martā (prot. Nr.14 36.§)

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

*Izdoti saskaņā ar likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"
14.panta otro daļu un 16.pantu*

1. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk – aizsargājamās teritorijas) vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbību veidus aizsargājamās teritorijās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās izveidošanas un lietošanas kārtību.

~~2. Noteikumi attiecas uz Saeimas un Ministru kabineta izveidotām aizsargājamām teritorijām, kurām nav individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu.~~

3. Aizsargājamās teritorijas dabā apzīmē ar speciālo informatīvo zīmi, kuras paraugs, izveidošanas un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 1.pielikumā.

4. Aizsargājamās teritorijās aizliegts:

4.1. ierīkot jaunus atkritumu poligonus;

4.2. audzēt ģenētiski modificētus kultūraugus;

~~4.3. izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā (izņemot aizsargājamās dendroloģiskos stādījumus);~~

4.4. lietot minerālmēslus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus mežaudzēs, izņemot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības un neitrālo zonu, kā arī izņemot repelentus pārnadžu atbaidīšanai un feromonus koku stumbra kaitēkļu ierobežošanai.

5. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka ierobežotas pieejamības statusu informācijai par aizsargājamā teritorijā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.

6. Dabas aizsardzības pārvalde, izsniedzot rakstisku atļauju vai saskaņojot noteikumus minētās darbības, izmanto informāciju no dabas aizsardzības plāniem un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem konkrētajā teritorijā. Darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu Valsts vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja nav nepieciešama.

~~7. Šajos noteikumos minētā Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskā atļauja nav nepieciešama, ja attiecīgo darbību veic Dabas aizsardzības pārvalde, lai īstenotu tai normatīvajos aktos noteiktās funkcijas un uzdevumus.~~

(1., 3.-4.2., 4.4.-6. punktos noteiktās prasības paliks spēkā)

8. Dabas pieminekļi

38. Šīs nodaļas prasības attiecas uz šādiem dabas pieminekļiem:

38.1. aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem, tai skaitā dižakmeņiem (laukakmeņi, kuru virszemes tilpums ir 10 un vairāk kubikmetru), un 10 metru platu joslu ap tiem; *(atbilst Mudurgas dižakmens)*

38.2. aizsargājamiem kokiem – vietējo un citzemju sugu dižkokiem (koki, kuru apkārtmērs 1,3 metru augstumā virs koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 2.pielikumā minētajiem izmēriem) un teritoriju ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas); *(dabas pieminekļa teritorijā atrodas 1 dižkoka izmēriem atbilstošs trauslais vītols, kā arī 6 potenciāli dižkoki – 3 baltie vītoli un 3 egles, nākotnē iespējami arī citi dižkoki)*

38.3. aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem;

38.4. aizsargājamām alejām. *(neattiecas uz Lēdurgas dendroloģisko stādījumu teritoriju)*

39. Ja dabas piemineklis ir valsts aizsargājamais kultūras piemineklis vai tā daļa atrodas valsts aizsargājamā kultūras pieminekļa teritorijā vai tā aizsardzības zonā, šajos noteikumos atļauto darbību veikšanai papildus nepieciešama Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rakstiska atļauja.

40. Dabas pieminekļa teritorijā aizliegts:

40.1. veikt darbības, kuru dēļ tiek bojāts vai iznīcināts dabas piemineklis vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība;

40.2. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi personiskām vajadzībām;

40.3. mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot zemes lietošanas kategorijas maiņu aizsargājamās dendroloģiskajos stādījumos saskaņā ar normatīvajiem aktiem par parku ierīkošanu un apsaimniekošanu; *(prasības vienkāršotas, skat. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 6. un 8.1. punktu)*

40.4. kurināt ugunsurus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsurus pagalmos un ugunsurus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem.

41. Bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas dabas pieminekļa teritorijā aizliegts:

41.1. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu;

41.2. ierīkot publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus).

(40.1., 40.2., 40.4. – 41.2. punktos noteiktās prasības paliks spēkā)

8.1. Aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem

42. Aizsargājamā ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa teritorijā aizliegts:

42.1. rakstīt, zīmēt un gravēt uz dabas pieminekļa un to pārvietot; *(precizēts, skat. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 7.10. punktu)*

42.2. cirst kokus kailcirtē; *(attiecināts uz visu dabas pieminekļa teritoriju)*

42.3. ~~alās kurināt ugunsurus un ienest jebkādas degošas priekšmetus, kas rada dūmus vai siltumu;~~

42.4. ~~veikt pazemes būvju būvniecību.~~

43. Bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas aizliegts:

43.1. rīkot nodarbības un sacensības klinšu kāpšanā;

43.2. ~~organizēt brīvā dabā publiskus pasākumus, kā arī nometnes, kurās piedalās vairāk par 60 cilvēkiem, izņemot pasākumus un nometnes, kas tiek organizētas šim nolūkam paredzētās un speciāli ierīkotās vietās; (dabas pieminekļa teritorijai nav aktuāli)~~

43.3. ~~cirst kokus galvenajā cirtē.~~

8.2. Aizsargājамie koki

44. Aizsargājamā koka teritorijā aizliegts:

44.1. veikt darbības, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamā koka augšanu un dabisko attīstību. Ja aizsargājамais koks atrodas pilsētā vai apdzīvotā vietā, ir pieļaujama infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūve vai atjaunošana, kā arī ēku rekonstrukcija;

44.2. novietot lietas (piemēram, būvmateriālus vai malku), kas aizsedz skatu uz koku, ierobežo piekļuvi tam vai mazina tā estētisko vērtību;

44.3. mainīt vides apstākļus – ūdens režīmu un koka barošanās režīmu;

44.4. iznīcināt dabisko zemsedzi.

45. Ja aizsargājамo koku nomāc vai apēno jaunāki koki un krūmi, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē koku ciršanu meža zemēs vai ārpus tām, atļauta to izciršana kopšanas vai citā cirtē aizsargājamā koka vainaga projekcijā un tai piegulošā zonā, izveidojot no kokiem brīvu 10 metru platu joslu (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas līdz apkārtējo koku vainagu projekcijām).

46. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus), un saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja. *(44.-46. punktos iekļautās prasības paliek spēkā)*

47. Ja aizsargājамais koks ir nolūzis vai nozāgēts, koka stubrs un zari, kuru diametrs ir lielāks par 50 centimetriem, ~~meža zemēs~~ ir saglabājami koka augšanas vietā vai tuvākajā apkārtnē. *(šādi dižkoki visā teritorijā saglabājami augšanas vietā)*

8.3. Aizsargājамie dendroloģiskie stādījumi

48. Bīstamos kokus atļauts nocirst (novākt), ja nav citu iespēju novērst bīstamu situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus, izvietot norobežojošās barjeras un braukšanas ātrumu ierobežojošās zīmes) un saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja. *(Prasības vienkāršotas, skat. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 6. punktu; ārpus citzemju kokaugu sugu stādījumu teritorijas Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja bīstamo koku novākšanai nav nepieciešama).*

49. Koku ciršana un dendroloģisko stādījumu atjaunošana atļauta saskaņā ar aizsargājamā dendroloģiskā stādījuma rekonstrukcijas projektu pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas. *(Prasības vienkāršotas, skat. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 6. punktu; ārpus citzemju kokaugu sugu stādījumu teritorijas koku ciršana atbilstoši MK noteikumiem par koku ciršanu mežā un ārpus meža, ievērojot arī noteikumu projektā iekļauto kailcirtes un rekonstruktīvās cirtes aizliegumu)*

50. Aizsargājamā dendroloģiskajā stādījuma teritorijā pēc rakstiskas atļaujas saņemšanas no Dabas aizsardzības pārvaldes pieļaujama infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūve vai atjaunošana, kā arī ēku rekonstrukcija. *(Prasības vienkāršotas, skat. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 6., 8.1., 8.3. punktu)*

~~51. Šo noteikumu 40., 41. un 46.punktā minētās prasības neattiecas uz aizsargājамiem dendroloģiskiem stādījumiem Latvijas Nacionālo botānisko dārzu un Kalsnavas dendrāriju. (svītrotas prasības, kas nav aktuālas dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” teritorijā)~~

5.2. Priekšlikumi novada teritorijas plānojumam

Dabas aizsardzības plāns tika izstrādāts vienlaikus ar teritorijas plānojumu un prasības attiecībā uz dabas pieminekļa teritoriju pietiekamā apjomā ir iestrādātas teritorijas plānojumā, līdz ar to jauni priekšlikumi novada teritorijas plānojumam nav nepieciešami.

Izmantotā literatūra

- Andrušaitis G. (red.) 1998. Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas, 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. Rīga, 1-388.
- Andrušaitis G. (red.) 2003. Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas, 3. sējums. Vaskulārie augi. Rīga, 1-691.
- Auniņš A. (red.), 2013. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. Papildināts izdevums. Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 320 lpp.
- Āboliņa A., 2001. Latvijas sūnu saraksts // Latvijas Veģetācija, 3:47-87.
- Dabas aizsardzības pārvalde 2015. <http://www.daba.gov.lv> Dabas datu pārvaldības sistēma "OZOLS". (piekļuve: 12.09.2015.)
- Gavrilova Ģ, Šulcs V., 1999. Latvijas vaskulāro augu flora: Taksonu saraksts. – Rīga: Latvijas Akadēmiskā bibliotēka. – 136 lpp.
- Kalniņa A. 1995. Klimatiskā rajonēšana. Kavacs, G. (red.) Latvijas daba. Rīga, Latvijas enciklopēdija. 2. sēj. 245. - 247. lpp.
- Koku inventarizācija Lēdurgas dendroloģiskais parks, Lēdurga. U.Sniķis, D.Strēle, E.Neilands, I.Erdmane, M. Hower, L. Kalvāne. 24.08.2015.
- Krūmiņš R., Pastors A. 1998. Klimatiskā karte. Kavacs, G. (red.) Latvijas daba. 6. sēj. Rīga, Preses nams, 408. lpp.
- Latvijas ligzdojošo putnu atlants. 2015. <http://www.lob.lv/lv/atlants/index.php> Latvijas Ornitoloģijas biedrības mājas lapa. (piekļuve: 12.09.2015.)
- Nikodemus O., Krūmiņš R., Zveigzne E.. 1998. Augšņu karte. Kavacs, G. (red.) Latvijas daba. 6. sēj. Rīga, Preses nams, 410. lpp.
- O'Grady M.F. 2006. Channels&Challenges. Enchancing Salmonid Rivers. Irish Freshwater Fisheries Ecology & Management Series: Number 4, Central Fisheries Boeard, Dublin, Ireland: 1-142.
- Priedītis N., 2003. Latvijas augu fotoenciklopēdija (kompaktdisks). – Rīga: Gandrs.
- Ramans K. 1994. Ainavrajonēšana. Kavacs G. (red.) Latvijas daba. 1. sēj. Rīga, Preses nams, 22.-24. lpp.
- Urtāns A. 1989. Mazo upju kopšana. Palīgmateriāls lektoriem. Rīga: 1-28.
- Urtāns A., Urtāne L., Urtāns J. 2010. Padoimi akmeņu ievietošanai upēs un straujteču veidošanai. Salacgrīva:1-15.
- Zelčs V., 1994. Aģes ielejveida pazeminājums. Kavacs G. (red.) Latvijas daba. 1. sēj. Rīga, Preses nams, 22. lpp.

Interneta resursi

- <http://dziedava.lv>
<http://www.ledurgasdendroparks.lv/>
www.arijasstadaudzeta.lv
www.daba.gov.lv
www.krimulda.lv
www.likumi.lv
www.lvgmc.lv
www.melioracija.lv

Pielikumi

1. Teksta pielikumi

- 1.1. pielikums. Dabas pieminekļa robežu shēma un robežu apraksts atbilstoši 2001. gada 20. marta MK noteikumiem Nr.131 "Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem". 46. pielikumam.
- 1.2. pielikums. Teritorijas robežzīme
- 1.3. pielikums. Īpašumā „Dendroparks” konstatēto mieturaļģu, sūnaugu un vaskulāro augu sugu saraksts
- 1.4. pielikums Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veiktās dendroloģiskās inventarizācijas ietvaros konstatēto taksonu saraksts (digitāli, Krimuldas novada pašvaldības struktūrvienībai Lēdurgas Dendroparks un Dabas aizsardzības pārvaldei)

2. Dokumenti

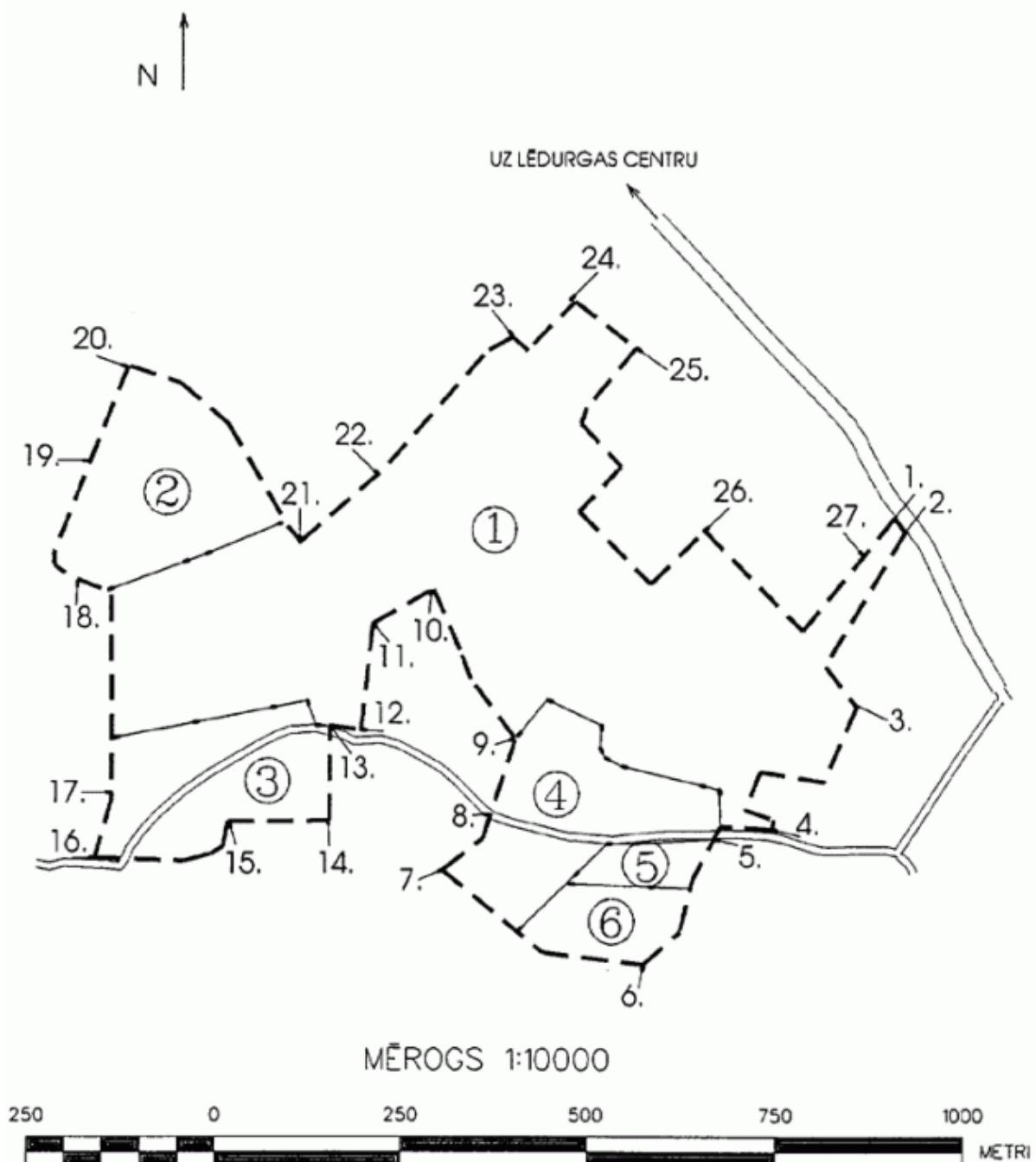
- 2.1. pielikums. Plāna sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols
- 2.2. pielikums. Pārskats par dabas aizsardzības plāna izstrādi un tā 1. redakcijā veiktajām izmaiņām pēc sabiedriskās apspriešanas
- 2.3. pielikums. Pašvaldības atzinums par dabas aizsardzības plāna saskaņošanu
- 2.4. pielikums. Pēdējās uzraudzības grupas sanāksmes protokols
- 2.5. pielikums. Pēdējās uzraudzības grupas sanāksmes protokola pielikums

3. Kartes

- 3.1. pielikums. Zemes īpašuma formas
- 3.2. pielikums. Zemes lietošanas veidi
- 3.3. pielikums. Mežaudžu plāns
- 3.4. pielikums. Dabas vērtības
- 3.5. pielikums. Priekšlikumi robežas izmaiņām
- 3.6. pielikums. Apsaimniekošanas pasākumi
- 3.6.1. pielikums. Citzemju kokaugu sugu stādījumu pārskata shēma.
- 3.6.2. pielikums. Citzemju kokaugu sugu stādījumu detalizēta pārskata shēma (informācija Krimuldas novada pašvaldības struktūrvienībai Lēdurgas Dendroparks un Dabas aizsardzības pārvaldei)
- 3.7. pielikums. Esošā un plānotā infrastruktūra
- 3.7.1. pielikums. Esošā un plānotā infrastruktūra Lēdurgas dendroloģisko stādījumu austrumu daļā (detalizācija mērogā 1 : 2000)

Lēdurgas dendroloģisko stādījumu shēma

M 1 : 10000

Lēdurgas dendroloģisko stādījumu robežu apraksts

Nr. p.k.	Robežposmu numurs pēc plāna	Pa kādiem plāna situācijas elementiem robeža noteikta
Krimuldas novads. Lēdurgas pagasts		
1.	1-2	Gar ceļu Lēdurga-Inciems
2.	2-3	Gar īpašuma "Kalnmudurgas" robežu
3.	3-4	Gar īpašuma "Lejasmudurgas" robežu
4.	4-5	Gar vietējas nozīmes ceļu
5.	5-6	Gar īpašuma "Mudurgas-1" pļavas malu
6.	6-7	Uz ziemeļiem pa novadgrāvi
7.	7-8	Uz ziemeļaustrumiem gar pļavas malu
8.	8-14	Gar īpašuma "Lejasmudurgas" robežu
9.	14-15	Uz rietumiem gar īpašuma "Bērzaines" robežu
10.	15-16	Uz rietumiem gar īpašuma "Ķīpkalni-1" pļavas malu
11.	16-17	Uz ziemeļiem gar īpašuma "Ķīpkalni-1" lauka malu
12.	17-18	Uz ziemeļiem gar pašvaldības lauka malu
13.	18-19	Gar īpašuma "Dimanti" robežu
14.	19-20	Uz ziemeļaustrumiem gar īpašuma "Puķudruvas" lauka malu
15.	20-21	Gar Aģes upi
16.	21-22	Gar pašvaldības lauka malu
17.	22-23	Uz ziemeļaustrumiem gar īpašuma "Dzirnavas" robežu
18.	23-24	Gar īpašuma "Zemturi" robežu
19.	24-25	Gar pašvaldības lauka malu
20.	25-26	Gar Lēdurgas kapiem
21.	26-27	Gar mājām "Gaiļkalni"
22.	27-1	Gar dārza malu uz ziemeļaustrumiem līdz sākumpunktam

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs V.Makarovs

Speciālās informatīvās zīmes paraugs, tās lietošanas un izveidošanas kārtība

1. Speciālā informatīvā zīme aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai (turpmāk – zīme) ir zaļš kvadrātveida laukums baltā ietvarā ar stilizētu ozollapas piktogrammu.

2. Zīmes krāsas (krāsu prasības norādītas PANTONE, CMYK un ORACAL sistēmās) ir šādas:

2.1. kvadrātveida laukums (ozollapas piktogrammas fons) – gaiši zaļā krāsā (PANTONE 362C vai C70 M0 Y100 K0, vai ORACAL ECONOMY 064 (yellow green));

2.2. ozollapas piktogramma – baltā krāsā;

2.3. ozollapas piktogrammas kontūra un ozollapas dzīslējums – tumši zaļā krāsā (PANTONE 3425C vai C100 M0 Y78 K42, vai ORACAL ECONOMY 060 (dark green));

2.4. zīmes ietvars – baltā krāsā.

3. Zīmes lietošanas kārtība:

3.1. uzstādot zīmi dabā, izvēlas vienu no šādiem izmēriem:

3.1.1. 300 x 300 mm;

3.1.2. 150 x 150 mm;

3.1.3. 75 x 75 mm;

3.2. poligrāfiskajos izdevumos zīmes izmēru, saglabājot kvadrāta proporcijas, izvēlas atbilstoši lietotajam mērogam, bet ne mazāku kā 5 x 5 mm;

3.3. pārējos gadījumos, kas nav minēti šā pielikuma 3.1. un 3.2.apakšpunktā, var lietot dažādu izmēru zīmes, saglabājot kvadrāta proporcijas;

3.4. zīme nav uzstādāma uz ceļiem (arī sliežu ceļiem).

4. Zīmju izveidošanu (sagatavošanu) un izvietošānu nodrošina Dabas aizsardzības pārvalde sadarbībā ar attiecīgo pašvaldību.

Īpašumā „Dendroparks” konstatēto mieturaļģu, sūnaugu un vaskulāro augu sugu saraksts

Sugas zinātniskais nosaukums	Sugas latviskais nosaukums
Mieturaļģes (1 suga)	
<i>Chara globularis</i>	trauslā mieturīte
Sūnaugi (24 sugas)	
<i>Abietinella abietina</i>	sausienes ežlape
<i>Atrichum undulatum</i>	viļņainā lācīte
<i>Brachythecium albicans</i>	noras īsvācelīte
<i>Calliergon giganteum</i>	lielā dumbrene
<i>Climacium dendroides</i>	parastā kociņsūna
<i>Dicranum montanum</i>	kalnu divzobe
<i>Dicranum scoparium</i>	slotiņu divzobe
<i>Eurhynchium angustirete</i>	platlapu knābīte
<i>Funaria hygrometrica</i>	parastā griezene
<i>Hedwigia ciliata</i>	skropstaninā hedvīģija
<i>Homalia trichomanoides</i>	tievā gludlape
<i>Hylocomium splendens</i>	spīdīgā stāvaine
<i>Hypnum cupressiforme</i>	ciprešu hipns
<i>Leptodictyum riparium</i>	krasta strupknābe
<i>Orthotrichum speciosum</i>	lielā pūkcepurene
<i>Plagiomnium cuspidatum</i>	smailā skrajlape
<i>Plagiomnium ellipticum</i>	dumbra skrajlape
<i>Plagiomnium undulatum</i>	viļņainā skrajlape
<i>Pleurozium schreberi</i>	Šrēbera rūšaine
<i>Ptilidium pulcherrimum</i>	krāšņā dūnīte
<i>Radula complanata</i>	plakanā skrāpīte
<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	parastā spuraine
<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	lielā spuraine
<i>Schistidium apocarpum</i>	parastā šķeltcepurene
Vaskulārie augi (193 sugas)	
<i>Acer platanoides</i>	parastā kļava
<i>Achillea millefolium</i>	parastais pelašķis
<i>Actaea spicata</i>	vārpainā krauklene
<i>Aegopodium podagraria</i>	podagras gārsa
<i>Agrostis gigantea</i>	lielā smilga
<i>Agrostis stolonifera</i>	ložņu smilga
<i>Alchemilla vulgaris</i>	parastais rasaskrēsliņš
<i>Alisma plantago-aquatica</i>	parastā cirvene
<i>Allium ursinum</i>	laksis
<i>Alnus glutinosa</i>	melnalksnis
<i>Alnus incana</i>	baltalksnis
<i>Amelanchier spicata</i>	vārpainā korinte
<i>Anemone nemorosa</i>	baltais vizbulis
<i>Angelica sylvestris</i>	meža zirdzene
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	parastā smaržzāle
<i>Anthriscus sylvestris</i>	meža suņuburkšķis
<i>Aquilegia vulgaris</i>	parastā ozolīte
<i>Asarum europaeum</i>	parastā kumelpēda
<i>Athyrium filix-femina</i>	parastā sievpaparde

<i>Barbarea arcuata</i>	lokaugļu zvērene
<i>Bellis perennis</i>	parastā mārupuķīte
<i>Betula pendula</i>	āra bērzs
<i>Betula pubescens</i>	purva bērzs
<i>Bidens tripartita</i>	trejdaivu sunītis
<i>Calamagrostis canescens</i>	purvāja ciesa
<i>Calamagrostis epigejos</i>	slotiņu ciesa
<i>Caltha palustris</i>	purva purene
<i>Campanula patula</i>	plavas pulkstenīte
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	ganu plikstiņš
<i>Carex acuta</i>	slaidais grīslis
<i>Carex cespitosa</i>	ciņu grīslis
<i>Carex digitata</i>	pirkstainais grīslis
<i>Carex lepidocarpa</i>	zvīnaugļu grīslis
<i>Carex leporina</i>	zaķu grīslis
<i>Carex pallescens</i>	bālganais grīslis
<i>Carex rostrata</i>	uzpūstais grīslis
<i>Carex vesicaria</i>	pūslīšu grīslis
<i>Carex vulpina</i>	lapsu grīslis
<i>Ceratophyllum demersum</i>	iegrimusī raglape
<i>Chamaenerion angustifolium</i>	šaurlapu ugunspuķe
<i>Chelidonium majus</i>	lielā strutene
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	pamīšlapu pakrēslīte
<i>Cicuta virosa</i>	indīgais velnarutks
<i>Cirsium arvense</i>	fīruma usne
<i>Cirsium palustre</i>	purva dadzis
<i>Convallaria majalis</i>	parastā kreimene
<i>Corylus avellana</i>	parastā lazda
<i>Crepis paludosa</i>	purva cietpiene
<i>Dactylis glomerata</i>	parastā kamolzāle
<i>Daphne mezereum</i>	parastā zalktene
<i>Deschampsia cespitosa</i>	parastā ciņusmilga
<i>Dryopteris carthusiana</i>	dzeloņainā ozolpaparde
<i>Dryopteris filix-mas</i>	melnā ozolpaparde
<i>Elodea canadensis</i>	Kanādas elodeja
<i>Elytrigia repens</i>	ložņu vārpata
<i>Epilobium adenocaulon</i>	dziedzerainā kazroze
<i>Epilobium hirsutum</i>	pūkainā kazroze
<i>Equisetum fluviatile</i>	upes kosa
<i>Equisetum hyemale</i>	ziemzaļā kosa
<i>Equisetum pratense</i>	plavas kosa
<i>Equisetum sylvaticum</i>	meža kosa
<i>Euonymus europaea</i>	Eiropas segliņš
<i>Eupatorium cannabinum</i>	lielā krastkaņepe
<i>Erophila verna</i>	pavasara drojenīte
<i>Festuca gigantea</i>	milzu auzene
<i>Festuca pratensis</i>	plavas auzene
<i>Festuca rubra</i>	sarkanā auzene
<i>Ficaria verna</i>	pavasara mazpurenīte
<i>Filipendula ulmaria</i>	parastā vīgrieze
<i>Fragaria vesca</i>	meža zemene
<i>Frangula alnus</i>	parastais krūklis

<i>Fraxinus excelsior</i>	parastais osis
<i>Gagea minima</i>	mazā zeltstarīte
<i>Galium album</i>	baltā madara
<i>Galium boreale</i>	ziemeļu madara
<i>Galium palustre</i>	purva madara
<i>Galeobdolon luteum</i>	dzeltenā zeltnātrīte
<i>Geranium palustre</i>	purva madara
<i>Geum rivale</i>	plāvas bitene
<i>Geum urbanum</i>	pilsētas bitene
<i>Glechoma hederacea</i>	efeļlapu sētložņa
<i>Glyceria fluitans</i>	peldošā ūdenszāle
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Linneja kailpārde
<i>Hedera helix</i>	vijīgā efeja
<i>Hepatica nobilis</i>	zilā vizbulīte
<i>Hieracium umbellatum</i>	čēmurainā mauraga
<i>Hierochloe odorata</i>	parastā mārsmilga
<i>Hypericum maculatum</i>	plankumainā asinszāle
<i>Impatiens parviflora</i>	sīkziedu sprigane
<i>Iris pseudacorus</i>	purva skalbe
<i>Juncus effusus</i>	izplestais donis
<i>Juncus filiformis</i>	tievais donis
<i>Lamium album</i>	baltā panātre
<i>Lapsana communis</i>	parastā salātene
<i>Lathyrus pratensis</i>	plāvas dedestiņa
<i>Lemna minor</i>	mazais ūdenszieds
<i>Lemna triscula</i>	trejdaivu ūdenszieds
<i>Leontodon autumnalis</i>	rudens vēlpiene
<i>Leontodon hispidus</i>	matainā vēlpiene
<i>Leucanthemum vulgare</i>	parastā pīpene
<i>Linaria vulgaris</i>	parastā vīrcele
<i>Luzula campestris</i>	lauka zemzālīte
<i>Luzula pallescens</i>	bālganā zemzālīte
<i>Luzula pilosa</i>	pūkainā zemzālīte
<i>Lychnis flos-cuculi</i>	plāvas spulgnaglene
<i>Lycopodium annotinum</i>	gada staipekņis
<i>Lycopodium clavatum</i>	vālīšu staipekņis
<i>Lysimachia nummularia</i>	plāvas zeltene
<i>Lysimachia vulgaris</i>	parastā zeltene
<i>Lythrum salicaria</i>	vītoli vējmietiņš
<i>Maianthemum bifolium</i>	divlapu žagatiņa
<i>Melampyrum nemorosum</i>	birztalu nārbulis
<i>Melandrium dioicum</i>	sarkanā spulgotne
<i>Moehringia trinervia</i>	trejdzīslu mēringija
<i>Mycelis muralis</i>	mūra mežsalāts
<i>Myosotis sylvatica</i>	meža neaizmirstule
<i>Myosotis palustris</i>	purva neaizmirstule
<i>Naumburgia thyrsoiflora</i>	dzeltenā ķekarzeltene
<i>Nuphar lutea</i>	dzeltenā lēpe
<i>Oxalis acetosella</i>	meža zaķskābene
<i>Padus avium</i>	parastā ieva
<i>Paris quadrifolia</i>	četrlapu čūskoga
<i>Phalaroides arundinacea</i>	parastais miežubrālis

<i>Phegopteris connectilis</i>	pūkainā purvparde
<i>Phleum pratense</i>	ņļavas timotiņš
<i>Phragmites australis</i>	parastā niedre
<i>Picea abies</i>	parastā egle
<i>Pimpinella saxifraga</i>	klinšu noraga
<i>Pinus sylvestris</i>	parastā priede
<i>Plantago major</i>	lielā ceļteka
<i>Platanthera chlorantha</i>	zaļziedu naktsvijole
<i>Poa palustris</i>	purva skarene
<i>Poa pratensis</i>	ņļavas skarene
<i>Polygonatum multiflorum</i>	daudzziedu mugurene
<i>Polygonum amphibium</i>	abinieku sūrene
<i>Potamogeton berchtoldii</i>	Berhtolda glīvene
<i>Potamogeton natans</i>	peldošā glīvene
<i>Potentilla anserina</i>	maura retējs
<i>Potentilla erecta</i>	stāvais retējs
<i>Populus tremula</i>	parastā apse
<i>Primula veris</i>	gaiļbiksīte
<i>Prunella vulgaris</i>	parastā brūngalvīte
<i>Pteridium aquilinum</i>	parastā ērgļparde
<i>Pyrola minor</i>	mazā ziemciete
<i>Quercus robur</i>	parastais ozols
<i>Ranunculus acris</i>	kodīgā gundega
<i>Ranunculus auricomus</i>	zeltainā gundega
<i>Ranunculus polyanthemus</i>	daudzziedu gundega
<i>Ranunculus repens</i>	loņņu gundega
<i>Reynotria sachalinensis</i>	Sahalīnas dižsūrene
<i>Ribes spicatum</i>	pūkainā jāņoga
<i>Rubus idaeus</i>	meža avene
<i>Rubus saxatilis</i>	klinšu kaulene
<i>Rumex acetosa</i>	ņļavas skābene
<i>Rumex crispus</i>	krūzainā skābene
<i>Sagina procumbens</i>	gulošā gaurenīte
<i>Salix caprea</i>	pūpolvītols
<i>Salix cinerea</i>	pelēkais kārkls
<i>Salix fragilis</i>	trauslais vītols
<i>Scirpus sylvaticus</i>	meža meldrs
<i>Scrophularia nodosa</i>	gumainā cūknātre
<i>Solidago virgaurea</i>	dzeltenā zeltgalvīte
<i>Sorbus aucuparia</i>	parastais pīlādzis
<i>Sparganium emersum</i>	vienkāršā ežgalvīte
<i>Sparganium erectum</i>	lielā ežgalvīte
<i>Spirodela polyrhiza</i>	parastā spirodela
<i>Stellaria graminea</i>	zāļlapu virza
<i>Stellaria holostea</i>	cietā virza
<i>Stellaria media</i>	parastā virza
<i>Taraxacum officinale</i>	Parastā pienene
<i>Tilia cordata</i>	parastā liepa
<i>Trifolium medium</i>	zirgu āboliņš
<i>Trifolium pratense</i>	ņļavas āboliņš
<i>Trifolium repens</i>	loņņu āboliņš
<i>Typha latifolia</i>	platlapu vilkvālīte

<i>Ulmus glabra</i>	parastā goba
<i>Urtica dioica</i>	lielā nātre
<i>Utricularia vulgaris</i>	parastā pūslene
<i>Vaccinium myrtillus</i>	mellene
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	brūklene
<i>Valeriana officinalis</i>	ārstniecības baldriāns
<i>Verbascum nigrum</i>	melnais deviņvīruspēks
<i>Veronica chamaedrys</i>	birztalu veronika
<i>Veronica longifolia</i>	garlapu veronika
<i>Veronica officinalis</i>	zemteka
<i>Viburnum opulus</i>	parastā irbene
<i>Vicia cracca</i>	vanagu vīķis
<i>Vicia sepium</i>	žogu vīķis
<i>Vinca minor</i>	mazā kapmirte
<i>Viola arvensis</i>	tūruma vijolīte
<i>Viola odorata</i>	smaržīgā vijolīte
<i>Viola riviniana</i>	Rivina vijolīte
<i>Viscaria vulgaris</i>	lipīgā sveķene

Projekts Nr. 11-08/49/2015 "Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas piemineklim "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi""

**Dabas pieminekļa "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi" dabas aizsardzības plāna
sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols**

14.06.2016., Lēdurga

Sanāksmē piedalās:

1. Aldis Liepiņš, Dabas aizsardzības pārvalde
2. Ilze Strauta, Dabas aizsardzības pārvalde
3. Māris Bērziņš, "Mudurgas"
4. Ilze Rubīna, Lēdurgas Dendroparks
5. Normunds Zīriņš, VMD Rīgas reģionālā virsmežniecība
6. Andrejs Svilāns, Nacionālais botāniskais dārzs
7. Lelde Eņģele, Latvijas Dabas fonds

Darba kārtība:

1. Dabas aizsardzības plāna 1. redakcijas apspriešana.

Protokols

L. Eņģele atklāj sanāksmi un informē, ka sabiedriskās apspriešanas laikā dabas aizsardzības plāns ir pieejams Lēdurgas pagasta pārvaldē un Krimuldas novada pašvaldībā, kā arī internetā Latvijas Dabas fonda un Krimuldas novada pašvaldības mājaslapās. Visiem zemes īpašniekiem tika nosūtītas vēstules ar informāciju par plāna sabiedrisko apspriešanu un dabas vērtību kartē, un teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts.

L. Eņģele informē par dabas aizsardzības plāna ietvaros veikto teritorijas izpēti un plāna saturu:

- veikta teritorijas dendroloģiskā izpēte un papildus 280 vērtīgāko koku stāvokļa novērtēšana, teritorijā konstatēti ~ 540 kokaugu taksoni, 22 īpaši aizsargājamas un 5 retas sugas (t.sk. 5 augu (2 iestādītas – vijīgā efeja, laksis), 4 bezmugurkaulnieku (arī 2 retas), 9 putnu (6 iespējama ligzdošana, arī 3 retas), 4 zīdītāju sugas), īpaši aizsargājams biotops 6510 Mēreni mitras pļavas;
- kā teritorijas ilgtermiņa mērķi izvirzīta citzemju augu kolekcijas saglabāšana, vienlaikus veidojot arī vides izglītībai un dabas tūrismam pievilcīgu teritoriju, A. Janitēna kā dendroloģisko stādījumu izveidotāja piemiņas saglabāšana, kā arī teritorijas bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un palielināšana, veicot ekstensīvu apsaimniekošanu;
- atbilstoši ilgtermiņa mērķiem izvirzīti konkrēti mērķi plāna periodam līdz 2027. gadam un pasākumi šo mērķu sasniegšanai.

L. Eņģele uzsver pašvaldības ieguldījumu teritorijas apsaimniekošanā un informē, ka izstrādātajā rekonstrukcijas un labiekārtojuma projektā paredzētie pasākumi ir iestrādāti dabas aizsardzības plānā. Pasākumu īstenošanai jācenšas piesaistīt arī dažādu fondu finansējumu.

I. Strauta jautā par teritorijas robežu precizēšanu un paplašināšanu, vai teritorijas paplašināšana veicinās dendroloģisko vērtību saglabāšanu.

L. Eņģele skaidro, ka robežas precizējumi ir tikai tehniski – atbilstoši zemes vienību robežām un dabā redzamām robežām un plāna izstrādes laikā Dabas aizsardzības pārvalde to jau ir veikusi un plāna galaredakcijā tiks attēlota aktuālā robeža un pasākuma apraksts tiks precizēts. Teritorijas paplašināšana tiek ieteikta, jo šis zemes īpašums atrodas dabas pieminekļa ielokā, to aizņem

aizsargājams zālāju biotops un arī no ainaviskā viedokļa ir svarīgi šo zālāju apsaimniekot. Zemes īpašniekam ir nosūtīta ierakstīta vēstule ar lūgumu sniegt viedokli par zemes iekļaušanu dabas pieminekļa teritorijā, bet atbilde nav saņemta.

A.Svilāns un I.Rubīna papildina, ka vismaz šī plāna darbības laikā nav plānots šo zālāju izmantot dendroloģisko stādījumu paplašināšanai.

I.Strauta jautā, vai teritorijā esošie meži varētu būt potenciāli piemēroti dendroloģisko stādījumu veidošanai.

A.Svilāns atbild, ka šī plāna darbības laikā ir svarīgi veikt vajadzīgo kopšanu un atjaunošanu esošajos stādījumos un jaunu stādījumu veidošana mežos pašlaik netiek plānota, par to varētu runāt nākošā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā.

L. Enģele jautā, kāda varētu būt apsaimniekošana mežos, kur ir vijīgās efejas atradnes.

A.Svilāns atbild, ka ņemot vērā izplatības apjomus, šajos mežos efeja un arī kapmirte acīmredzot ir kopš muižas laikiem un pietiekami izturīga. Efejai ir vajadzīgs daļējs noēnojums, izlases cirte ir piemērota, ja efejas atradnēs atstāj koku grupas. Tur efeja saglabāsies un varēs izplatīties uz izcirstajām vietām, kad tur atjaunosies noēnojums.

I.Strauta jautā, vai dabas pieminekļa teritorijā nav plānots iekļaut pašvaldības zemes vienību pie ieejas teritorijā, kur plānots izveidot stāvlaukumu un jaunus stādījumus.

A.Svilāns un I.Rubīna skaidro, ka pašlaik tur nav nekādu vērtību un kamēr tiek veikti labiekārtošanas darbi, iekļaušana aizsargājamā teritorijā nav aktuāli. Kad stādījumi būs ierīkoti, var domāt par iekļaušanu dabas pieminekļa teritorijā.

L.Enģele informē, ka dabas pieminekļa teritorijā esošajam pašvaldības īpašumam ir izstrādāts rekonstrukcijas un labiekārtojuma projekts un tajā paredzētā infrastruktūra ir iestrādāta dabas aizsardzības plānā, izņemot "koku horoskopu", ko plānots ierīkot ārpus dabas pieminekļa teritorijas. Dabas aizsardzības plānā ir ieteikts infrastruktūru attīstīt pakāpeniski, piemēram, pagaidām bez lieliem ieguldījumiem uzturēt esošās takas mežā un pāri pļavai.

L.Enģele atgādina plāna izstrādes sākumā notikušo diskusiju par stādījumu iežogojumu. Plānā ir iekļauti divi varianti žoga novietojumam, bet, iespējams, ir vēl kāds risinājums. Sanāksmes dalībnieki vienojas, ka teritorijas iežogojums ir nepieciešams, bet tā atkarīga no pieejamā finansējuma. Vietējiem iedzīvotājiem var būt atvieglojumi teritorijas apmeklēšanai.

A. Liepiņš rosina teritorijas apsaimniekošanai piesaistīt fondu finansējumu.

L. Enģele informē, ka individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā teritorijā esošajos mežos ir paredzēts kailcirtes aizliegums, lai saglabātu meža bioloģisko un ainavisko vērtību. Zemes īpašnieki ir par to informēti un iebildumi nav saņemti.

A. Svilāns uzsver, ka individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos ir svarīgi atrunāt stādījumu kopšanai nepieciešamo koku ciršanu.

L. Enģele informē, ka komentāri un priekšlikumi par dabas aizsardzības plāna 1.redakciju līdz šodienas sanāksmei nav saņemti un aicina tos vēl sniegt līdz 17. jūnijam. Plānam tiks pievienota informācija par sabiedrisko apspriešanu, saņemtajiem priekšlikumiem un veiktajiem precizējumiem un papildinājumiem. Precizētais plāns tiks nosūtīts uzraudzības grupai, kam pēdējā sanāksmē jāapstiprina plāna izstrādes pabeigšana. Pēc tam plāns tiks iesniegts Dabas aizsardzības pārvaldei un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai apstiprināšanai.

Sanāksmi vadīja:

L.Enģele

Protokolēja:

L.Enģele

Pārskats par dabas aizsardzības plāna izstrādi un tā 1. redakcijā veiktajām izmaiņām pēc sabiedriskās apspriešanas

Dabas aizsardzības plāna izstrāde notiek Latvijas Vides aizsardzības fonda finansētā un Krimuldas novada pašvaldības līdzfinansētā projekta “Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas piemineklim “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” ietvaros,

20.05.2015. Krimuldas novada Lēdurgā notika informatīvā sanāksme par dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanu. Informatīvais paziņojums par dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanu tika publicēts oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis", 6.05.2015., Nr. 87 (5405) <https://www.vestnesis.lv/op/2015/87.DA2> (OP 2015/87.DA2), reģionālajā laikrakstā “Auseklis” 08.05.2015., Nr. 50 (9465), kā arī novada izdevumā “Krimuldas Novada Vēstis” Nr. 8 (467) 2015. gada maijs I. Dabas pieminekļa teritorijā esošās zemes īpašniekiem tika nosūtīta arī vēstule ar informāciju par dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanu.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas sastāvs tika noteikts ar Dabas aizsardzības pārvaldes rīkojumu Nr. 1.1/43/2015-P (grozījumi 28.01.2016., rīkojums Nr. 1.17.14/2/2016-P). Uzraudzības grupas sanāksmes notika 22.09.2015. un 12.04.2016.

Dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana notika no 30.05.2016. līdz 17.06.2016., kad dabas aizsardzības plāna 1.redakcija bija piejama Krimuldas novada pašvaldībā un Lēdurgas pagasta pārvaldē, kā arī interneta vietnē www.krimulda.lv un www.ldf.lv. Informatīvie paziņojumi par dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu tika publicēti oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" (OP 2016/102.DA2, 27.05.2016., Nr. 102 (5674) <https://www.vestnesis.lv/op/2016/102.DA2>), reģionālā laikraksta “Auseklis” 27.05.2016. numurā Nr. 60 (9622), kā arī Krimuldas novada izdevumā “Krimuldas Novada Vēstis” NR. 10 (489) 2016. gada maijs II. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 14.06.2016. Krimuldas novada Lēdurgā. Zemes īpašnieki tika rakstiski informēti par dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu, sanāksmes un priekšlikumu sniegšanas laiku, kā arī par dabas pieminekļa teritorijā konstatētajām dabas vērtībām un sagatavoto individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektu.

Sabiedriskās apspriešanas laikā rakstiski priekšlikumi vai iebildumi par plāna 1. redakciju netika saņemti. Tika saņemts Krimuldas novada domes atzinums par dabas aizsardzības plāna 1. redakcijas atbalstīšanu (2.3. pielikums). Pēc sabiedriskās apspriešanas dabas aizsardzības plānā ir veikti precizējumi atbilstoši sabiedriskās apspriešanas sanāksmē runātajam (protokolu skat. 2.1. pielikumā) un konsultēšanās ar Lēdurgas Dendroparka vadītāju I. Rubīnu, dendroloģijas ekspertu A. Svilānu un Dabas aizsardzības pārvaldi, taču **konceptuālas izmaiņas salīdzinājumā ar plāna 1.redakciju nav veiktas.**

Dabas aizsardzības plānā pēc sabiedriskās apspriešanas veikti šādi precizējumi un papildinājumi:

1. No Dabas aizsardzības pārvaldes tika saņemta dabas pieminekļa aktuālā digitālā robeža vektordatu formā, kas ir precizēta atbilstoši robežu aprakstam un ir piesaistīta zemes vienību robežām un dabā redzamām robežām (meža mala, lauka mala, grāvis, ceļš). Attiecīgi tika:

1) pārstrādātas visas dabas aizsardzības plānam pievienotās kartes, norādot aktuālo robežu;

2) precizēta dabas pieminekļa platība atbilstoši aktuālajai robežai (47,2 ha), to norādot plāna kosavilkumā un 1.2.1. nodaļā;

2. Precizēts un papildināts vijīgās efejas apraksts 2.3.1. nodaļā.

3. 2.4. nodaļā precizēta informācija par dendroloģisko stādījumu teritorijā sastopamajiem dižkokiem: “Dabas pieminekļa teritorijā īpašumā „Dendroparks” alejā potenciāli dižkoki ir 3 baltie vītoli ar stumbra apkārtmēru 4,13 m, 4,37 m un 4,39 m. Valsts nozīmes dižkoka statusam atbilst trauslais vītols ar stumbra apkārtmēru 4,07 m, kas atrodas īpašuma “Dendroparks” dienvidu daļā

Mudurgas labajā krastā.” Attiecīgi precizēts arī teksts plāna 2.5. nodaļā, pasākuma B.2.1. aprakstā, 5.1.2. nodaļā un kopsavilkumā, ņemot vērā ka teritorijā konstatēts 1 dižkoks un 6 potenciāli dižkoki. Attiecīgi precizēts arī 3.4., 3.7. un 3.7.1. pielikums.

4. 3.2. nodaļā precizēts īstermiņa mērķis A.2. (apvienots 1.redakcijas A.2. un A.3.) un attiecīgi 4. nodaļā precizēts pasākuma A.2.2. apraksts un pasākumu numerācija, jo dabas pieminekļa robežas precizēšana vairs nav aktuāla.

5. Precizēti ieraksti 7.tabulā, pēc iespējas uzsverot dažādu fondu finansējuma piesaisti pasākumu finansēšanai, taču kā finansētājs lielākajai daļai pasākumu ir norādīta arī Krimuldas novada pašvaldību, rēķinotos ar nepieciešamību līdzfinansēt projektus.

6. Pasākuma A.3.1. apraksts papildināts ar tekstu “*Ņemot vērā to, ka dabas piemineklis “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” ir valsts nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorija un atbilstoši teritorijas specifikai tai ir nepieciešama pastāvīga apsaimniekošana, būtu nepieciešams arī valsts finansējuma atbalsts teritorijas vērtību uzturēšanā.*”.

7. Pasākuma B.1.4. apraksts papildināts ar tekstu: “*Izvērtējot pieejamos finanšu resursus un teritorijas iežogojanas aktuālākās vajadzības, ir iespējamas vēl citas alternatīvas žoga novietojumam.*”.

8. Pasākuma B.2.1. apraksts papildināts, norādot, ka “*attīstot stādījumus, augu pavairošanai nepieciešamības gadījumā būvējama siltumnīca*” un “*veicot koku kopšanu jāņem vērā arboristu atzinumā norādītās prioritātes un rekomendācijas (Koku inventarizācija Lēdurgas dendroloģiskais parks, Lēdurga. U.Sniķis, D.Strēle, E.Neilands, I.Erdmane, M. Hower, L. Kalvāne. 24.08.2015.)*”.

9. Ņemot vērā ekspansīvo sugu sastopamību atsevišķās dabas pieminekļa teritorijā esošo zālāju platībās, pasākuma B.4.1. apraksts papildināts ar tekstu “*Turpmākā zālāju apsaimniekošanā, sekojot līdzi zālāju sugu sastāvam un zemeņa struktūrai, ieteicams izmantot Dabas aizsardzības pārvaldes sagatavoto izdevumu “Vadlīnijas aizsargājamo biotopu saglabāšanai Latvijā. III daļa. Zālāji” Solvitas Rūsiņas redakcijā un konsultēties ar sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificētiem ekspertiem.*”

10. Papildināts pasākuma B.4.2. apraksts, precizējot ieteikumus vijīgās efejas dzīvotņu un vecās kapsētas teritorijas apsaimniekošanai:

“*4. Saglabājami dobumainie koki. Vecās kapsētas teritorijā (īpašuma “Dendroparks” 7. nogabals, teritorija Nr. III individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 2. pielikumā dabas aizsardzības plāna 5.1. nodaļā) saglabājami pēc iespējas visi vecie un dobumainie koki, izņemot bīstamo koku (koki, kas apdraud cilvēkus vai infrastruktūru) novākšanu.*”

kā arī

“*6. Saglabājamās mežaudzēs esošās vijīgās efejas atradnes un citzemju sugu koki un krūmi. Efejas atradnēs (3.4. pielik., individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 2. pielikums dabas aizsardzības plāna 5.1. nodaļā), veicot kopšanas un izlases cirtes, saglabājamās koku grupas, kas nodrošina efejai nepieciešamo daļējo noēnojumu.*”

11. Papildināts pasākuma C.1.1. apraksts, paredzot ikgadēju dendrologa apsekojumu un atzinuma sniegšanu:

“*Lai aktualizētu veicamos apsaimniekošanas pasākumus:*

1) citzemju sugu stādījumu teritorijā ieteicams dendrologa apsekojums katru gadu pavasarī-vasaras sākumā, lai novērtētu stādījumu stāvokli un noteiktu un veiktu neatliekamākos kopšanas pasākumus;”

12. Papildināts D.1.1. pasākuma apraksts, minot, ka apmeklētāju ietekmes mazināšanai pie Mudurgas dižakmens pastāvīgi ietekmētās vietas nokļājamās ar šķeldu:

“Ņemot vērā līdzšinējo apmeklētāju radīto slodzi, kā rezultātā izmīdīta zemsedze un vērojama augsnes erozija Mudurgas dižakmens apkārtnē, ieteicams takas un pārējo nobradāto platību šeit noklāt ar šķeldu”.

13. Lai pēc iespējas skaidrāk aprakstītu koku ciršanas nosacījumus citzemju kokaugu sugu stādījumos u.c. jutīgākajās teritorijās un vienlaikus mazinātu administratīvo slogu koku ciršanas saskaņošanā, pārstrādāts 1. redakcijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 9. punkts (tagad 6. punkts):

“6. Lai nodrošinātu citzemju kokaugu sugu stādījumu, vijīgās efejas dzīvotņu, kā arī putniem un sikspārņiem piemērotu dzīvotņu saglabāšanos, šo noteikumu 2. pielikumā norādītajās teritorijās papildus tiek ievērotas šādas prasības:

6.1. koku ciršana, citzemju kokaugu sugu stādījumu atjaunošana, kā arī zemes lietošanas kategorijas maiņa šo noteikumu 2. pielikumā norādītajās citzemju augu sugu saglabāšanai nozīmīgajās teritorijās (Nr. I, II, XI) atļauta saskaņā ar dabas pieminekļa dabas aizsardzības plānu vai dendroloģisko stādījumu rekonstrukcijas projektu, vai dendrologa atzinumu pēc Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas saņemšanas;

6.2. kultūrvēsturiski un ekoloģiski nozīmīgajā teritorijā (Nr. III) necērt galveno cirti, kā arī saglabā visus vecākos un dobumainos kokus, izņemot bīstamo koku (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) novākšanu;

6.3. vijīgās efejas dzīvotnēs (teritorijas Nr. IV-VIII) kopšanas cirtē un galvenajā cirtē saglabā koku grupas;

6.4. veicot koku ciršanu, sekmē citzemju kokaugu sugu saglabāšanos mežā ierīkotajos stādījumos (teritorijas Nr. IX, X).”.

Attiecīgi precizētas arī noteikumu projekta 2. pielikumā norādītās teritorijas.

14. Svītrots 1. redakcijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta 7. un 8. punkts un precizēta pārējo punktu numerācija. Dabas aizsardzības plānā iekļauts arī individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekta tīrāksts.

15. Dabas aizsardzības plāns ir papildināts ar 1.4. pielikumu – dabas pieminekļa dendroloģiskās izpētes rezultātā precizēto taksonu sarakstu. Taču ņemot vērā eksperta ieteikumus, saraksts nebūs publiski pieejams, bet būs Krimuldas novada pašvaldības struktūrvienības Lēdurgas Dendroparks un Dabas aizsardzības pārvaldes rīcībā.

16. Dabas aizsardzības plāns papildināts ar 2.1., 2.2. un 2.3. pielikumiem – attiecīgi ar plāna sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokolu, pārskatu par plāna izstrādi un pašvaldības atzinumu.

17. Dabas aizsardzības plāns papildināts ar 3.6.2. pielikumu, kurā citzemju kokaugu sugu stādījumu pārskata shēmā norādīti arī pasākumu aprakstos 4. nodaļā minētie citzemju kokaugu sugu stādījumu sektori (apakšnogabali). Taču ņemot vērā eksperta ieteikumus, pielikums nebūs publiski pieejams, bet būs Krimuldas novada pašvaldības struktūrvienības Lēdurgas Dendroparks un Dabas aizsardzības pārvaldes rīcībā.

Plānam pievienots arī pēdējās uzraudzības grupas sanāksmes protokols un tā pielikums (2.4. un 2.5. pielikums).

KRIMULDAS NOVADA DOME

Reģ. Nr. 90000068799

Parka ielā 1, Ragana, Krimuldas pag., Krimuldas nov., LV -2144 Tālr. 67976868;
67978521, fakss 67976869, e-pasts dome@krimulda.lv

LĒMUMS

Krimuldas novada Krimuldas pagastā

22.06.2016.

(prot. Nr.7, 2.p.)

**Par dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi”
dabas aizsardzības plāna atzinumu**

Ar Krimuldas novada domes (turpmāk - Dome) 18.12.2014. sēdes lēmumu „Par Lēdurgas dendroloģisko stādījumu “Dendroparks” līdzdalību projektā” (prot.Nr.15, p.11) un 27.03.2015. sēdes lēmumu “Par grozījumiem Krimuldas novada domes 2014.gada 18.decembra lēmumā „Par Lēdurgas dendroloģisko stādījumu “Dendroparks” līdzdalību projektā” (prot.Nr.15, p.11)” (prot.Nr.3, p.14.) tika uzsākts dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” dabas aizsardzības plāna izstrāde.

Izstrādātājs – Latvijas dabas fonds

Dabas aizsardzības plāna publiskās apspriešanas sanāksme notika 14.06.2016, plkst. 16.00 Lēdurgas kultūras nama mazajā zālē.

Pamatojoties uz Latvijas dabas fonda 2016.gada 27.maijā vēstule Nr.3.-5.2./75, un saskaņā ar 2007.gada 9.oktobra noteikumiem Nr.686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”, pašvaldībā, kuru teritorijā atrodas īpaši aizsargājamā teritorija ir jāsniedz atzinums par izstrādāto dabas aizsardzības plānu.

balsojot, ar 12 balsīm (Zane Berdinska, Aivars Bunķis, Artūrs Caucis, Jānis Eisaks, Edgars Gabranovs, Ingus Kauliņš, Līnards Kumskis, Voldemārs Logins, Denis Rasimenoks, Juris Salmiņš, Ziedonis Skrivļa, Mārtiņš Zemītis) par, pret nav, atturas nav, DOME NOLEMJ:

Atbalstīt izstrādāto dabas pieminekļa “Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi” dabas aizsardzības plāna 1.redakciju.

Domes priekšsēdētājs

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'J. Salmiņš'.

J.Salmiņš

Projekts Nr. 11-08/49/2015 "Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas piemineklim "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi""

Dabas pieminekļa "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi" dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas protokols
11.07.2016., Ragana

Sanāksmes dalībnieki

1. Ilze Rubīna, Lēdurgas Dendroparks
2. Dace Actina, Krimuldas novada dome
3. Māris Bērziņš, "Mudurgas", zemes īpašnieku pārstāvis
4. Anete Liepiņa, VVD Liepājas reģionālā vides pārvalde
5. Iveta Mackejeva, LAD Lielrīgas reģionālā lauksaimniecības pārvalde
6. Dace Dumbere-Bregže, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
7. Evija Lakotko, Dabas aizsardzības pārvalde
8. Lelde Eņģele, Latvijas Dabas fonds

Darba kārtība:

1. Informācija par dabas aizsardzības plāna sabiedriskās apspriešanas rezultātiem un vienošanās par dabas aizsardzības plāna izstrādes pabeigšanu.

Protokols

L.Eņģele atklāj sanāksmi un informē par dabas aizsardzības plāna sabiedriskās apspriešanas rezultātiem un plānā izdarītajiem precizējumiem (plāna 2.2. pielikums "Pārskats par dabas aizsardzības plāna izstrādi un tā 1. redakcijā veiktajām izmaiņām pēc sabiedriskās apspriešanas) un saņemto pašvaldības atzinumu (2.3. pielikums).

I.Rubīna jautā, vai dendroloģisko stādījumu pārskata shēmā 3.6.1. pielikumā jānorāda arī stādījumu sektoru numerācija, kas ir svarīga tikai teritorijas apsaimniekotājiem.

L.Eņģele skaidro, ka plāna tekstā pasākumu aprakstos dendroloģisko stādījumu nogabalu iedalījums sektoros (apakšnogabalos) ir minēts, taču shēma būs pieejama teritorijas apsaimniekotājiem – pašvaldības struktūrvienībai "Lēdurgas Dendroparks" un Dabas aizsardzības pārvaldei, bet publiski pieejamajai plāna redakcijai netiks pievienota.

L.Eņģele informē, ka ir atsaucies zemes īpašnieks, kura zemes vienību ar aizsargājamo zālāju biotopu dabas aizsardzības plānā tiek ieteikts iekļaut dabas pieminekļa teritorijā. Zemes īpašnieks nepiekrīt jaunu apgrūtinājumu noteikšanai un interesējas par iespējām zālāju apsaimniekot.

Sanāksmes dalībnieki vienojas, ka priekšlikums par dabas pieminekļa teritorijas iespējamo paplašināšanu dabas aizsardzības plānā tiek saglabāts un ir turpināmas sarunas ar zemes īpašnieku par iespējām apsaimniekot zālāju, taču dabas pieminekļa teritorijas paplašināšana var notikt vienīgi ar zemes īpašnieka piekrišanu. Attiecīgi ir jāpapildina arī pasākuma A.2.1. pasākuma apraksts.

E.Lakotko atgādina, ka plāna izstrādātājiem Dabas aizsardzības pārvaldei dati par teritoriju ir jāiesniedz arī ģeodatu formā un to ieteicams izdarīt pirms plāna gala redakcijas iesniegšanas, lai nepieciešamības gadījumā varētu izlabot kļūdas.

Sanāksmes dalībnieki vienojas, ka dabas aizsardzības plāna izstrāde ir uzskatāma par pabeigtu un paraksta protokola pielikumu.

Sanāksmi vadīja:
Protokolēja:

L.Eņģele
L.Eņģele

Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas piemineklim "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi"
Pielikums pēdējās uzraudzības grupas sanāksmes protokolam

**Pielikums dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupas
pēdējās sanāksmes protokolam**

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts dabas piemineklim "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi".
Uzraudzības grupas sanāksme notiek 11.07.2016. Krimuldas novada domē, Parka iela 1, Ragana.

Uzraudzības grupas locekļi:

1. Evija Lakotko
2. Māris Bērziņš
3. Dace Dumbere-Bregže
4. Dace Actiņa
5. Ilze Rubīna
6. Anete Liepiņa
7. Iveta Mackejeva
8. Normunds Zīriņš

Dabas aizsardzības plāna izstrādes vadītāja: Lelde Eņģele

Ar šo uzraudzības grupas locekļi apstiprina, ka tikuši iesaistīti dabas aizsardzības plāna izstrādē, regulāri informēti par plāna izstrādes gaitu un uzklausi sakarā ar ieteikumiem dabas aizsardzības plānam.

Apstiprinu, ka dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 686, 09.10.2007 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”.

1. Evija Lakotko(paraksts, paraksta atšifrējums)

Komentāri:.....

2. Māris Bērziņš(paraksts, paraksta atšifrējums)

Komentāri:.....

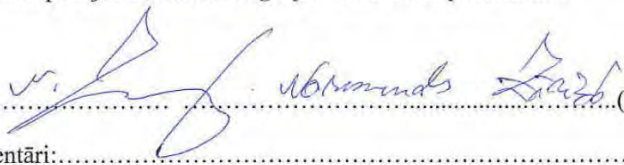
3. DACE DUMBĒRE-BREGŽE(paraksts, paraksta atšifrējums)

Komentāri:.....

4. DACE ACTIŅA(paraksts, paraksta atšifrējums)

Komentāri:.....

Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas piemineklim "Lēdurgas dendroloģiskie stādījumi"
Pielikums pēdējās uzraudzības grupas sanāksmes protokolam

5. (paraksts, paraksta atšifrējums)
Komentāri:.....
.....

6. (paraksts, paraksta atšifrējums)
Komentāri:.....
.....

7. (paraksts, paraksta atšifrējums)
Komentāri:.....
.....

8. (paraksts, paraksta atšifrējums)
Komentāri:.....
.....

 (paraksts, paraksta atšifrējums)
Komentāri:.....
.....